

### § 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 mars justerades.

### § 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2019/20:114 till utrikesutskottet

Motioner

2019/20:3567 till civilutskottet

2019/20:3574 till civilutskottet

2019/20:3561, 3564, 3569 och 3571 till utbildningsutskottet

2019/20:3565, 3566, 3573, 3576 och 3578 till arbetsmarknadsutskottet

2019/20:3570 till miljö- och jordbruksutskottet

2019/20:3556, 3562, 3563 och 3577 till trafikutskottet

EU-dokument

COM(2020) 137 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 juni*.

Följande dokument anmäldes:

Motion

med anledning av prop. 2019/20:152 Undantag från plan- och bygglagen  
vid spridning av en samhällsfarlig sjukdom

2019/20:3581 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M)

Kammaren biföll talmannens förslag att motion 2019/20:3581 omedelbart skulle hänvisas till civilutskottet.

### § 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2019/20:SoU14 Riksrevisionens rapport om ej verkställda beslut – rapporteringsskyldighet och särskild avgift i SoL och LSS

Konstitutionsutskottets betänkanden

2019/20:KU9 Riksdagens arbetsformer

2019/20:KU14 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

2019/20:KU15 Kommunala och regionala frågor

Försvarsutskottets betänkande

2019/20:FöU7 Civilt försvar och krisberedskap

Utbildningsutskottets betänkande

2019/20:UbU17 Protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning

Trafikutskottets betänkande

2019/20:TU8 Sjöfartsfrågor

*Socialförsäkrings-  
frågor*

### § 4 Socialförsäkringsfrågor

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU17

Socialförsäkringsfrågor

föredrogs.

Anf. 1 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! ”Gör din plikt, kräv din rätt!” Så lød en av arbetarrörelsens tidiga paroller. Det som har byggt Sverige starkt är arbetslinjen – att kvinnor och män som kan bidra går till jobbet och betalar skatt, för att betala för dem som inte kan arbeta. Det handlar om de sjuka, om de äldre och om våra barn.

Det är inte minst viktigt i dessa tider, när vårt samhälle är beroende av att de som är sjuka stannar hemma och att vi som kan arbeta går till jobbet eller arbetar hemifrån. Då behöver vi alla hjälpas åt. För att kunna ta hand om de svårast sjuka – för att samhällets skyddsnät ska vara tillräckligt finmaskigt – behöver den som kan arbeta också arbeta.

Vi är, eller borde åtminstone vara, ett av de friskaste folken i världen. Ändå växer sjukfrånvaron. Inte minst de psykiska diagnoserna, med ångest- och stressrelaterade symtom, ökar. Vi i Moderaterna vill införa en förebyggandegaranti för psykisk ohälsa. Försäkrade som har ett arbete och är i behov av förebyggande insatser bör i regel kunna få börja med insatser inom en månad. Vi vill också se ett försäkringsmedicinskt beslutsstöd som är mer anpassat efter psykiatriska diagnoser och samsjuklighet, för vi vill säkerställa att fler snabbare ska få rätt stöd och rätt hjälp.

Fru talman! För att möjliggöra återgång i arbete behöver drivkrafterna att agera öka. Sjukskrivna bör stimuleras att delta i åtgärder som leder till en snabb återgång i arbete för den som har möjlighet att arbeta. Det är

därför vi vill återinföra den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Vi tror nämligen på varje människas kraft att bidra – på kraften att efter sin för- måga vara med och bidra till helheten. Forskning visar att det fungerar: Den som stimuleras att delta i åtgärder som leder till en snabb återgång i arbete kommer också i arbete, och att ha en aktiv tidsgräns bidrar till att öka incitamenten.

Redan före krisen såg vi att vårt samhällskontrakt började brytas sönder – att människor som kan arbeta ändå inte går till jobbet, vilket drabbar dem som är sjuka och behöver samhällets stöd som mest. När människor medvetet och utstuderat utnyttjar vår svenska välfärd för att sko sig stjal de inte bara från dem som är sjuka utan också från Sveriges skattebetalare. Därför menar vi att regeringen skyndsamt bör utreda hur en samordnad statlig utbetalningsfunktion kan inrättas och kombineras med en förstärkt utbetalningskontroll. Detta har två statliga utredningar föreslagit de senaste åren. Stöd ska gå till dem som har rätt till stöd.

Fusket är ibland ännu mer utstuderat. I januari i år blev det känt att åtal väckts mot en 48-årig man som misstänks ha simulerat en neurologisk sjukdom och under åtta år fuskat till sig 15 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar. Försäkringskassan konstaterar att detta förmodligen är det största fusket någonsin. Bara en vecka senare meddelade dock åklagaren att hen väljer att inte gå vidare i ärendet. Anledningen är det låga straffvärdet, vilket inte skulle motivera kostnaden för rättsprocessen. Här krävs reformer, inte bara när det gäller utformningen utan även när det gäller vilka straffskärpningar och straffvärden vi behöver få på plats. Här behöver straffvärdet öka.

Fru talman! Sverige har ett av världens mest generösa välfärdssystem. Det bygger på att människor som har arbetat hårt också kan kräva sin rätt. Det är därför inte rimligt, menar vi, att nyanlända till Sverige får full tillgång till vår välfärd från dag ett i landet. Moderaterna vill därför införa en kvalificering till välfärden. När du har varit med och arbetat och bidragit till vårt samhälle kan du också få del av våra förmåner. Låt mig ge några exempel!

Det första exemplet är garantipensionen. De som lever i Sverige kvalificerar sig till garantipensionen under 40 år. Här har nyanlända i dag ett undantag, vilket vi inte tycker är rimligt. Vi tycker att man ska ta bort undantaget så att även nyanlända behöver kvalificera sig.

Ett annat exempel är sjuk- och aktivitetsersättningen. Nyanlända har i dag ett undantag från kravet på kvalificering. Ta bort undantaget! De som har betalat in till systemet ska också få del av det.

Ett tredje exempel är flerbarnstillägget. Vi tycker att det bör utgå enbart till dem som har permanent uppehållstillstånd eller varaktig egen försörjning – alltså inte bidrag.

Ett fjärde exempel är föräldrapenningen, som bör utgå i max ett år om du inte har jobb eller permanent uppehållstillstånd.

Vi anser också att det är rimligt att strama upp reglerna för när EU-migranter kvalificerar sig till de sociala trygghetssystemen. Det är exempelvis inte rimligt att den som arbetar i Sverige men är medborgare i ett annat EU-land kan få mellanskillnaden mellan barnbidraget i Sverige och barnbidraget i hemlandet för barn som bor i hemlandet tillsammans med den andra föräldern.

Vi menar, avslutningsvis, att det svenska samhällskontraktet behöver återupprättas. Devisen ”Gör din plikt, kräv din rätt!” innebär att den som kan arbeta också ska arbeta för att bidra till vårt svenska samhälle – för att den som är sjuk ska kunna få samhällets stöd. Så menar vi att man återupprättar arbetslinjen.

Jag yrkar bifall till reservation 7 under punkt 3 om kvalificering till välfärden.

Anf. 2 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi debatterar som sagt socialförsäkringsutskottets betänkande nr 17 om socialförsäkringsfrågor.

Sverigedemokraterna står bakom samtliga sina reservationer, men för att minska voteringstiden väljer jag att yrka bifall enbart till reservation 2.

Fru talman! Det är sannerligen en speciell tid vi just nu lever i, med anledning av covid-19. Många av oss har säkert firat påsk hemma med endast den närmaste familjen. Att undvika stora släktkalas och att ställa in resan är dock inte en särskilt stor uppoffring, och den går inte ens att jämföra med den uppoffring som många med viktiga samhällsfunktioner i dag gör. Även om det ligger lite utanför ämnet vill jag ta tillfället i akt att uttrycka min djupaste respekt och vördnad för den vårdpersonal som möter och tar hand om de sjuka, för personalen inom äldreomsorgen samt för butikspersonal, städpersonal och många, många fler som i dag sliter hårt.

Några som också får arbeta extra hårt i dessa tider är alla handläggare på Försäkringskassan, som nu har fått en extra stor belastning i form av många sjuka och flera nya förändringar i systemet. Jag hoppas att vi på politisk nivå kan fatta rätt beslut och på så sätt både bidra till ett hållbart system under krisen och skapa en trygghet för dem som är sjuka, såväl kortsiktigt under krisen som långsiktigt.

Fru talman! Det har fattats en del beslut från regeringen som har varit bra och nödvändiga i krisen, exempelvis vad gäller att slopa karensdagen och krav på läkarintyg den första tiden samt att ingen ska förlora sin sjukpenning för att den förväntade operationen blev inställd på grund av ändrade prioriteringar inom vården. Jag anser dock att mer behöver göras.

Vi liksom Moderaterna med flera anser att det snarast måste till ett beslut och ett system så att även de som tillhör riskgrupper ska få rätt att stanna hemma med någon form av ersättning så länge som coronakrisen pågår. Rätten till ersättning för riskgrupper ska enligt oss givetvis omfatta dem som tidigare utförsäkrats. Det är inte rimligt att personer som tillhör riskgrupper i dagens läge ska förväntas att stå till förfogande på arbetsmarknaden om ett arbete kan innebära fara för ens liv.

Fru talman! Även om dessa förbättringar görs kan vi dock samtidigt konstatera att själva grundproblematiken med det svenska sjukförsäkrings-systemet kvarstår. De senaste åren har vi kunnat ta del av en rad rapporter om exempelvis svårt cancersjuka som utförsäkrats och förväntas börja söka arbete på grund av övernitiska provningar av läkarintyg och hårda bedömningar inom rehabiliteringskedjan, för att regeringen vill få ned antalet sjukdagar. Många beslut har skapat starka känslor. Vi har läst om personer som till och med valt att ta sitt liv efter beslut om avslag.

Detta är något som vi i Sverigedemokraterna har varit kritiska till. Vi har i detta betänkande förslag om att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att grundligt utreda förbättringar av sjukförsäkringssystemet för en

långsiktigt hållbar sjukförsäkring. Vår utgångspunkt är att den som är sjuk ska få bästa tänkbara rehabilitering och grundläggande ekonomisk trygghet. De som har möjlighet att bli friska ska få bästa tänkbara förutsättningar och incitament att återgå i arbete.

Den utredning som nu pågår på initiativ från regeringen, och där vi fått en del rapporter, är ett steg på vägen. Vi stöder utredningens förslag om en mjukare bedömning vid dag 180. Men vi anser att man behöver se över systemet från grunden då mycket av problematiken kvarstår. Det gäller exempelvis samarbetssvårigheter mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och svårigheten med att bedöma behov av sjukskrivning vid psykisk ohälsa, som i dag är en av de vanligaste sjukskrivningsorsakerna. Det behövs givetvis också mycket mer förbyggande arbete.

Fru talman! På kort sikt med anledning av pågående kris anser vi att regeringen skyndsamt behöver göra om direktiven till Försäkringskassan med utgångspunkt i att det borde vara prioriterat att skapa trygghet för dem som är sjuka samt ges förutsättningar för både dem som tillhör riskgrupper och dem som kan bära på smitta att stanna hemma för att rädda så många liv som möjligt. Nu ska det prioriterade målet inte vara att minska antalet sjukdagar. Ett steg i detta skulle vara att överprövningsfunktionen av läkarintyg de första 60 dagarna i sjukperioden slopas och ersätts av ett alltmer automatiserat system i varje fall under pågående kris för att också avlasta inom Försäkringskassan. Detta är dock en fråga att återkomma till och inget som ligger på bordet för beslut just i dag.

Fru talman! Jag ska återgå till förslagen i betänkandet. Att hålla reda på alla berörda myndigheter och instanser vid en sjukskrivning är krångligt. Som jag sagt förut behöver man i dag nästan vara frisk för att kunna vara sjuk. Regeringens förslag om en koordineringsinsats inom vården är därför ett bra steg i rätt riktning. Men vi anser att om man ska satsa på ett stöd i form av en koordinator bör det vara knutet till individen som en form av en mentor för att kunna handha samordning mellan alla berörda instanser och vara till stöd för individen.

Det behöver också finnas en större flexibilitet när man är sjukskriven, och positiva incitament behövs för dem som har en förmåga att i små steg ta sig tillbaka till arbetslivet. Ett förslag vi har där är att man med bibehållen ersättning ska kunna få möjlighet att studera i låg takt som en del av rehabiliteringen, då studier under 50 procent i dag inte ger rätt till CSN.

Fru talman! För att kunna anpassa rehabiliteringen bättre på en individuell nivå behöver också sjukskrivningsgraden kunna skräddarsys individuellt med steg om 5 procent. För att öka incitamentet att återgå i arbete menar vi att det också borde vara möjligt för en försäkrad som har varit sjukskriven en lång period att återgå i lönearbete med upp till 25 procent med bibehållen ersättning under sex månader. Om arbetstiden ökar bör ersättningsnivån givetvis minskas. I dag kan man om man varit långtidssjukskriven nästan förlora ekonomiskt på att börja lönearbeta på låga nivåer. Vi anser att det kan låsa fast människor i långvarig sjukskrivning, människor som kanske både vill och kan arbeta på låg nivå.

Avslutningsvis vill jag framföra vikten av att man inte ska försättas i ekonomisk kris för att man vårdar en närstående. Vi anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna till vård av närstående som bör likna systemet för vård av sjuka barn. Det bör röra ett sjukdomstillstånd där den försäkrade ska vara beroende av omsorg. Men det behöver inte vara som

i dag att personen befinner sig i ett livshotande hälsotillstånd. Med anledning av pågående kris bör man givetvis också se över regler för anhöriga som hör till utsatta riskgrupper.

Anf. 3 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Våra socialförsäkringssystem är till för att vi ska känna trygghet om det händer oss något, om vi blir sjuka och inte kan arbeta eller om det händer en olycka. Det är vad välfärdslandet Sverige är känt för. Men det finns i dag stora brister i systemet, och många, fler och fler, tvivlar och känner inte den tryggheten. I dessa tider med corona ser vi tydligt hur viktigt ordet trygghet är och framför allt känslan av trygghet. Det är dags att göra något åt våra socialförsäkringssystem och att utveckla dem så att de blir det stöd och ger den trygghet vi behöver och hjälper i livet när livet krackelerar.

Det är av det skälet som vi i Centerpartiet driver på för att vi ska få stöd och hjälp tidigt, helst innan vi blir sjuka. Tidiga insatser, kallar vi det. Vården måste reagera snabbt och ge förutsättningar för att vården och insatsen kommer. Våra arbetsgivare måste få ett tydligare uppdrag, en tydligare roll och möjligheter att utifrån arbetstagarens behov vidta åtgärder som behövs för att den ska komma tillbaka till jobbet.

Rehabiliteringskedjan måste tydliggöras och stärkas. Då måste regelverket ha de förutsättningar som gör att det kan fungera. Det är i dag inte riktigt så beskaffat. I dag kan man bara vara sjukskriven 25, 50, 75 eller 100 procent. Vi har många förslag. Vi har sagt i flera år att det måste ändras. Man måste utgå från den enskildes möjligheter och förutsättningar. Det betyder att människor ska kunna vara sjukskrivna på 10, 20 eller 85 procent. Men regeringen vill inte lyssna på det och vara så smidig.

Många som är långtidssjukskrivna eller inte kan återgå i arbete hos sin tidigare arbetsgivare, eller är funktionsnedsatta, har samhället ett särskilt ansvar för att ge stöd genom Arbetsförmedlingen eller dess fristående aktörer så att de kan komma tillbaka till jobbet – mer eller mindre, givetvis, utifrån varje enskild persons förutsättningar. Det är en rättighet att ha ett arbete att gå till och att vara en del av samhället.

Under tiden dessa människor får hjälp och stöd har Försäkringskassan en väldigt viktig roll för att följa upp och se till att man gör det man ska och att de får det stöd som krävs för att kunna komma tillbaka till arbetet. Det ska inte vara som nu när Försäkringskassans roll är att minska sjukskrivningstalen, det vill säga antalet sjukskrivna, eller att se till att människor lämnar sjukskrivningen så fort som möjligt och får en annan form av ersättning.

Det är genom arbete vi har rätt till sjukpenning och sjukersättning under tiden vi rehabiliteras tillbaka till jobbet, för det är syftet. Men det gäller inte alla. Våra företagare, småföretagare, de som har egenanställning och de som inte har aktiebolag har svårt att få en sjukpenninggrundande inkomst och ersättning fastställd. Varje sjuktillfälle betyder att de inte vet om de får ersättning.

För studenter är det också otydligt hur de ska få ersättning när de inte kan studera på grund av sjukdom eller skada. Här måste det bli tydligt. Varför ska regeringen ha så svårt att göra något åt det?

Samverkan mellan olika myndigheter i sjukskrivningsprocessen är A och O, men det ställer till problem för den som är sjuk, för Försäkrings-

kassan, för Arbetsförmedlingen, för vården och för arbetsgivaren. Tydliggör deras roller, säger jag och Centerpartiet till regeringen.

När det är som svårast att hitta vägen tillbaka och när man måste vara fler som arbetar på ett annorlunda sätt i rehabiliteringen – använd då samordningsförbunden och utveckla dem. De som hamnar mellan stolarna behöver *en* organisation – en organisation som vi redan har och som vi i flera år har sett gör ett väldigt bra jobb och ger bra resultat.

Nu riktar jag mig verkligen till regeringen och säger på skarpen: Försämra inte samordningsförbunden och deras möjligheter utan ge dem de resurser som behövs och stärk dem i stället!

Slutligen måste jag nämna att vi i Centerpartiet ser att vårt sjukförsäkringssystem är ojämnt, fru talman. Fler kvinnor är sjukskrivna, men arbetsskadeersättningen ges till fler män. Riksrevisionen, Inspektionen för socialförsäkringen och fler har visat på den här ojämligheten och ojämslaldheten genom olika utredningar vid olika tillfällen. Varför tillåter regeringen det här att fortsätta?

Jag har varit tydlig, fru talman. Jag menar att regeringen inte har gjort något för att förändra den otydliga, stelbenta sjukskrivningsprocessen. Ändra på det nu! Sköra, sjuka människor hamnar i kläm. Låt oss alla i Sverige återigen få känna oss säkra på att våra trygghetssystem finns där när vi behöver dem och att stödet och hjälpen finns där. Ge tidiga insatser!

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 26 under punkt 9.

#### Anf. 4 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Vi lever i en märklig tid. Det har konstaterats många gånger de senaste veckorna från den här talarstolen. Och visst är det sant. Den smitta som nu greppar omkring sig i vårt samhälle tränger in i vårt vardagsliv och tar ifrån en del av oss våra nära och kära i verklig mening. Det är en utmaning.

Visst handlar det om smittskydd, om arbetskläder, om forskning efter vaccin och om att undvika att komma varandra alldeles för nära rent fysiskt. Men det handlar faktiskt också om något djupare. Den tid vi lever i ställer frågor till oss som kommer att kräva svar.

Varför var det så viktigt att privatisera vården och låta patienter med privata sjukvårdsförsäkringar gå före i kön?

Varför skulle apoteken privatiseras, och varför skulle egentligen hela vår medicinska beredskap riskeras i en slimmad marknadsekonomi namn?

Ytterst är det de här fundamentala frågorna som vi ställer oss: Vad betyder det att vara människa? Vad innebär det att värna om sin nästa? Vad står vår samhällsgemenskap egentligen för? Vad betyder egentligen solidaritet?

Det syns nu i praktiken vad som är viktigast och hur felbyggt mycket är. Samhällsviktiga yrken visade sig vara barnskötare och sjuksköterskor, inte pr-konsulter och styrelseproffs. Hundratals vårdplatser togs fram i Stockholm utan att en enda konsult betalades. När det väl gällde rasade högerpolitiken som ett korthus. Alla slutade visst att prata om privatiseringar, och nu ropar alla på ett större gemensamt ansvar. Affärer ordnar hemkörning. Frivilliga ansluter sig till sjukvården. Lappar sätts upp i trappuppgångar med erbjudanden om att hjälpa till att gå och handla. Man ringer släktingar man knappt visste fanns.

Behåll den tanken en stund. Tänk om vi byggde ett samhälle där det fungerade så att de som kan arbeta hjälpte de som inte kan arbeta just nu. Hur annorlunda skulle det inte kunna vara om vi lät behoven styra och var och en bidrog efter förmåga?

Plötsligt är det uppenbart. Vi kan alla bli sjuka. Därför måste sjukvården fungera för alla. Vem som helst kan mista sin inkomst för att man blir sjuk, och därför behöver vi en bra sjukförsäkring som gör att vi klarar oss ändå. När det som nu händer blåst förbi behöver vi minnas känslan av otrygghet och vad den gör med oss människor.

Vi behöver se till att de som är sjuka får rätt till ersättning och verklig rehabilitering. För den som blir sjuk utan rätt till ersättning blir det inte bättre till sommaren, utan där måste politiken gripa in och garantera trygghet även för dem. För att det ska hålla måste någon förstås betala. Det får alla göra, men mest de som har råd. Låga skatter och utdelning för förmögna får aldrig gå före gemensam trygghet.

Fru talman! Det är självklart för de flesta av oss nu att hjälpas åt. Men det är precis tvärtemot hur det så länge har varit. Vår gemensamma välfärd har rustats ned. Vården har fått mindre pengar. Skolor och äldreboenden har privatiserats, och skillnaderna har ökat. Pengar som vi har betalat in har inte gått till fler sjuksköterskor eller läkare utan har i stället hamnat hos dem som ägt bara för att de har ägt.

Bilden av Sverige som ett land med starka och robusta välfärdssystem kanske lever kvar, men i realiteten har vi halkat efter. Vid en jämförelse med övriga europeiska länder av de samlade offentliga transfereringarna, alltså sjukförsäkringen, a-kassan och ekonomiskt bistånd i förhållande till bnp, kommer Sverige på 18:e plats. Det är ett resultat av aktiva politiska beslut.

Fru talman! Den borgerliga regering som styrde Sverige mellan 2006 och 2014 försämrade sjukförsäkringen drastiskt. Försämringarna motiverades med att man ville minska bidragsberoendet och minska det så kallade utanförskapet. År 2008 genomförde regeringen en sjukförsäkringsreform som bland annat innebar att en så kallad rehabiliteringskedja med fasta tidsgränser för när arbetsförmågan skulle provas infördes. Dessutom infördes en borte tidsgräns i sjukförsäkringen, den så kallade stupstocken. Totalt utförsäkrades 100 000 personer, och läkare slog larm om att svårt sjuka inte fick sjukpenning.

Tyvärr har nuvarande regering varit ovillig att ta flera betydande steg för att förändra detta. Rehabiliteringskedjan är kvar, och regeringens styrning av Försäkringskassan med kvantitativa mål har fått svåra konsekvenser för människor.

Men kanske kan det komma något gott ur den svåra tid som råder nu. Kanske inser fler än Vänsterpartiet värdet av rimliga ersättningsnivåer och stöd vid inkomstbortfall. Karensdagen har nu delvis slopats, och det borde vara allas uppfattning att detta också sedan ska permanentas.

Varför är vi där vi är? Det är vi på grund av aktiva politiska beslut och för att tanken på ett samhällsbygge för de många och inte bara de på toppen har tappat mark. Ibland tycks det som att solidariteten helt har satts på undantag, men det behöver faktiskt inte vara så. Det går att göra skillnad. Vänsterpartiet har i det betänkande kammaren i dag diskuterar lämnat en rad förslag som skulle kunna vända en stor del av utvecklingen och skulle bidra till att återupprätta en sjukförsäkring som faktiskt bidrar till att er-

sätta människors inkomstbortfall och rätta till en del av det som gjorts orätt.

Jag står bakom samtliga våra reservationer men yrkar för tids vinnande bifall enbart till reservation 3.

Anf. 5 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater har en rad reservationer på området, men för att spara tid yrkar jag bifall enbart till reservation nr 4.

I dessa tider av oro kan vi ändå glädja oss åt att vi faktiskt har en socialförsäkring som förmår att leverera även i svåra tider. Covid-19 har de senaste veckorna tvingat fram en rad förändringar inom socialförsäkringen. Sammantaget handlar det om att bekämpa pandemin och samtidigt fortsätta ge människor en grund att stå på. Den som har feber, hosta, snuva eller ont i halsen kan och ska stanna hemma om vi ska kunna skydda våra äldre och sköra. Dessa åtgärder står dessutom en enig politisk riksdag bakom.

Vi kristdemokrater menar att socialförsäkringen ska vara obligatorisk och solidariskt finansierad via det offentliga. Det har varit en styrka i dessa tider att vi i Sverige har valt den vägen. I USA har man valt en annan väg, som innebär att mer än var fjärde industriarbetare inte får betalt om han eller hon stannar hemma på grund av sjukdom. Det gör arbetet mot pandemin så mycket svårare där.

Fru talman! För dem som inte drabbas av en stadigvarande nedsatt arbetsförmåga är det viktigt med en fungerande rehabiliteringskedja. Det ska finnas tidsgränser och fastställda avstämningpunkter som syftar till att en sjukskrivningsprocess innehåller och präglas av aktivitet, tidiga insatser och tydliga regler. Den sjukskrivne ska få en kontinuerlig kontakt med Försäkringskassan och ett tidigt individuellt stöd.

Rehabiliteringskedjan är dock inte utformad för att klara av en växande psykisk ohälsa. Ett utmattningsyndrom är något helt annat än ett brutet ben. De psykiatriska diagnoserna ökade snabbt under 2010-talet, och i dag beror hälften av alla sjukskrivningar på just sådana. Här måste vi ge Försäkringskassan bättre verktyg än dem man har att jobba med i dag.

Fru talman! Jag har i de debatter om sjukförsäkringen som har ägt rum denna mandatperiod upprepat budskapet att alla inte kan arbeta 100 procent av en heltid men att alla ska ha möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga.

Om vi låter arbetsförmågan, inte arbetsförmågan, vara utgångspunkt blir behovet av mer flexibilitet tydligt. Därför menar vi kristdemokrater att de fasta stegen i sjukpenningen, sjukersättningen och rehabiliteringspenningen som i dag är 25, 50, 75 eller 100 procent ska slopas. Det måste vara möjligt för en person att arbeta exempelvis ytterligare 10 procent, om det är där gränsen går för en framgångsrik rehabilitering. Men det går inte i dag, med de trubbiga, fasta stegen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram det förebyggande arbetet. Om vi ska lyckas i vårt arbete med att ha en socialförsäkring som även i framtiden förmår att leverera måste vi ha större fokus på det förebyggande arbetet. Det behövs därför en politik som bidrar till minskad stress och till att skapa goda förutsättningar för en förbättrad folkhälsa. Möjligheterna för var och en att få ihop sitt unika livspussel påverkas således av den förda politiken inom en rad olika områden vid sidan av socialförsäkringen.

Anf. 6 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Vi behandlar nu socialförsäkringsutskottets betänkande om socialförsäkringsfrågor. Det handlar till stor del om den trygghet som ska fånga upp oss när vi drabbas av sjukdom eller skada. Det är stora och viktiga frågor, även när vi inte har en pandemi att hantera. Men den här krisen sätter verkligen ljus på våra socialförsäkringssystem och manar till eftertanke.

I sådana här lägen, då ovisshet och otrygghet drabbar väldigt många, är det oerhört viktigt att vi agerar snabbt, resolut och i bred enighet. Det har onekligen gjorts i det här fallet.

Innan jag går vidare med att redovisa den socialdemokratiska socialförsäkringspolitiken lite mer allmänt vill jag passa på att nämna några av de åtgärder som regeringen har vidtagit på sjukförsäkringsområdet. Slopade karens och slopat läkarintyg under de första dagarnas sjukdom har varit helt nödvändiga åtgärder för att minska smittspridningen och avlasta sjukvården, som behöver samla resurserna till att vårda de sjuka och rädda liv. Man ska kort och gott kunna stanna hemma om man har symptom, utan att behöva oroa sig för ekonomin.

Ett annat viktigt besked är att om en behandling eller operation ställs in eller skjuts upp på grund av att sjukvården nu är så djupt ansträngd ska man inte förlora sin sjukpenning.

Trots kraftfullt agerande drabbas samhället hårt. Den här krisen synliggör vikten av att ha starka sjukvårds- och trygghetssystem. Men samtidigt ser vi de brister som finns i systemen. Många drabbas i dag av sjukdom eller arbetslöshet. Vi är många som ser det på nära håll och berörs.

Det positiva i allt elände är ändå att samhällsgemenskapen träder fram. Jag tycker att vi ska ta till oss det och bygga vidare på just det.

Fru talman! Sjukdom och ohälsa drabbar redan utsatta och svagare grupper i samhället särskilt hårt. För oss socialdemokrater är en trygg och väl fungerande sjukförsäkring en del av det starka samhället. Det ska finnas där för oss när vi är som allra svagast. Principen är enkel: Vi betalar när vi är friska, och vi får tillbaka när vi är sjuka.

Vi vill ha en sjukförsäkring som innebär att den som är sjuk och inte kan arbeta har rätt till snabb rehabilitering och ekonomisk trygghet under den tid man behöver. När olyckan är framme ska det inte vara sjukförsäkringen man är orolig över. Men jag vet att det för många i samhället i dag är tvärtom. Vi är många i den här kammaren som har kommit i kontakt med personer som har nekats sjukskrivning och hänvisats till Arbetsförmedlingen utan att förstå varför.

Det finns mycket vi socialdemokrater vill göra för att förbättra sjukförsäkringen där vi ännu inte har nått hela vägen fram. En del saker har vi genomfört. Vi har avskaffat den bortre tidsgränsen, vi har höjt taket så att fler får en rimligare ersättning och vi har sett till att en nationell samordnare sätter fokus på den enskilde i sjukskrivningsprocessen. Vi har tagit initiativ till en bred kraftsamling för att få ned de stegrande sjuktagen, och vi vill förstärka rehabiliteringen.

Samtidigt har vi sett att Försäkringskassans tillämpning har lett till att fler människor upplever att de inte får den trygghet de behöver i en utsatt situation. Det synliggör att regelverket inte ger tillräckligt skydd. Därför fortsätter regeringen med sitt arbete.

En utredning om sjukersättning för dem med varaktigt nedsatt arbetsförmåga har precis tillsatts. Sverige har OECD:s tuffaste krav för att få sjukersättning, trots att vi vet att en stor andel av dem som nekas ersättning saknar arbetsförmåga. Det är inte rätt att tvinga dessa personer att söka sjukintyg om och om igen, uppta resurser i hälso- och sjukvården eller gå med en klump i magen av oro för hur man ska få ihop ekonomin när livet är svårt.

En annan utredning har nyligen presenterat slutsatser angående tillämpningen av det som i sjukförsäkringen kallas normalt förekommande arbete och särskilda skäl. En del i rehabiliteringskedjan är att man efter 180 dagar prövar arbetsförmågan mot, som det heter, normalt förekommande arbete. Om man anses ha arbetsförmåga att utföra något tänkbart arbete, oavsett om det finns i verkligheten eller inte, nekas man i regel den ersättning man förväntas få och ska ställa sig till arbetsmarknadens förfarande. Några särskilda skäl för undantag verkar inte förekomma.

Vi socialdemokrater tycker att det är rimligt att det finns kontrollstationer under sjukskrivningsprocessen. Det kan vara okej att prövas mot annat arbete än hos den nuvarande arbetsgivaren. Men lika rimlig som en sådan prövning är, lika märkligt blir det att man, om man har ett jobb som man kan komma tillbaka till, behöver söka ett arbete bara för att man inte får den där operationen som man väntar på. Den typen av kantighet och stelbenthet faller långt utanför rimlighetens gräns, och bedömningarna uppfattas av många som rättsosäkra och svåra att förstå.

Precis den här problematiken lyfts upp och analyseras i delbetänkandet *En begriplig och trygg sjukförsäkring*, som presenterades tidigare i våras. Vårt att nämna är att om förslagen i utredningen om normalt förekommande arbete vinner gehör ska de i framtiden specificeras och vara angivna. Det föreslås också fler undantag från att pröva arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden, exempelvis när det finns skäl att tro att återgång i arbete hos arbetsgivaren är möjlig och för personer som närmar sig pensionsålder. När det väl är dags för oss här i kammaren att fatta beslut om förslagen hoppas jag att vi tillsammans är redo att göra sjukförsäkringen tydligare, tryggare, mer generös och bättre.

Fru talman! Det finns egentligen väldigt mycket mer att säga om de här frågorna, och det kommer vi att återkomma till efter krisarbetet. Pandemin sätter oss alla på prov. Den visar oss hur viktiga våra sjukvårdssystem är. Tillsammans ska vi ta oss igenom coronakrisen. Vi klarar det om vi håller ut och håller ihop men håller avstånd.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 7 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Våra gemensamma försäkringssystem har som övergripande syfte att ge den enskilde trygghet när livet förändras, när man blir sjuk, när man blir av med jobbet eller när man på annat sätt förlorar sin inkomst eller försörjning. Betänkandet som vi debatterar i dag handlar om socialförsäkringarna. Det handlar om stöd och ersättning vid nedsatt arbetsförmåga, ofta i samband med sjukdom. Det handlar om vägen tillbaka till ett friskare liv, tillbaka till arbete, eller hur livet kan anpassas till den arbetsförmåga som man har.

En trygg sjukförsäkring är en bärande del i det starka samhälle som vi vill ha. När den enskilde drabbas ska det finnas socialförsäkringar. När ett helt samhälle drabbas provas våra gemensamma system extra hårt. I coronapandemins spår har regering och riksdag agerat resolut och kraftfullt. Vi har till stor del kunnat använda oss av de socialförsäkringssystem som vi tidigare har byggt upp. De har visat sig vara stabila och möjliga att förstärka i krissituationen.

Genom starka statsfinanser kan vi förstärka stödet till enskilda som drabbas av smittan och dess effekter. Det kommer att kosta mycket pengar. Vi räknar det extra stödet till enskilda i tiotals miljarder kronor. Det är mycket pengar, men det kan jämföras med stöden till näringslivet. Där har vi kanske inte samma upparbetade system. Kostnaderna för det kommer snarare att räknas i hundratals miljarder. Vi kan även jämföra det med stödet till civilsamhället. Det generella extra stöd som hittills har kommunicerats dit är 1 miljard, som delas mellan kulturen och idrotten.

Jag lägger inga vidare värderingar i det. Det kanske kommer att diskuteras mer ingående senare under dagen i samband med debatten om vårändringsbudgeten. Men jag tycker att jämförelsen är något som bör finnas med i de betraktelser och analyser som kommer att behöva göras i pandemins spår när vi utvärderar det samhälle vi lever i. Det handlar om hur uthålligt det är, hur motståndskraftigt det är och hur pass hållbara liv vi lever.

Fru talman! Vi har ett sjukförsäkringssystem som förväntas ge trygghet vid sjukdom. Det handlar om ekonomisk ersättning när man inte kan arbeta och om stöd på vägen tillbaka till friskhet och arbete. Vi kan konstatera att vi har ett system som till övervägande del fungerar bra. Men samtidigt ser vi att människor hamnar i kläm eller faller mellan stolarna mellan de olika trygghetssystemen. Exempelvis fångar arbetslöshetsförsäkringen inte alltid upp människor där sjukförsäkringen lämnar dem. Det kan också handla om människor som blir utförsäkrade eller nekade sjukpenning trots att arbetsförmågan enligt egen utsago är så pass nedsatt att det helt enkelt inte går att arbeta. Ibland är rehabiliteringen inte anpassad till den enskildes situation eller förutsättningar. Alltför många vittnar om att de känner press och misstro, snarare än stöd och tillit.

Vi behöver stärka våra sjukförsäkringssystem. Miljöpartiet röstade emot den förändring som den dåvarande alliansregeringen drev igenom med den nuvarande rehabiliteringskedjan, hårda tidsgränser och en bortre parantes, som nu tack och lov är borta.

Miljöpartiet vill se ett helt nytt trygghetssystem. Det ska vara ett system där sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen slås samman och läggs under en gemensam myndighet. Det ska vara ett system där man inte faller mellan stolarna utan som är individanpassat och flexibelt. Det ska bygga på tillit och möta den försäkrade i dennes egen situation. Vi ska jobba utifrån ett helhetsperspektiv.

Miljöpartiet har drivit det här under lång tid. Vi kallar systemet arbetslivstrygghet, och det är vårt svar på många av de problem som vi ser med både arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringarna. Men en sådan förändring tar tid. I närtid behöver justeringar göras inom det ramverk som finns i dag. Det är därför glädjande att regeringen tar frågorna om en tryggare sjukförsäkring, sjukersättning och aktivitetsersättning på stort allvar. Vissa förbättringar har gjorts. De stora förändringarna har dröjt, men jag

tror och hoppas att vi bör kunna ta viktiga beslut – och fortsätta viktiga beslut – i relativ närtid.

Den pågående Sjukförsäkringsutredningen har hittills lämnat två delbetänkanden med viktiga och bra förslag. Det tredje och sista delbetänkandet väntas komma om bara någon vecka, i slutet av den här månaden.

Inom sjuk- och aktivitetsersättningen har också vissa förbättringar gjorts. Bland annat har regeringen höjt nivåerna i garantiersättningen och bostadstillägget.

En utredning har helt nyligen tillsatts för att se över de villkor som gäller för att beviljas ersättning. Är man långvarigt sjuk och därmed har en ihållande nedsatt arbetsförmåga är det sjukersättningen som ska kunna ge den långsiktiga tryggheten. Man ska inte behöva känna oro för att försörjningen ska tas ifrån en om man till exempel vill pröva på att arbeta eller aktivera sig i civilsamhället, föreningslivet eller politiken.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att säga något om en av de motioner i betänkandet som jag själv har varit med och skrivit. Det handlar om basinkomst eller medborgarlön. Jag har skrivit den tillsammans med min partikollega Rebecka Le Moine som också står på talarlistan i dag. Vi skrev naturligtvis motionen innan vi hade en hälsokris, en pandemi, över oss. Pandemin gör dock motionen än mer aktuell.

Coronaviruset antas ha sitt ursprung i dålig djurhållning – marknad med levande djur – i diktaturen Kina. Vi kan inte säga om den snabba spridningen eller uppkomsten av just den här krisen har med vårt levnads sätt i väst att göra. Men vi vet säkert att vi har andra stora kriser runt hörnet som definitivt har med vår livsstil att göra.

Vi har klimatkrisen. Det är inte *en* kris utan flera. Det handlar till exempel om olika väderrelaterade kriser. Det är nästan som att vi redan har glömt de massiva megabränderna i Australien för bara några månader sedan.

Det handlar om olika typer av flyktingkriser. Till den situation med runt 70 miljoner människor på flykt i dag, globalt sett, menar FN att vi kommer att behöva addera ytterligare 200 miljoner klimatrelaterade flyktingar bara under de närmaste två decennierna. Därefter lär det fortsätta om vi inte gör radikala förändringar i vårt sätt att leva.

Den snabba minskningen av antalet arter i både flora och fauna, det vill säga hotet mot den biologiska mångfalden, kommer också att innebära svåra globala kriser, kanske ytterligare pandemier. Våra ekosystem tappar motståndskraft, och planeten blir mer sårbar.

Det är sättet som vi lever på som är orsaken till allt detta. Vi behöver ändra livsstil. Ny teknik är väldigt bra, men det är inte elektrifieringen som kommer att rädda oss. Det kommer inte heller digitaliseringen, smarta städer eller AI att göra. Vi behöver ändra livsstil, och vi behöver ändra våra ekonomiska system.

Basinkomst är i grunden ett annat sätt att se på arbete, ekonomi och hållbarhet. I coronakrisen har allt fler seriösa aktörer på allvar börjat tala om medborgarlön, basinkomst, som en lösning på ett hållbart och resilient post-corona-samhälle. Det är intressant.

Basinkomst behöver utredas, och det är vad vår motion handlar om. Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! På grund av coronakrisen har vi alla fått uppmaningar om att hålla distans och i möjligaste mån stanna hemma. Detta har lett till en minskad konsumtion. Vi konsumerar bara det nödvändigaste. Egentligen är det lite ironiskt att ekonomin kraschar när vi bara konsumerar det mest nödvändiga. Men de sorgliga effekterna är att många har förlorat inkomster och jobb och själva grundtryggheten i livet. Många som har haft inkomst vet nu inte om de vågar spendera sina pengar, då nästa inkomst är högst osäker. Många personer kommer inte att fångas upp av de presenterade åtgärder som finns på plats, vilka bara indirekt ger människor trygghet via arbetsgivare och med villkor. Pengar ges alltid med villkor. En måste jobba eller fylla i rätt blanketter och uppfylla olika kriterier.

När vi märker att människor hamnar mellan stolarna, för det gör de, hittar vi nya vägar. Vi hittar sätt att sänka trösklar, införa retroaktiva betalningar och inkludera fler kategorier av människor.

Men varför, egentligen? Varför måste vi göra det så svårt för oss? Borde inte den ekonomiska grundtryggheten vara en del av mänskliga rättigheter? Skulle man inte kunna ge pengar direkt till medborgare? Jo, det kan man, och det görs. I och med coronakrisen har mer än 30 länder infört politiska åtgärder med olika varianter av basinkomst.

Fru talman! Det finns ett mycket effektivt botemedel mot fattigdom: pengar. Det finns också ett politiskt recept för grundtrygghet: basinkomst. Varför har vi då inte redan basinkomst?

En del tror att samhället stannar om vi får pengar utan motprestation, som att vi människor bara kan motiveras med pengar. Det är en cynisk bild av människan som jag inte delar. Jag tror att vi alla människor har en vilja och en lust att bidra till någonting bättre. Det finns redan bevis på det i och med alla tusentals människor som jobbar ideellt för en bättre värld. Inte minst i coronatider märks solidariteten starkt. Man hjälps åt. Man hjälper sina grannar. Man hjälper sina släktingar. Man hjälper dem som behöver hjälp. Man ställer upp för varandra. Det finns inga som helst bevis för att man blir lat av den grundtrygghet som basinkomst ger. Alltså skulle inte samhället stanna upp eller sluta utvecklas.

Fru talman! 2019 års vinnare av Nobels ekonomipris visar i sina fältstudier och tester att villkorslösa pengar inte gör människor mindre benägna att arbeta eller gör att de spenderar sina pengar vårdslöst. Tvärtom spenderar de personerna sina pengar mer ansvarsfullt än de som har det ekonomiskt väl ställt. Egentligen kanske det inte är så konstigt. Det borde vara uppenbart att de direkta problem som man behöver lösa är det som man tar tag i först. De som har stark ekonomi har mer tendens att spendera pengar på onödiga saker, som alkohol, droger, spel och tillfälliga nöjen. Det sätter oss i beroende och leder till en börda för samhället. Den fattige spenderar sina pengar på mat, vatten och förnödenheter och investerar dem i långsiktiga projekt.

Fru talman! Vi skapar inte längre jobb för att uppfylla syften, utan vi skapar syften för att vi ska jobba. Det känns väldigt märkligt. 1900-talsekonomen John Maynard Keynes förutspådde att 15 timmars arbetsvecka skulle räcka för hans barnbarn – på grund av effektivisering – för att kunna producera det nödvändiga arbetet. Det är positivt att maskiner och effektivisering befriar människor från slitsamma och monotona jobb. Men att till varje pris skapa jobb, oavsett om de är meningsfulla och oavsett vilka eko-

logiska fotavtryck de orsakar, är raka motsatsen till en hållbar utveckling. En grönare och mer solidarisk väg, fru talman, vore att dela på jobben och konsumtionsutrymmet genom att sänka arbetstiden.

Fru talman! Pengar växer inte på träd, sägs det. Men det gör de. Ekologin är själva primärekonomin. Därifrån hämtar vi allt. Alla resurser och byggkomponenter kommer från ekosystemens förmåga att skapa. Den monetära ekonomin är den sekundära. Om vi ser det som att alla människor på jorden har rätt till dessa ekosystemtjänster borde alla människor ha rätt till en grundeкономи.

Fru talman! Miljöpartiets vision är att alla som saknar inkomst ska vara garanterade ett stöd som går att leva på, oavsett vilken inkomst man har haft tidigare och oavsett orsaken till att man saknar inkomst. Det finns många frågetecken med basinkomst. Det är hög tid att rätta ut dessa frågetecken och på riktigt undersöka basinkomst.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 april.)

## § 5 Reglering av vapenmagasin

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU17  
Reglering av vapenmagasin (prop. 2019/20:58)  
föredrogs.

Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Regeringens proposition angående reglering av vapenmagasin kommer en stor majoritet i riksdagen att besluta att avslå. Det är mycket bra.

Regeringen har försökt påstå att magasinlagen är till för att kunna bekämpa den grova gängbrottsligheten, trots att man redan nu med dagens lagstiftning kan omhänderta magasin från de kriminella. De grova brotten och skjutningarna begås av grovt kriminella som borde ha längre och hårdare straff, och de begås i huvudsak med olagliga och insmugglade vapen.

Att magasinlagen skulle vara så avgörande för att bekämpa gängkriminaliteten och den grova brottsligheten är inte ens trovärdigt, då regeringen samtidigt säger nej till Moderaternas alla skarpa förslag mot gängkriminalitet och grov brottslighet. Regeringen har sagt nej till följande förslag från Moderaterna:

- Vi vill ha fler poliser som jobbar med gängkriminella och ökade löner för polisen. Vi vill få fler tidigare poliser att återgå till sitt polisjobb. Vi vill ha betald polisutbildning, fler stödfunktioner för polisen med mera.
- Vi vill dubbla straffen för de kriminella. De ska alltså sitta i fängelse under längre tid. Varför tycker regeringen att de ska ha lindrigare straff?
- Vi vill införa visitationszoner.

Prot. 2019/20:105  
15 april

*Socialförsäkrings-  
frågor*

*Reglering av  
vapenmagasin*

- Vi vill införa vistelseförbud.
- Vi vill sänka gränsen för häktning.
- Vi vill ha fler övervakningskameror.
- Vi vill pröva kronvitnesssystemet.
- Vi vill pröva anonyma vittnen.
- Vi vill slopa straffrabatten och det mängdrabattssystem som i dag finns för brottslingar. Sitter de i fängelse begår de inte brott ute på stadens torg och gator. Det är ofattbart, fru talman, att S-regeringen fortfarande tycker att personer som begår många brott ska ha mängdrabatt på strafftiden. De borde i stället ha längre straff, då de bevisat att de inte klarar att vara ute i samhället.

Regeringen säger nej till dessa förslag från Moderaterna eller förhalar dem med nya utredningar. I stället lägger regeringen kraft på en ny vapenmagasinslag, som kommer att slå hårt mot landets jägare och sportskyttar.

Fru talman! I stället för att verkligen jaga den grova brottsligheten fortsätter regeringen att jaga landets jägare och sportskyttar, vilket är helt oacceptabelt. Polisen ska inte bjuda grova brottslingar på pizza och fika, utan grova brottslingar ska gripas och sättas innanför lås och bom. Samhället måste skyddas från deras hänsynslösa grova brottslighet.

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att S-regeringen i dessa coronatider jobbar vidare med detta förslag, att man i dessa virustider försöker försvåra för landets lagliga jägare, sportskyttar och samlare och att man lägger kraft på att försöka få igenom sin magasinsproposition, som redan tidigare sågades av majoriteten i riksdagen.

Fru talman! De flesta remissinstanser har sagt nej till förslaget. Ändå fortsätter regeringen sin envisa kamp för att försöka göra det svårare för landets jägare och sportskyttar.

Fru talman! Vi har drygt 600 000 vapenägare i Sverige. De har de hårdaste krav på sig när det gäller utbildning, avlagda prov, förvaring och lämplighet. De har en ständig kontroll på sig. Varje vapenägare i Sverige kontrolleras dagligen. Tänk om regeringen hade haft samma kontroll på kriminaliteten och brottslingarna här i Sverige!

Våra jägare och sportskyttar sköter sig på ett föredömligt sätt. De sköter om vår viltvård, tar hand om våra trafikskadade djur och vårdar våra viltstammar. Våra sportskyttar tränar och tävlar för Sverige och visar ofta upp mycket goda resultat. Våra vapensamlare tar hand om och sköter om vårt gamla kulturarv. Att regeringen trots detta försöker lägga fram nya förslag som kommer att försvåra, fördyra och försena för landets jägare och sportskyttar är därför mycket anmärkningsvärt.

Fru talman! Inför valet var det många socialdemokrater som tydligt uttalade att de inte skulle försämma för landets lagliga vapenägare. Nu efter valet har de två gånger försökt ta fram förslag som ökar krånglet för landets jägare och sportskyttar.

Först försökte regeringen med att överimplementera EU-direktivet men insåg att det inte gick och drog tillbaka förslaget då det saknade stöd såväl hos remissinstanser som hos en majoritet i riksdagen. Det förslaget lade regeringen alltså själv i papperskorgen.

Snart återkom man dock med detta magasinsförslag och hänvisade då inte till EU-direktivet utan i stället till gängkriminaliteten. Sedan förslaget synats av remissinstanser, Lagrådet och en majoritet i riksdagen kommer riksdagen nu att placera magasinsregleringen i papperskorgen.

Fru talman! Denna proposition om att börja reglera vapenmagasin borde aldrig ha skrivits. Den borde aldrig ha kommit till riksdagen, och den borde aldrig ha belastat riksdagens arbete under dessa coronatider. Den borde ha lagts direkt i papperskorgen. Nu kommer i stället riksdagen att göra det.

Att bekämpa brottslingar genom att försvåra för landets jägare och sportskyttar är inte rätt väg att gå. För att bekämpa den grova brottligheten har Moderaterna föreslagit en rad punkter som jag tidigare har räknat upp här men som regeringen valt att inte genomföra.

Fru talman! Redan i dag, med dagens lagstiftning, omhändertar polisen ca 1 000 vapenmagasin per år. Att det inte går att omhänderta magasin med dagens lagstiftning är alltså inte sant – det görs redan i dag. Det finns ingen statistik över återlämnade magasin.

Polisen har redan i dag, med stöd i brottsbalken gällande beslag och förverkande, möjlighet att omhänderta och beslagta diverse föremål som man misstänker kan eller ska användas i brottslig verksamhet. Om den lagen behöver skärpas och förtydligas ytterligare i brottsbalken är detta fullt möjligt, och det är också ett förslag som Moderaterna, KD och SD framför i en gemensam reservation i betänkandet.

Men att skapa en ny lagstiftning som kriminaliserar innehav av magasin drabbar både jägare, sportskyttar och samlare på ett helt orimligt sätt. Det är inte rimligt att kriminalisera en jägare eller en sportskytt som har kvar ett gammalt magasin från ett tidigare ägt vapen eller att försvåra handeln med magasin mellan landets jägare och sportskyttar.

Det är inte heller rimligt att belasta polisen med nya kontrolluppgifter och tillståndsärenden när man redan i dag har svårt att inom rimlig tid hinna med att ge tillstånd till landets jägare och sportskyttar. Redan i dag har vi, fru talman, långa handläggningstider, och polisen har viktigare saker att sköta än nya uppgifter i form av tillståndsprövningar för landets jägares och sportskyttars vapenmagasin.

Polisen ska jaga brottslingar. De ska inte sitta på kontoret med nya handläggningsärenden – det kräver både tid och resurser, och det kostar pengar. Polisen hanterar i dag ca 70 000–80 000 vapenlicensärenden och ca 15 000 ljuddämparärenden, och att då lägga till ytterligare kanske 50 000 magasinsärenden är helt orimligt och en helt felaktig prioritering när det gäller användningen av polisens resurser.

Fru talman! Trots vallöften från flera socialdemokrater fortsätter S-regeringen med stöd av Miljöpartiet att försöka försvåra för landets lagliga jägare och sportskyttar. Och trots att en stor majoritet av Sveriges riksdag i ett tillkännagivande har uppmanat regeringen att vidta flera åtgärder för att underlätta för landets jägare och sportskyttar vägrar regeringen att genomföra detta. Det är inte acceptabelt.

Redan i mars 2015 uppmanade en stor majoritet i riksdagen regeringen att inrätta en ny viltmyndighet. Regeringen har fortfarande inte påbörjat det arbetet. Det har nu gått fem år, och regeringen obstruerar tydligen mot beslutet här i riksdagen. När kommer viltmyndigheten?

Fru talman! Den 19 juni 2019, alltså för snart ett år sedan, tog en stor majoritet i riksdagen beslut om att regeringen skulle

- skärpa straffen för vapenbrott
- skärpa straffen för vapensmuggling
- göra en översyn av vapenlagstiftningen för att underlätta för landets jägare och sportskyttar och minska polisens arbete
- avskaffa tillstånden för ljuddämpare
- ta bort de tidsbegränsade vapenlicenserna
- utöka vapengarderoben
- se över reglerna om EU-vapenpasset.

Det har nu gått snart ett år, och regeringen har inte ens påbörjat det arbetet.

I stället för att ta tag i frågorna i riksdagens tillkännagivanden jobbar regeringen med nya förslag som försämrar för landets lagliga vapenägare, förslag som oppositionen tidigare sagt nej till. Vad har den socialdemokratiska regeringen egentligen emot landets jägare och sportskyttar?

Fru talman! Vi moderater kommer att fortsätta att stötta och underlätta för landets lagliga jägare, sportskyttar och samlare. Men vi kommer också att driva på för att bekämpa den grova brottsligheten med både hårdare tag och längre straff.

Propositionen om reglering av vapenmagasin har en enda placering: i papperskorgen. Jag yrkar bifall till förslaget till beslut i punkt 1 i betänkandet om avslag på propositionen samt till reservation 4.

Anf. 10 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag justitieutskottets betänkande *Reglering av vapenmagasin*. Till att börja med vill jag yrka bifall till reservation 4, och i övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i punkt 1.

På en fråga ställd till inrikesministern gällande reglering av vapenmagasin svarade inrikesministern att det har hänt att Polismyndigheten har varit tvungen att lämna tillbaka vapenmagasin till kriminella. För mig som utbildad polis låter detta mycket märkligt eftersom brottsverktyg, i det här fallet vapenmagasin, kan förverkas även om det inte har inletts någon förundersökning, om misstanke finns att de kan komma till brottslig användning.

På en fråga från Sverigedemokraterna gällande hur många magasin polisen årligen tvingas att lämna tillbaka till kriminella kunde inte Mikael Damberg svara då sådan statistik inte fanns tillgänglig. Polisens samtliga beslag dokumenteras, och det är därför anmärkningsvärt att någon sådan statistik inte finns. Tydligt upplevs detta dock som ett problem inom Polismyndigheten. Frågan är då om det förslag som regeringen lägger fram bäst motsvarar det behov som finns.

Vår uppfattning, liksom uppfattningen hos majoriteten av oppositionen och hos professionen, är att det inte gör det. Förslaget som regeringen lägger fram riskerar att slå mot de laglydiga vapenägarna medan de kriminella i jämförelse kan vara tämligen obekymrade.

Vi föreslår i stället att brottsbalkens bestämmelser om förverkande kompletteras med en uttrycklig befogenhet att beslagta och förverka lös- tagbara magasin som påträffas i kriminella miljöer och i situationer där de befaras komma till användning vid brott mot liv och hälsa. Då finns möj- lighet att ge polisen de verktyg de efterfrågar utan att laglydiga vapenäga- res innehav av vapenmagasin påverkas.

Fru talman! Att illegala vapen cirkulerar i kriminella kretsar är ett pro- blem som alla partier vill komma till rätta med. De som innehar dessa va- pen har dem inte för att jaga eller delta i tävlingar eller för andra godtag- bara ändamål. De har dem för att skada och skrämma såväl kriminella som laglydiga människor. Detta är inte acceptabelt.

Gängkriminella saknar respekt för lagar och regler, och regleringen av vapenmagasin kommer därför inte att ge förväntad effekt. Kriminella kom- mer att hantera vapenmagasin på samma sätt som de hanterar illegala va- pen, det vill säga gömma dem för polisen.

Det vi vet med säkerhet är att den föreslagna regleringen av vapenma- gasin kommer att påverka landets legala vapenägare. Det är av stor vikt för dem att följa gällande lagstiftning för att kunna behålla sina vapenli- censer.

Redan på 90-talet ansågs femårslicenser för enhandsvapen vara lös- ningen på problemet med skjutningar i kriminella miljöer. Med facit i hand vet vi att så inte blev fallet. En reglering av vapenmagasin kommer att få samma effekt och enbart innebära en ökad kostnad och administration för Polismyndigheten och skytteföreningar samt försvåra vapeninnehav för laglydiga medborgare, medan gängskjutningarna inte påverkas över huvud taget.

Trots att Socialdemokraterna har fått omfattande kritik för sin hante- ring av ärendet har de inte övergivit sin politik utan kräver ännu hårdare regler för vapeninnehav. Det som krävs är regler som tydligt siktar in sig på illegalt vapeninnehav och den hantering som ligger bakom, inte sym- bolåtgärder som man vägrar släppa på grund av en illa underbyggd pre- stige i frågan.

Fru talman! Om detta verkligen skulle vara ett verktyg riktat mot kri- minella hade man i stället kunnat lagstifta så att de som innehar en vapen- licens får inneha alla typer av magasin, då många jägare och sportskyttar regelbundet köper och säljer vapen och därför kan ha många olika typer av magasin i sin ägo. Den som innehar en vapenlicens är ju per definition laglydig och hör alltså inte till dem som regeringen säger sig vilja stoppa genom tillståndsplikt för magasin.

Jakt och sportskytte är stora folkrörelser vars fortlevnad är viktig för Sverige. Det är inte enbart en kulturell företeelse. Det är också viktigt ur ett totalförsvarsperspektiv att bevara kunskapen om vapen i hela landet hos de laglydiga medborgarna.

Eftersom regeringens förslag drabbar legala vapenägare hårdast är det svårt att inte se detta som ytterligare ett försök att överimplementera va- pendirektivet genom att utnyttja det pågående arbetet mot gängkriminalitet som ett svepskäl.

Anf. 11 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! För att man ska nå resultat måste man göra rätt saker, och man måste göra saker rätt.

I nästan varje anförande jag håller i denna kammare, som handlar om rättspolitik i någon form, brukar jag lyfta fram värdet av att slå fast en långsiktig linje och hålla fast vid den, även när dagsaktuella politiska vindbyar riskerar att driva oss ur kurs. Detta anförande är inget undantag. Förslaget om reglering av vapenmagasin borde aldrig ha lagts fram på riksdagens bord. Regeringen visste att det inte skulle kunna vinna majoritet, men ändå gjorde man det. Varför?

Det enda skäl jag kan komma på är att regeringen vill göra något slags politisk poäng av det hela. Man försöker få det att framstå som att vi och andra som tycker att förslaget träffar fel inte bryr oss om tryggheten i vårt land. Man väljer att lägga tid och energi, sin egen och andras, på ett dåligt förslag som saknar förutsättningar att nå majoritet.

Det som är synd i allt detta är att regeringen nu faktiskt hade chansen att visa ledarskap och sätta sig över den debatt som vilar på förenklingar och som får energi ur medvetna missförstånd och människors oro över samhällsutvecklingen.

Att lyssna in, försöka hitta lösningar och komma framåt, i första hand tillsammans med de partier som röstade ja till vapendirektivet i Europaparlamentet, vore med all sannolikhet en mer framgångsrik metod än att aggressivt söka konfrontation på Twitter och måla upp meningsmotståndare som likgiltiga inför våldet och en del av en så kallad vapenlobby. Tyvärr har regeringen genom ledande tjänstemän valt just det senare, något som utan tvivel gör det svårare att nå en lösning på den situation som regeringen har försatt sig i.

Fru talman! Låt mig göra en sak fullständigt klar: Centerpartiet tar ökningen av skjutvapenvåld på största allvar. Vi är starkt oroad över utvecklingen och har därför varit med och tagit fram ett antal blocköverskridande åtgärder för att stoppa skjutvapenvåldet, exempelvis i de överenskommelser som slöts 2015 och 2017 för att skärpa åtgärderna mot illegala vapen.

Vi har också fört fram ett flertal egna förslag för att motverka döds-skjutningar och gängvåld. Centerpartiet har exempelvis föreslagit kraftigt skärpta straff för vapenbrott, att straffet för vapensmuggling ska skärpas och att Tullverket ska ges ökade befogenheter och verktyg för att stoppa insmuggling av vapen. Vi har föreslagit stärkta möjligheter att begränsa införseln av vapen till EU och utökade möjligheter till informationsutbyte och underrättelseverksamhet inom EU för att begränsa vapensmuggling.

Vi har drivit på och fått gehör för att man ska öka antalet poliser och för att polisen ska få ökade resurser för att arbeta med att motverka vapensmuggling. Centerpartiet har också varit med och tagit fram åtgärds paket mot gängkriminalitet och fått igenom förslaget om tillsättandet av en trygghetsberedning. Vi är redo att vända på varje sten som behövs för att skapa ökad trygghet och säkerhet, men vi är inte beredda att gå med på åtgärder som helt uppenbart skjuter förbi målet.

Regeringens förslag om reglering av vapenmagasin ger inga signifikanta fördelar i kampen mot skjutvapenvåldet, men det drabbar skötsamma ägare av lagliga vapen på ett påtagligt sätt. De tänkta fördelarna med förslaget står inte i rimlig proportion till de problem som förslaget för med sig.

Regeringen menar att lagförslaget kommit till för att polisen ska kunna beslagta vapenmagasin från gängkriminella. Vi menar att beslags- och förverkandereglererna i brottsbalken redan i dag ger polisen rätt att beslagta och förverka föremål när omständigheterna är sådana att det kan befaras att föremålet kan komma till brottslig användning. Det 34-punktsprogram mot gängkriminalitet som Centerpartiet har varit med och tagit fram innehåller också en punkt om att se över och skärpa förverkandelagstiftningen. Det finns en möjlighet att stärka skrivningar rörande beslag och förverkanden om det behövs för att ytterligare öka möjligheten för polisen att beslagta vapenmagasin.

Regeringens förslag kommer att drabba jägare, sportskyttar och samlare på ett sätt som inte kan anses rimligt. Det kommer att innebära att laglydiga medborgare riskerar att begå brott med fängelse i straffskalan för att de råkar ha ett gammalt magasin liggande på vinden eller ha kvar ett gammalt magasin från ett vapen som de inte längre äger.

En utökad reglering innebär också en högre belastning för polisen, som i dag hanterar tillståndsgivningen. Vår mening är att vapenlicenser bör hanteras av en myndighet som är specialiserad på jakt-, vilt- och vapenfrågor och som kan bygga upp kompetens för att kunna hantera ansökningar om vapenlicenser på ett rättssäkert och effektivt sätt som också blir likvärdigt, oavsett var i landet man bor.

Lagförslaget har enligt vår uppfattning stora brister även när det gäller rättssäkerheten. Det är faktiskt svårt att definiera ett vapenmagasin, vilket även Lagrådet har understrukt i sin kritik mot lagförslaget. Vi ansluter oss till Lagrådets kritik eftersom vi anser att ett tillståndspliktigt föremål måste definieras på ett entydigt och rättssäkert sätt.

Detta är tyvärr ett ineffektivt, oproportionerligt och rättsosäkert förslag som snarare kommer att göra fler laglydiga medborgare kriminella än motverka skjutvapenvåld och gängkriminalitet. Svensk vapenlagstiftning riskerar med det framlagda förslaget att bli än mer av ett lapptäcke i stället för ett funktionellt och sammanhållet regelverk. Regeringen behöver därför ta ett omtag i vapenfrågorna och lyssna in den kritik som kommit från såväl Lagrådet som jakt- och skytterörelsen.

Centerpartiet yrkar därför avslag på förslaget genom att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill samtidigt yrka bifall till Centerpartiets reservation nr 5, som innebär att vi i stället ska fortsätta att arbeta för en långsiktigt klok och ändamålsenlig vapenlagstiftning.

Anf. 12 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Nej, det är inte ett särskilt bra lagförslag från regeringen om reglering av vapenmagasin. Det är tydligt att förslaget inte har riksdagens stöd och att det inte kommer att klubbas igenom.

Det finns en risk att denna lag skulle komma att drabba legala vapenägare och leda till onödig administration för vapenägare och skytteklubbar.

Den svenska regleringen av skjutvapen och ammunition håller internationellt sett en hög skyddsnivå. Vänsterpartiets fokus är att reglera de illegala vapen som används i kriminella miljöer. Vi vill inte försvåra för legala vapenägare som jägare och sportskyttar.

Enligt regeringen kommer dock vapenägare över huvud taget inte att beröras av den lagändring som nu föreslås, men mycket tyder på att exempelvis sportskytteklubbar kan komma att drabbas av mycket administration kring hanteringen av vapenmagasin. Det är oklart hur hanteringen av magasin som inte har en tydlig definition och inte har en tydlig ägare ska ske.

Syftet med förslaget är enligt regeringen att man ska reglera vapenmagasin som hittas av polisen i kriminella miljöer. I dag saknas reglering av vapenmagasin i Sverige. Om ett vapenmagasin påträffas i en kriminell miljö kan det hända att magasinet inte kan beslagtas av polisen. Det händer även att magasin som omhändertagits av polisen måste lämnas tillbaka till den gängkriminella. Det är självklart en helt orimlig ordning. Men regeringens förslag riskerar att gå långt mycket längre än vad direktivet kräver. Det finns också en otydlighet kring hur ett vapenmagasin ska definieras – det är något som även Lagrådet har lyft fram.

Anledningen till att Vänsterpartiet ändå ansåg att det fanns fog för att stödja regeringens förslag – samma förslag som nu inte kommer att klubbas igenom i riksdagen – är att det finns just en otydlighet kring vapenmagasin och att kriminella miljöer kan komma att utnyttja luckor i lagen på det sätt som i dag kan ske. Det här måste vi försöka täppa igen.

Vi skulle dock aldrig släppa igenom en lagstiftning som kan drabba legala vapenägare i onödan, utan vi skulle, precis som vi skriver i vårt särskilda yttrande, följa upp lagstiftningen för att garantera att onödigt administration inte skulle drabba legala vapenägare.

Med detta, fru talman, kommer jag i dag inte att yrka bifall till reservationen. Jag hänvisar till Vänsterpartiets särskilda yttrande.

#### Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Under de senaste åren har vi sett hur det grova gängrelaterade våldet har kopplat ett grepp om allt större delar av vårt land. En av vårt samhälles viktigaste uppgifter är att garantera säkerheten för sina medborgare. Därför måste kampen mot denna brottslighet intensifieras genom kraftfulla lagar och åtgärder.

Det grova våldet har nått historiskt höga nivåer. Skjutningar och sprängdåd är inte längre något ovanligt utan förekommer ofta i nyhetsrapporteringen och är till och med något som många får anpassa sin vardag efter. Under 2019 skedde till exempel hela 334 skjutningar och 257 sprängdåd. Situationen saknar enligt polisen motsvarighet internationellt.

De kriminella gängerna försörjer sig på narkotikaförsäljning och annan brottslighet och beskrivs som både aggressivare och mer våldsbenägna än tidigare. Gängen rekryterar långt ned i åldrarna och befäster sin makt genom att hota vittnen och använda våld, något som även drabbar oskyldiga. Det är verkligheten i Sverige när vi går in i detta nya decennium.

Trots detta har regeringen inte varit beredd att fullt ut vidta verkkningsfulla åtgärder mot gängkriminaliteten och våldet. Regeringen säger på punkt efter punkt nej till förslag på kraftfulla åtgärder, till exempel väsentligt skärpta straff för gängrelaterad brottslighet.

I stället för att ge polisen och det övriga rättsväsendet nödvändiga resurser och redskap för att vända kampen mot gängvåldet ägnar sig regeringen åt att lägga fram en proposition som främst försvarar för laglydiga medborgare. Den reglering av löstagbara magasin som regeringen föreslår

i propositionen träffar, som exempel på detta, helt fel målgrupper. I stället för att göra det svårare för gängkriminella att begå våldsbrott riktar regeringen udden mot den svenska jakt- och skytterörelsen.

Regeringens förslag innebär att det blir krångligare för vanliga jägare och sportskyttar att köpa, inneha, använda och förvara magasin vid jakt, träning och tävlingar. Samtidigt skulle motsvarande, eller till och med bättre, resultat kunna uppnås med en betydligt mindre ingripande lagstiftning.

Kristdemokraterna står inte bakom regeringens förslag. Genom detta stöder vi utskottets avslag på propositionen enligt beslutspunkt 1 i det ärende vi debatterar nu.

Fru talman! Ett av de främsta syftena med regeringens förslag till reglering av löstagbara magasin är att underlätta för polisen att beslagta och förverka magasin som påträffas hos kriminella. Redan i dag beslagtas magasin av polisen; under 2019 beslagtogs ca 1 000 magasin.

För att säkerställa att detta arbete underlättas och att eventuella oklarheter tas bort vad gäller beslag föreslår Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Sverigedemokraterna, till skillnad från regeringen, att brottsbalkens bestämmelser om förverkande kan kompletteras med en uttrycklig befogenhet att beslagta och förverka löstagbara magasin som påträffas i kriminella miljöer och i situationer där de befaras komma till användning vid brott mot liv eller hälsa.

En sådan befogenhet skulle göra det möjligt att beslagta löstagbara magasin som påträffas hos kriminella, även om det inte är möjligt att förverka dem med stöd av vapenlagen.

Kristdemokraterna yrkar utifrån detta resonemang bifall till reservation 4. För att inte någon ytterligare fördröjning ska uppstå föreslår vi också att regeringen snabbtreder frågan och återkommer till riksdagen med ett konkret förslag enligt vårt yrkande.

Fru talman! Vi anser att denna väg är ett bättre och effektivare sätt att komma åt kriminellas innehav av vapenmagasin utan att skapa ytterligare problem för vanliga jägare och sportskyttar. Dessa helt vanliga människor ska inte behöva drabbas av att samhället ska anpassas och begränsas utifrån vad dess mest destruktiva krafter genom gängbrottslighet hittar på. Ett sätt att undvika detta är att inte bunta ihop jägare och sportskyttar med dem som betar sig allra värst i samhället.

Hårdare tag mot gängbrottsligheten behöver kraftfulla åtgärder för att säkra tryggheten i vårt samhälle. Regeringens förslag om reglering av vapenmagasin är tyvärr inte exempel på detta, vilket dagens debatt och justitieutskottets ställningstagande visar på.

En överimplementering av EU:s vapendirektiv eller reglering av vapenmagasin är inte metoderna för att få stopp på den grova brottsligheten eftersom de i stället för att möta problemet med gängbrottslighet främst drabbar laglydiga jägare och sportskyttar.

Det krävs andra åtgärder för att möta gängbrottsligheten. Budskapet från riksdagen till regeringen är därför: Gör om, gör rätt!

Anf. 14 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det här är en ganska entydig debatt, och det är uppenbart att förslaget kommer att falla.

Det är jag väldigt glad för. Vi liberaler röstade emot förslaget. Vi har varit emot det i Europaparlamentet. Vi har ett eget förslag i dag som jag vill lyfta fram – reservation 2 från Liberalerna – och vi kommer att rösta emot regeringen i det här förslaget, som på många sätt är ett haveri.

Man kan döda varandra på många olika sätt. I coronatider är det många som jobbar hemifrån och som kanske har en tv-serie på i bakgrunden samtidigt som de jobbar. I en tv-serie som jag såg för ganska länge sedan – jag tror att det var *Mordkommissionen*, men det kan också ha varit *Morden i Midsomer* – begås ett mord med en fryst lax. En person smäller en fryst lax i bakhuvudet på en annan person. Sedan äter de laxen till middag, och mordvapnet försvinner. Man skulle nog kunna mörda någon med talman-nens klubba också. Den ser rätt behändig och tung ut.

Men bara för att någonting är lite farligt kan man inte förbjuda det. Bara för att det går att ha ihjäl någon med något kan man liksom inte förbjuda det. Den person som kan mörda någon med en lax kommer så att säga att mörda någon oavsett tillhygge, medan den person som bedöms lämplig att inneha ett vapen inte kommer att ha ihjäl någon oavsett om personen har en lax, en pistol eller ett jaktgevär.

Vi har hårda restriktioner när det gäller vapen i Sverige, och det är precis så vapenlagstiftningen ska funka: Innan man bedöms vara lämplig att inneha ett vapen har man granskats och tröskats genom systemet och bedömts vara en person som inte kommer att ha ihjäl någon med vapnet. Och om man inte kommer att ha ihjäl någon med vapnet, varför skulle man då inte kunna få ha magasin? Det är helt orimligt. Jag tror för övrigt att det är svårare att ha ihjäl någon med ett magasin än med en fryst lax.

Fru talman! Det har förekommit en hel del rätt absurda argument i den här debatten, framför allt från regeringens och statsrådet Dambergers håll. Det kanske mest bisarra har varit att man skulle komma hem till yrkeskriminella och kriminella gäng som har lagt fram magasin lite här och var i lägenheten, och så kan polisen inte beslagta dem.

Det där är trams, fru talman. För det första kan man beslagta magasin om de misstänks kunna användas i kriminellt syfte. För det andra är det väl ingen som på allvar tror att en yrkeskriminell som kan gömma handgranater, kalasjnikovs och pistoler inte skulle ha förmågan att gömma ett magasin. Det är en bisarr tanke, och jag förstår faktiskt inte det argumentet över huvud taget.

Det har också förts fram att det här skulle ske just i jakt på kriminella. Men det är ju inte så. Sverige har en hård reglering av vapen, och det kanske är därför som de flesta brott begås med illegala vapen. Dessa vapen är så att säga illegala från början därför att det är så hårt reglerat vem som får ha legala vapen. De som har kommit igenom det nålsöga som det innebär att få tillstånd att ha vapen är alltså personer som är lämpliga att ha vapen.

De personer som är kriminella är det till sin natur; det ligger i definitionen. De kommer inte att följa dessa regleringar och lagar som regeringen lägger fram. Det är bisarrt att tro att kriminella skulle bry sig om sådan här lagstiftning. Det är också bisarrt att tro att den skulle hjälpa eftersom vi vet att de brott som begås begås med illegala vapen och inte med legala vapen.

Fru talman! Det som gör mig kanske allra mest upprörd i den här frågan kommer av att jag själv har bott i Tensta i ganska många år. Jag har suttit i stadsdelsnämnden i Rinkeby. Jag har varit med och hanterat frågor där

kriminella, yrkeskriminella, på olika sätt har tagit sig in och påverkat barn i skolmiljön. Yrkeskriminella som kastat handgranater, skottlossning – den typen av situationer har jag fått hantera i min politiska gärning.

Det gör mig oerhört provocerad att statsrådet Mikael Damberg – han är inte här i dag och kan inte försvara sig; jag ber om ursäkt, men han kan gärna komma hit någon annan gång – har lagt ned så mycket tid och så mycket möda på att försöka driva igenom det här lagförslaget, som alla har vetat från dag ett inte kommer att passera denna kammare. Trots att det pågår så mycket allvarlig brottslighet där ute, brottslighet som slår sönder liv, trots att ungdomar och barn mister liv, mister vänner, trots att föräldrar mister sina barn och trots att liv slås i spillror, kanske för all framtid, har man lagt ned så mycket tid på att försöka driva igenom den här lagstiftningen. Det är pinsamt, och jag blir djupt provocerad. Statsrådet Mikael Damberg är inte en Lucky Luke. Visserligen skjuter han från höften, hej vilt, men till skillnad från Luke träffar han inte ens nära målet.

Fru talman! Det har sagts av en partiledare att i Sverige är det förbjudet att vara kriminell, och det är ju sant. I Sverige är det förbjudet att ha illegala vapen. Ja, det är sant. I Sverige är det förbjudet att ha ihjäl varandra. Det är också sant.

Fru talman! Om man på allvar vill hjälpa polisen att stävja den grova gängkriminalitet som finns i det här landet borde man kanske inte lägga på polisen en större administrativ börda utan i stället tillföra resurser så att polisen kan hitta och ta de illegala vapen som faktiskt används i kriminella kretsar. Jag tror att om man lyckades ta de illegala vapnen i stället för att gå runt och leta och jaga magasin – dessutom på ett sätt som framför allt drabbar legala vapenägare, legala jägare och legala sportskyttar – och om man tog de resurser man lagt på hela detta arbete och i stället lade dem på förslag om att tillskjuta resurser och ta bort administrativ börda från polisen, ja, då skulle man kanske hitta fler av de illegala vapnen. Hade man gjort det hade de här magasinerna inte varit särskilt farliga, för ett magasin utan ett illegalt vapen är knappast farligare än en fryst abborre.

Fru talman! Det här är en tokig överimplementering. Det är ett hafsverk. Vi säger nej till detta, och vi har sagt nej till detta från dag ett.

#### Anf. 15 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Det var ett tag sedan jag debatterade justitiepolitik, men mot bakgrund av den extraordinära situation vi befinner oss i tar jag denna debatt i ledamoten Joakim Sandells ställe.

Förra mandatperioden, när jag satt i justitieutskottet, påbörjades en stor revidering av den moderatledda justitiepolitiken. Vi analyserade Europol-samarbetet, processrätten, straffrätten, Kriminalvårdens kapacitet, de förebyggande insatserna och återanpassningen efter avtjänat straff och lade mycket av vår tid på att adressera det som polisen betecknar som särskilt brottsutsatta bostadsområden. Det fanns då bred enighet i riksdagen om att vi behövde skärpa justitiepolitiken i syfte att vända utvecklingen, särskilt avseende gängkriminaliteten.

Förra mandatperiodens resultat innebar över 100 propositioner till riksdagen om en ordentlig kapacitetsutbyggnad av Kriminalvården och häktena, myndighetsöverskridande insatser för snabb lagföring och utbyggnad av nya polishögskolor i Malmö och Borås.

Under förra mandatperioden gjordes dessutom en angelägen skärpning av straffet för grovt vapenbrott. Detta har lett till att fem gånger så många har häktats för grovt vapenbrott jämfört med tidigare. Det har i sin tur med all sannolikhet förhindrat skjutningar och sparat människoliv.

Men för att runda den skärpta lagstiftningen finns det enligt polisen en tendens att kriminella förvarar vapenstycken, pipor, ammunition och magasin på olika ställen för att undkomma att vapen beslagtas. Propositionen som är föremål för dagens debatt hade kunnat bistå i det hänseendet.

Fru talman! Bakgrunden till denna proposition är det nya direktivet om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv om kontroll av förvärv och innehav av vapen. Direktivet har till syfte att motverka att skjutvapen missbrukas genom att de används i brottslig verksamhet.

Genom direktivet införs ett tillståndskrav vid förvärv av magasin av en viss storlek och till vissa vapen. Direktivet kräver alltså att vapenmagasin regleras i viss utsträckning. Vapendirektivet är dock ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna får anta bestämmelser som är strängare än de som finns i direktivet.

Regeringen föreslår att vapenlagens reglering ska omfatta alla löstagbara magasin, oberoende av kapacitet och storlek, eftersom vapenmagasin inte omfattas av de särskilda regler om förverkande som finns i vapenlagen. Vapenmagasin kan i dag beslagtas men enbart under vissa förutsättningar. Nuvarande regler i brottsbalken och rättegångsbalken visar att möjligheten är begränsad och förutsätter att det kan befaras att föremålet kan komma till brottslig användning. Den omdiskuterade frågan har varit om Sverige ska införa en sådan generell reglering av löstagbara vapenmagasin.

Av de illegala vapen som under år 2018 undersöktes av Polismyndigheten utgjordes drygt 70 procent av pistoler. Pistoler har nästan alltid förhållandevis små magasin, och dessa omfattas inte av direktivet. Enligt direktivet skulle hanteringen av dessa magasin förbli oreglerad och sådana magasin kunna fortsätta innehas utan att innehavet skulle vara tillståndspliktigt eller straffsanktionerat. En generell reglering är lättare att tillämpa eftersom bestämmelsen inte behöver begränsas till vapen av viss storlek eller till magasin med viss kapacitet.

Polismyndigheten är övertydd i sitt remissvar: En generell reglering av löstagbara magasin ger möjligheten att på ett tydligt sätt förbättra polisens möjligheter att motverka och begränsa illegalt innehav och användande av skjutvapen.

Med det sagt, fru talman, har vi lyssnat på de andra remissinstansernas kritik mot detta förslag, vilket har resulterat i att propositionen har ändrats. Jag vill betona att förslaget innebär att legala vapeninnehavare som innehar tillstånd fritt får förvärva och inneha magasin med samma ändamål som tillståndet. Det är enbart om magasinet avser annat ändamål som tillstånd kommer att krävas. Den enskilde vapeninnehavaren skulle i detta fall behöva söka tillstånd för magasin under samma förutsättningar som för ammunition.

Jag vill lägga till att justitieutskottets majoritet har yrkat annorlunda. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

Anf. 16 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! I detta betänkande har justitieutskottet behandlat 70 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Yrkandena rör kriminalvården, dess kapacitet, häktningstider, avhopparverksamhet, straffens innehåll, tiden mellan dom och verkställighet, elektronisk övervakning, behandlingsinsatser, säkerheten för kriminalvårdens personal, fängelseplatser utomlands med mera.

Frågorna rörande kriminalvården och dess organisation engagerar riksdagen. Kapacitetsfrågorna har varit föremål för politisk diskussion, då de skärpta straffen på en rad olika områden och omfattande satsningar på polisverksamheten har resulterat i väsentligt högre klientvolym hos kriminalvården.

Efter år 2018 har beläggningen ökat. Platssituationen har periodvis varit ansträngd, både i häkte och på anstalt. På många platser har beläggningen legat på 95–100 procent. Av Kriminalvårdens årsredovisning går det att utläsa att de ordinarie platserna i anstalt inte har räckt till och att häktenas kapacitet har utnyttjats maximalt.

För att hantera detta har regeringen tillfört Kriminalvården ytterligare medel för att kunna skapa tillfälliga och permanenta platser och förstärka personalförsörjningen. Men mot bakgrund av fler väntade propositioner på det straffrättsliga området kommer också ökade kostnader för kriminalvården. För nuvarande år har regeringen och budgetsamarbetspartierna ökat anslaget till Kriminalvården med 130 miljoner kronor. Man har dessutom aviserat en ökning om 569 miljoner kronor för 2021 och 729 miljoner kronor från och med 2022.

Fru talman! Kriminalvården har egentligen två centrala funktioner. Den ena handlar om att den dömda ska avtjäna sitt straff. Den andra handlar om att den som har dömts för brott ska få stöd i att återgå till ett liv utanför kriminalitet – det som Kriminalvården själv kallar att bryta den onda cirkeln.

Regeringsuppdraget till Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen att ta fram ett gemensamt nationellt avhopparprogram som ska förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande miljöer är mycket angeläget. Här har också inslussningsprogram, frivilligorganisationers samverkan med kriminalvården och kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet en avgörande roll.

Regeringen har dessutom gett Kriminalvården i uppdrag att ytterligare utveckla myndigheternas återfallsförebyggande arbete för personer som är dömda för våldsbrott mot närstående. Kriminalvården ska också utreda förutsättningarna att bedriva återfallsförebyggande arbete för personer som är dömda för hedersrelaterade brott. Här behövs effektiva och målgruppsanpassade insatser. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2021.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis lyfta upp frågan om kriminalisering av rymningar.

Att den intagne inte återkommer till anstalten efter en obehövad utövande, till exempel efter en permission, är allvarligt. Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2019 framgår att 74 avvikelser från anstalt skedde under detta år. Motsvarande siffra för 2018 och 2017 var 95 och 109. Man bedömer att antalet avvikelser konstant minskar.

Oaktat detta är det viktigt att det finns en tydlig koppling mellan den villkorliga frigivningen och deltagandet i återfallsförebyggande åtgärder. Just nu bereds en lagrådsremiss där det föreslås möjlighet att skjuta upp villkorlig frigivning, även med anledning av annan misskötsamhet än underlåtenhet att delta i återfallsförebyggande åtgärder. Lagändringarna föreslås träda i kraft i januari 2021 efter bearbetning i riksdagen.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till reservation 20 i betänkandet.

Anf. 17 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Sverige ska ha en modern, tydlig och effektiv kriminalvård med hög säkerhet och meningsfull och framåtblickande verksamhet. Samtidigt ska det finnas tydliga krav och regler.

I takt med de satsningar på polisen och de straffskärpningar vi föreslår kommer ännu fler att avtjäna straff på anstalt. Fängelsetiden ska följa snabbt efter domen, och målet är naturligtvis att den dömda ska upphöra med sin brottslighet.

I det motionsbetänkande om kriminalvårdsfrågor som debatteras i dag har vi moderater en lång rad reservationer. Vi står naturligtvis bakom dem alla, men jag yrkar bifall endast till reservation 13.

Fru talman! Det är uppenbart att det behövs fler platser i häkten och anstalter. Den situation som råder nu med platsbrist i framför allt häkten är ytterst en effekt av regeringens bristande agerande. Regeringen fick också förra året kritik av Riksrevisionen för att man i styrningen av rättskedjan inte tar tillräcklig hänsyn till konsekvenser för och effektivitet i hela rättskedjan. Det saknas helt enkelt långsiktighet och helhetssyn. Detta gäller inte minst för kriminalvården.

Det behövs en kapacitetsgenomlysning av kriminalvården för att ta fram en konkret och långsiktig plan för kriminalvårdens expansion och framtida etableringar. Inför 2020 ville vi moderater tillföra kriminalvården mer resurser än regeringen, och över tid kommer kriminalvården att behöva tillföras betydande resurser för att säkerställa fler häktes- och anstaltsplatser.

Straffens innehåll behöver också utvärderas och vidareutvecklas. Det gäller inte minst den växande gruppen unga vuxna med stort våldskapital som saknar intresse av att sluta med sin brottslighet.

Redan här och nu kan mycket göras för att förbättra situationen genom att exempelvis korta tiden mellan dom och verkställighet. Därmed kan också häktesplatser frigöras.

Kriminalvården bör ges i uppdrag att arbeta för att påtagligt förkorta tiderna mellan dom och verkställighet. I dag påbörjas inte någon vård eller behandling av en person som sitter häktad. Det kan medföra att en person sitter häktad under en lång tidsperiod utan att några återfallsförebyggande åtgärder vidtas och utan att andra behandlingsinsatser görs. Många gånger

är fängelsetiden dessutom så kort att det inte är någon mening med att därefter påbörja något behandlingsprogram.

Vi moderater vill därför införa en regel som innebär att när en person som är häktad döms till fängelse ska domstolen samtidigt kunna förordna att domen omedelbart ska gå i verkställighet oavsett om den som döms kommer att överklaga eller inte. Det innebär att den som dömts omedelbart kan förflyttas till ett fängelse och komma igång med vård och behandling i ett mycket tidigare skede.

För att korta tiden mellan dom och verkställighet bör också en mer restriktiv syn gälla när det kommer till att bevilja uppskov av verkställigheten. Det förekommer alltför ofta att personer inte infinner sig när det är dags att avtjäna straffet. De senaste fyra åren har över 400 personer fått sina fängelsestraff preskriberade genom att hålla sig undan.

Att inte inställa sig är i dag inte förenat med något straffansvar. Den som döms till ett fängelsestraff ska också avtjäna straffet. Det handlar i grunden om respekten för och tilltron till rättssystemet. Vi vill därför införa ett straffansvar för den som inte inställer sig till verkställighet.

I Sverige avviker och rymmer varje år ett antal dömda personer som avtjänar ett fängelsestraff. Under 2019 skedde totalt 74 avvikelser och rymningar från fängelser.

Avvikelser och rymningar är inte straffbara. Sanktionerna är begränsade och konsekvenserna små. Polisen måste lägga mycket arbete på att leta efter dessa personer, och vissa av dem kan dessutom vara farliga ute i samhället.

För att minska antalet avvikelser under permissioner vill vi att fotboja ska användas i fler fall än i dag. Vi moderater vill också, liksom justitieutskottets majoritet, att avvikelser och rymningar ska straffbeläggas.

För att skapa bättre förutsättningar för att bryta ett kriminellt mönster vill vi moderater införa ett nationellt exitprogram för gängmedlemmar. Medverkan i det nationella exitprogrammet bör vara obligatorisk för dömda gängbrottslingar och yrkeskriminella. Kriminalvården, som redan i dag bedriver verksamhet över hela landet och har stor erfarenhet av målgruppen, skulle kunna vara de som får ansvaret att bedriva ett sådant program.

Avslutningsvis vill vi begränsa möjligheterna till villkorlig frigivning. I dag får alla per automatik villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden. För personer som avtjänar långa fängelsestraff innebär detta att många år dras av på straffet. Till exempel kan den som har dömts till tolv års fängelse per automatik få sitt fängelsestraff kortat med hela fyra år, även om han vägrat att delta i behandlingsprogram.

Vi moderater vill att villkorlig frigivning endast ska ske undantagsvis och tidigast efter tre fjärdedelar av strafftiden. Återfallsförbrytare ska aldrig få villkorlig frigivning. Det är helt orimligt att den som gång på gång begår brott inte ska avtjäna hela sitt straff.

Vi vill också utöka möjligheterna att skjuta upp eller förverka villkorlig frigivning när en intagen inte deltar i återfallsförebyggande åtgärder eller missköter sig på andra sätt.

Riksdagen har vid fyra tillfällen röstat fram tillkännagivanden om att skärpa den villkorliga frigivningen. Trots detta har regeringen fortfarande inte presenterat något lagförslag i den riktningen.

Det bästa brottet är naturligtvis det brott som aldrig begås. Att ett brottsförebyggande arbete bedrivs av såväl de rättsvårdande myndigheterna som landets kommuner är därför av största vikt. Men, fru talman, den som väljer brottets bana och i många fall förstör livet för oskyldiga människor ska veta att den som begår brott möter tydliga konsekvenser.

Anf. 18 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag justitieutskottets betänkande om kriminalvårdsfrågor. Jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer i detta utskottsbetänkande, men vi har en reservation om fängelser i andra länder, reservation 24, som jag yrkar bifall till.

En effektiv rättskedja förutsätter inte bara resursförstärkningar till polis, åklagare och domstolar utan även till kriminalvården. Fler platser på anstalter måste skapas, och det kostar givetvis pengar.

I Sverigedemokraternas Sverige ska kriminella sitta inne så länge som brottet de begått förtjänar. Det kommer såklart att leda till att fler individer kommer att stifta bekantskap med kriminalvården och dessutom avtjäna längre fängelsestraff än i dag.

Kriminalvården har varit ett eftersatt område under väldigt många år. Det gläder mig att fler partier nu börjar prata om att vi måste satsa på hela rättskedjan. Alla oppositionspartier satsar nu mer pengar på polisen. Även om Sverigedemokraterna fortfarande står ut som det parti som satsar mest med en tämligen stor marginal är denna förskjutning i svensk politik välkommen.

Detta gäller även Kriminalvården och den övriga rättskedjan. Steg för steg ansluter sig partier till sverigedemokratisk politik. Steg för steg inser allt fler att det inte räcker att endast säga det; man måste även budgetera för det.

Varje steg vi tar framåt på detta område är väsentligt, för utan en välfungerande rättskedja, från Polismyndigheten till Kriminalvården, förfaller rättsstaten – rättsstaten vars ansvar är att upprätthålla lag och ordning.

Vi har i dag en överbeläggning på våra anstalter. Beläggningen är ända upp till och ibland över 100 procent, vilket är oacceptabelt. Vi saknar platser för alla dem som ska sitta av sitt straff. Kriminalvården själv varnar för att genomföra nödvändiga straffskärpningar på grund av att de inte får tillräckligt med pengar för att kunna tillgodose att det finns tillräckligt med anstaltsplatser. Överbeläggningen skapar inte bara orimliga arbetsförhållanden för dem som arbetar inom kriminalvården, utan den försämrar även de förutsättningar som vi förväntas ge dem som sitter på våra anstalter att återanpassas till att bli bättre medborgare.

Problemet är tveeggat. Rehabiliteringen försämrar för de intagna, och brottsoffer får inte upprättelse då de som ska vara intagna inte avtjänar utdömda straff i tillräcklig utsträckning.

Sverigedemokraterna är det parti som satsar i särklass mest på kriminalvården. I vårt budgetförslag för 2020 anslog vi 1,9 miljarder kronor mer än regeringen. Det ska jämföras med övriga oppositionspartier, som anslog mellan 20 och 150 miljoner mer till Kriminalvårdens budget. För den som menar allvar med straffskärpningar borde det vara självklart att förstärka Kriminalvårdens budget i paritet med polisens anslagsökningar.

Det finns en läxa att lära för flera partier när det gäller att se helheten i rättskedjan. Man kan inte bara satsa mer pengar på svensk polis och sedan hoppas att allt löser sig i slutändan.

Flera av våra motioner på området behandlas förenklat. För den som följer debatten på tv innebär detta att vi har debatterat frågorna tidigare och att det därför inte sker någon fördjupad behandling av dessa motioner i det betänkande som vi debatterar i dag. Vi har i dessa motioner till exempel föreslagit strängare regler för permission, fotboja vid frisläppande efter allvarliga brott för att förhindra återfall i brottslighet och kriminalisering av rymning från anstalt.

Ja, ni hörde rätt. I dag är det inte olagligt att rymma från en anstalt. Det är därför mycket glädjande att utskottet nu kommer med ett tillkännagivande till regeringen om att just kriminalisera rymningar.

Vi har även fört fram krav på ökad kameraövervakning på anstalterna. Vi anser att kameraövervakning vid behov även ska kunna ske i celler på klass 1- och 2-anstalter. Vi har dessutom föreslagit en enklare fängelsestandard för de personer som ska utvisas. Skattepengar ska inte slösas bort i dessa fall. Även om dessa förslag inte behandlas djupare nu vidhåller vi vår uppfattning.

I Sverigedemokraternas Sverige ska ett fängelsestraff vara just ett straff. Det är i grund och botten en fråga om rättvisa i förhållande till brottsoffret, en upprättelse till den som åsamkats en skada. Alltför länge har det ensidigt talats om vård i stället för straff, och alltför länge har kriminalpolitiken präglats av svängdörrar. Den som döms till ett straff ska känna en markant skillnad mot det liv i frihet som annars gäller. Fängelse-tiden ska präglas av disciplin och strikta förhållningsregler. Kriminalvården ska se till att den som avtjänat sitt straff kommer ut som en bättre människa, och det får ta den tid det tar.

Det är också vår bestämda uppfattning att tvåtredjedelsfrigivning behöver avskaffas. Det är inte rimligt att en person som dömts till exempelvis tio års fängelse är ute efter knappt sju år. Var finns brottsofferperspektivet i detta?

Vissa partier föreslår att villkorlig frigivning ska ske efter tre fjärdedelar av tiden i stället för två tredjedelar. Det är en marginell förändring av nuvarande system. För ett tioårigt straff innebär det en förlängning av straffet med elva månader, men straffet blir ändå två och ett halvt år kortare än vad personen i fråga har dömts till. Om dessa partier verkligen menade allvar med sin retorik om brottsofferperspektivet hade de anslutit sig till vår uppfattning.

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik tar vi årligen in ungefär 3 000 utländska medborgare på våra anstalter. Det är över en tredjedel av alla som skrivs in varje år.

Från svensk sida behöver vi bli bättre på att se till att andra länder tar ansvar för sina egna medborgare och verkställer de straff som dömts ut i Sverige. Det finns ett utarbetat system i Europa gällande erkännande och verkställighet av fängelsedomar. Utländska medborgare som tillhör ett annat EU-land och som begår brott i Sverige ska enligt dessa regler avtjäna straffen i sina egna hemländer. Detta sker dock i verkligheten alltför sällan.

Regeringen går nu fram i ett annat ärende med förenkling av detta, men som vi anför i ärendet är detta alltför lite och alltför tamt för att möta den verklighet vi står inför i dag. Vi måste ta denna fråga på allvar och se till

att EU-länder och andra länder utanför EU tar emot sina medborgare och ser till att de får avtjäna straffen i sina egna hemländer. Om det nu är så att det av olika skäl inte finns möjlighet att verkställa ett straff i ett visst land, exempelvis av skäl som har med mänskliga rättigheter att göra eller på grund av att fängelserna håller alltför dålig standard, är det givetvis bättre att man upphandlar avtal enskilt med landet i fråga eller med ett närliggande land, så att personen i fråga får avtjäna straffet i det landet. En ytterligare fördel med att avtjäna sitt straff i det land som man är medborgare i, och som man ändå ska utvisas till, är att rehabiliteringsförutsättningarna blir anpassade till det landet.

Vi har i dag EU:s högsta kostnad per dag och intagen i svenska fängelser. Det är inte försvarbart att utlännningar som kommer till Sverige och som begår brott i Sverige får sitta på svenska anstalter till skyhöga kostnader.

De rehabiliteringserbjudanden som finns på svenska anstalter ska erbjudas dem som ska återvända ut till det svenska samhället och inte till dem som ska utvisas. Dessa personer ska främst sitta av sina straff i sina respektive hemländer.

Anf. 19 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Att bryta en kriminell bana har ett mycket stort värde, mätt i mänskligt lidande förstås och brottsoffer som slipper att bli just brottsoffer, men det finns också ett stort värde i reda pengar.

Det återfallsförebyggande arbetet har under de senaste åren utvecklats på ett sätt som inger förtroende. Det bygger på solid vetenskaplig grund och fungerar väl om den intagna är motiverad. Utmaningen är att få fler motiverade.

Jag har besökt fängelser och är ärligt talat imponerad av nivån på arbetet. Säkerheten är mycket hög, verksamheten är oftast välskött och personalen ger ett mycket kompetent intryck.

Det finns dock ett högst konkret och praktiskt hot mot verksamheten och det återfallsförebyggande arbetet som jag vill lyfta upp här i dag. Vissa av anstalterna är rejält nedgångna med stora renoveringsbehov, och dessutom är fängelserna just nu fullbelagda, som flera har varit inne på i sina anföranden. Många straff har skärpts, och säkert har även de resursförstärkningar som en enig riksdag har sett till att polisen fått haft betydelse när det gäller att sätta kriminella bakom lås och bom. Det ska också tilläggas att polisen börjar få ordning på sin verksamhet efter en ganska stökig omorganisation.

Jag vill ta tillfället i akt att uppmärksamma en av de stora bristerna i det rättspolitiska ledarskapet. För några veckor sedan besökte jag Tidaholmsanstalten. Den står inför en stor om- och tillbyggnad för att bli en modern, säker och effektiv anläggning som kan genomföra sitt återfallsförebyggande arbete på ett så bra sätt som möjligt. Det är akut nödvändigt att utöka antalet fängelseplatser i Sverige, något som skulle kunna ske genom bland annat Tidaholmsanstaltens utbyggnad. Planerna är klara, och alla nödvändiga tillstånd är på plats. Men bygget kommer inte igång. Anledningen är ärligt talat ganska dum, fru talman. En olöst hyrestvist mellan statligt ägda Specialfastigheter och statens myndighet Kriminalvården har stoppat projektet.

Detta sker samtidigt som fängelserna är överfulla och fler förväntas avtjäna ännu längre fängelsestraff i Sverige. Om man driver hotell drömer man sig säkert i dessa oroliga tider tillbaka till de dagar då man var fullbelagd. Men om man driver fängelse vill man absolut inte vara fullbelagd, för då går det inte att flytta intagna som behöver flyttas på. Jag tror att alla inblandade håller andan i en bön eller önskan om att coronasmittan inte ska ta sig in på någon av våra svenska anstalter. Ansvarigt statsråd borde faktiskt också hålla andan inför detta.

Jag ställde en skriftlig fråga till justitieministern med anledning av det som jag fick veta när jag var på Tidaholmsanstalten, men jag fick ett icke-svar: att man räknar med att det ska lösa sig. Men det går inte att vänta på att det ska lösa sig av sig självt, för det gör det uppenbarligen inte. Här måste regeringen visa ledarskap och se till att denna onödiga konflikt löses. Vi har större problem att bekymra oss över än en sådan dålig anledning till att den nödvändiga utbyggnaden stoppas.

Anf. 20 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Kriminalvården befinner sig just nu i en underlig situation. Samtidigt som myndigheten arbetar intensivt med KBT-behandlingar och för att bryta den onda cirkeln och fylla tiden på anstalt med bra innehåll och efterfrågar möjligheter till flera olika slags straff skriker politiska partier efter mer och längre straff utan att bry sig om straffets reella effekter. Det finns inget som visar på att långa straff faktiskt leder till mindre kriminalitet.

Men om vi på riktigt vill få bukt med kriminalitet och återfall i brott borde betydligt färre personer sitta inlåsta i fängelse. Och många, många fler borde ha sitt straff i frihet med elektronisk fotboja. Att ha sitt straff ute i samhället är otroligt mycket tuffare än att sitta inlåst. Då måste man möta sina invanda beteendemönster och gamla vänner som gör dumheter, och man måste själv se till att vara nykter och drogfri.

Men eftersom det bara är längre straff som har införts under de senaste åren har följden blivit att anstalterna är överfyllda. I dag är läget för kriminalvården mycket ansträngt med överbelagda anstalter och häkten. Detta får bland annat till följd att miljön för de intagna blir stökigare med större risk för konflikter och våld. Detta drabbar också personalen, som får en försämrad arbetsmiljö.

Men det finns en enkel och billig lösning för att dels minska kriminaliteten i samhället, dels minska överläggningen på anstalterna, och det är att låta dem som har en strafftid på under ett år ha sitt straff i frihet. Det är de som har korta fängelsestraff, under ett år, som till största delen återfaller i brott. Detta visar på att inläsningsstraffet är ett väldigt dåligt verktyg.

Vänsterpartiet anser att antalet korta straff som verkställs i fängelse bör minska och att användningen av intensivövervakning med elektronisk kontroll, alltså fotboja, bör byggas ut. Fängelsestraff på upp till ett år bör som huvudregel verkställas genom elektronisk fotboja.

Fru talman! Det är slöseri med skattemedel att regeringen vägrar att utreda möjligheterna till fler alternativ till straff. Här finns enorma möjligheter att förändra hela kriminalvårdens uppbyggnad och faktiskt följa det som forskning och erfarenhet säger. I stället går regeringen fram med förslag som kommer att leda till ökad kriminalitet genom att unga personer ska låsas in på längre tid. Detta är en garanti för att ungdomar som kommer

in i kriminalitet i tidig ålder kommer ut efter ett långt straff som vuxna livsstilskriminella.

Kriminalvårdens problem behöver åtgärdas både för de intagnas och för de anställdas skull. Det är inte rimligt att den nuvarande situationen eskalerar ytterligare. Regeringen behöver därför omgående tillsätta en expertgrupp med uppdrag att ta fram en strategi för Kriminalvården både på kort och på lång sikt och en plan för renovering av fastigheter och bättre anpassade avdelningar.

Behandlingsprogram och studiemöjligheter måste utvecklas. I dag finns det ingen behandling för personer som har begått ett hedersrelaterat brott eller förtryck. Detta borde vara en självklarhet, för det är mycket allvarlig brottslighet.

Det finns inte heller möjlighet till en bra utbildningsmiljö på alla anstalter, och möjligheten att studera ser väldigt olika ut beroende på anstalt. Det borde vara en samhällsekonomisk självklarhet att personer som sitter på anstalt har möjlighet att studera på alla nivåer, från grundskola till gymnasium och högskola, så att de kan sluta den kriminella cirkeln och komma ut på andra sidan med en utbildning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 26.

Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att de som bryter mot lagen lagförs och straffas. Detta är viktigt för att skydda laglydiga, ge brottsoffer upprättelse och upprätthålla ett signalsystem om vad som är rätt och fel men också för att ge förbrytaren möjlighet att sona sitt brott. Straff är därför ett nödvändigt inslag i rättskipningen.

Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt genom insatser som möjliggör ett liv utan brottslighet. Behandling mot alkohol- och narkotikamissbruk samt utbildning och arbetsträning bör erbjudas. Anstalterna ska hållas drogfria, och frigivningen ska förberedas i god tid. För att undvika återfall bör den frigivne få hjälp att skaffa bostad och arbete eller annan typ av meningsfull sysselsättning. Det är även viktigt att det sociala kontaktnätet stärks. Satsningar på kriminalvården bör ses som ett sätt att minska brottsligheten i framtiden.

Men, fru talman, kriminalvården är i dag hårt ansträngd och gör själv bedömningen att det kommer att krävas minst 6 300 anstaltsplatser och 3 200 häktesplatser till år 2029. Dessutom räknar man med att behöva ta hänsyn till att minst 500 platser försvinner under samma period på grund av renoveringsbehov. Kristdemokraterna delar den bedömningen.

Kristdemokraterna har medverkat till att riksdagen tillkännagett att ett flertal straff ska skärpas. Detta kommer att innebära ytterligare påfrestningar på kriminalvården, som behöver en budgetram som klarar ett framtida ökat klientinflöde.

När fängelserna blir för fullbelagda blir miljön där sämre, både för de intagna och för kriminalvårdens personal. Så kan kriminalvården inte fungera. En bra miljö är en förutsättning för rehabilitering av de intagna.

Kristdemokraterna vill också se att kriminalvården utvecklar sitt internationella samarbete. Vi anser att utlännningar som döms för brott i Sverige som regel ska avtjäna sitt straff i sina hemländer. Sverige bör därför prioritera att skriva avtal med andra länder som tillgodoser detta. Det är nödvändigt för att avlasta kriminalvården, både kapacitets- och kostnads-

mässigt, för att underlätta utvisning och för att andra länders brottslingar inte är Sveriges ansvar. För att avlasta kriminalvårdens beläggning bör man också i högre grad undersöka möjligheten att hyra platser utomlands.

Fru talman! Narkotika är ett stort problem i kriminalvården. Det är viktigt att alla anstalter är drogfria och att personalen ges resurser och möjligheter att kontrollera att drogfriheten efterlevs. Det ska råda nolltolerans mot narkotikamissbruk, och de intagna ska uppmuntras att följa program för att bryta sitt drogberoende.

Kriminalvården har också av regeringen fått i uppdrag att kartlägga metoder och arbetssätt för att förebygga arbetet mot våldsbejakande extremism bland intagna på Sveriges fängelser. Vi anser att arbetet är angeläget och vill intensifiera arbetet med att motverka radikalisering och rekrytering i svenska fängelser.

Fru talman! Alltför många återfaller i kriminalitet efter att de har avtjänat sitt straff. Här krävs förstärkningar för att minska antalet återfall. Det är viktigt att arbeta förebyggande i fängelserna. I Wales har man lyckats vända trenden genom en familjemetod där man arbetar med att hitta drivkraften i föräldraskapet hos den intagne. Genom att arbeta med ett ökat familjefokus inom kriminalvården i Sverige kan stora vinster göras för den enskilde internen, för barnen till denne och i det brottsförebyggande arbetet och för samhällsekonomin i stort.

KD-M-budgeten ökade anslagen till Kriminalvården och innehöll ett uppdrag till myndigheten att skapa en särskild enhet för unga gängmedlemmar. En sådan enhet skulle behöva utveckla och vidareutveckla det återfallsförebyggande arbetet och avhopparverksamheten.

Det är också oerhört viktigt att samhällets stöttning fortsätter även efter avtjänat straff. Den frigivne behöver hjälp med bostad, arbete, utbildning och andra återanpassande åtgärder för att möjligheten att leva ett liv utan brottslighet ska maximeras. När någon friges utan vettig sysselsättning, utan bostad och utan socialt nätverk drivs denne återigen rakt i armarna på de kriminella kretsarna.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att frivilligorganisationerna ska ha en naturlig plats i återanpassningen av den dömda, både före och efter frigivningen. Det civila samhället har redan i dag stor betydelse för att stötta tidigare dömda personers återanpassning. Föreningar bör uppmuntras att finnas med som en del i livet före och efter frigivningen. Vi kan inte utgå från att civilsamhället kommer att ställa upp automatiskt om inte de ekonomiska förutsättningarna finns. Avdragsrätt för gåvor återinfördes i KD-M-budgeten och är ett viktigt steg för att stödja civilsamhället ekonomiskt. Kristdemokraterna vill också ge frivilligorganisationerna ersättning i förhållande till hur väl de lyckas återanpassa tidigare dömda.

Utifrån detta resonemang yrkar jag bifall till reservation 4.

De senaste tio åren har ca 100 brott om året blivit preskriberade på grund av att personer som har blivit dömda helt struntat i att dyka upp till fängelset för att avtjäna sitt straff. Kristdemokraterna menar att det måste genomföras en rad åtgärder för att bli av med detta. Dels bör preskriptionstiden tas bort för utdömda straff, eftersom skuldfrågan redan är avgjord till skillnad från vad som gäller för brott utan dom. Dels bör den som inte inställer sig få betydligt svårare att få villkorlig frigivning, vars automatik vi vill avskaffa. Sköter man sig inte i fängelset ska man inte bli villkorligt frigiven. Detsamma bör gälla om man inte inställer sig. För personer med

hög risk att avvika bör fotboja vara ett alternativ i väntan på dom. Ett rymningsförbud bör också införas. Inte heller ska man straffritt kunna strunta i att infinna sig. Ett beslut i denna riktning är det majoritetsbeslut som vi har i utskottet angående ett tillkännagivande om en kriminalisering av rymningar. Det stöder naturligtvis vi kristdemokrater.

Fru talman! Kriminalvården bedriver i dag i många delar ett bra arbete. Men med ytterligare förändringar, bland annat de som jag har tagit upp, kan verksamheten utvecklas och förbättras ytterligare. Det handlar om att den som har överträtt lagens gränser ska ta sitt straff för att sona sitt brott men även rehabiliteras av vistelsen inom kriminalvårdens verksamhet för att få en chans att återvända till samhället som en ansvarstagande person.

Anf. 22 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Detta handlar om att bryta den onda cirkeln och se till att människor som kommer in i svensk kriminalvård förhoppningsvis kommer ut som bättre människor än de var när de kom in. Det är mängder av andra åtgärder som vi vidtar på rättsområdet för att se till att människor avbryter sina brottstankar tidigt, att vi har upptäcktsrisker, att vi har domstolar som fungerar och att vi har en åklagarverksamhet som verkligen kan se till att människor får korrekta straff.

Jag vill påstå att det mest akuta just nu i denna fråga är platsbristen. Vi har ett mycket trångt läge som dessutom har förstärkts av covid-19-smittan och det faktum att man inte längre får ta emot besök på anstalterna. Dubbelbeläggningar gör att det är mycket trångt. Vi visste redan före covid-19-smittan att våra 4 300 platser snart kommer att behöva vara 5 700 ordinarie platser på anstalter.

Liberalernas vädjan till regeringen – Liberalerna samarbetar med regeringen inom ramen för januariavtalet, och därför ser vi ett anslag till svensk kriminalvård i dag som aldrig någonsin har varit högre – är att vi sätter igång med utbyggnaden av nya anstaltsplatser. Det behövs i praktiken nya anstaltsplatser på Tidaholm, Hall, Skogome, Skenäs, Rödjan, Sörby och Sagsjön som är en kvinnoanstalt. Alla dessa behöver renoveras helt så att det i praktiken blir nya anstalter. Dessutom behövs minst två nya anstalter i södra Sverige i närtid. Detta måste sättas igång nu. Det finns ingenting att skylla på. Regeringen måste komma tillbaka med besked om att vi ska dra igång cementblandarna för att bygga dessa nya moderna fängelser som svensk kriminalvård så väl behöver.

Vad vi har gjort i kriminalvården de senaste 20 åren är en remarkabel förändring som har byggt på principen att det ska vara lätt att göra rätt och svårt att göra fel. Man kan säga att det finns lika många hobbykriminologer som det numera finns hobbyepidemiologer i dessa dagar som har sluga tankar om hur man ska göra, allt från att riva alla fängelser till att låsa in folk och slänga bort nyckeln. Däremellan är det många tankar och teser som drivs.

Vi har gått från att svensk kriminalvård för 20–25 år sedan var mycket innehållslös, då man låg i cellen och rökte en hel dag om man ville. I dag kan man inte ligga i cellen, och man får inte röka. Det är bra både för arbetsmoralen och för folkhälsan, och man slutar förhoppningsvis röka inne på fängelset.

Den fysiska säkerheten har också utvecklats. Det var för lätt att fysiskt kunna rymma från anstalter. Men samtidigt som skalskyddet har stärkts

har det också satsats väldigt mycket på den dynamiska säkerheten i svensk kriminalvård med en underrättelseverksamhet som i dag hjälper till i hela brottsbekämpningen, bland annat för att se till att individen kan komma ut bättre. Men allt som är möjligt görs också för att motverka att man ska kunna fortsätta brottsligheten inifrån anstalten eller kunna interagera på annat sätt med kriminella utanför. Det ska vara lätt att göra rätt och svårt att göra fel.

En viktig del i detta är arbetsplikten som har förstärkts och svårigheten att kunna ta in kontanter utifrån. En person som är dömd till fängelse måste arbeta, behandlas eller utbilda sig för att få några kronor att kunna handla för inne på anstalten. Det är riktigt. Man ska inte bara kunna matas med pengar utifrån, som kanske kommer från ett brottsbyte, och inte delta i verksamheten.

Liberalerna ser gärna att fotboja används ännu mer. Det tas upp i betänkandet. Vi har haft åsikten att det måste vara kriminellt att rymma. Det är bisart att det är tillåtet att hjälpa till att rymma. Men själva rymningen i sig är någonting som är lika kriminellt som att gå mot röd gubbe. Det är olämpligt, men det innebär absolut noll straff. Detta är helt ohållbart.

Vi tycker att avhopparprogrammen måste förstärkas. Där är regeringen på gång, och vi ser fram emot detta. Man måste stödja dessa personer. Det gäller dels avhopparprogram som staten ansvarar för, dels de verksamheter som ideella föreningar och organisationer driver där man försöker hjälpa de mest utsatta, som ju oftast hamnar i fängelse. De ska få hjälp att göra rätt och komma bättre ut.

Frågan om att avtjäna straff i hemlandet har varit uppe här. För Liberalerna är det helt givet. Vi har ett EU för att det ska fungera. Svenska människor som begår brott i andra EU-länder ska snarast hem till svensk anstalt och påbörja avtjänandet av straffet och sin egen rehabilitering. Det samma gäller alla människor från Rumänien, Bulgarien eller vilket land det än må vara.

Då är det stötande att vi i dag har en situation där människor inte kan utlämnas och avtjäna straffen i de här länderna för att fängelserna är för dåliga. De personer som kommer hit från, låt oss säga, Rumänien skulle ha tänkt på det lite tidigare – om jag uttrycker mig milt. Man får faktiskt åka tillbaka till sitt land, och sedan är det deras problem huruvida det är stampat jordgolv eller inte.

Vi kan i Sverige dessutom använda våra resurser i vårt arbete med Rumänien till att bygga vettiga och bra anstalter för att underlätta att straffen ska kunna avtjänas i detta land och med en bättre chans till rehabilitering, som har förts fram.

Fru talman! Liberalerna yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 21, men vi står bakom alla våra reservationer.

Jag vill bara påminna de hobbykriminologer som ändå tror att det finns pengar att spara på en billigare kriminalvård om att de ska tänka på detta: Om man tycker att det är dyrt i dag visar all forskning på att en billigare kriminalvård leder till ökade kostnader. Det här handlar om att hjälpa människor att bryta en mycket ond cirkel och ytterst om att öka tryggheten och minska brottsligheten i samhället utanför murarna.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

Anf. 23 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Du som misstänker att någon kvinna far illa och utsätts för våld i hemmet – nu är det hög tid att agera och slå larm. Ring polisen om du misstänker att någon far illa! Nu sitter många kvinnor fast i hemmet med sin förövare och utsätts för våld, och vi har alla ett ansvar att agera.

Kvinnojourer slår nu larm om att våld mot kvinnor och barn i hemmet ökar i spåren av coronaviruset. Kvinnor och barn som lever i en våldsam relation är nu instängda i hemmet; de är instängda med den som slår. De vanliga möjligheterna till andrum försvinner nu i spåren av coronaviruset och åtgärderna därefter när samhället nu stänger ned successivt.

Äldre och sjuka utgör riskgrupper för coronaviruset. Men även våldsutsatta kvinnor och barn far illa till följd av samhällets åtgärder för att stoppa spridningen. I Kina, USA och stora delar av Europa vittnar nu kvinnoorganisationer om att våldet i nära relationer ökar.

Att stoppa smittspridningen och virusspridningen måste ha högsta prioritet, men vi får inte glömma bort de kvinnor och barn som far illa under tiden. I kristider måste vi alla hålla ihop.

Våra kvinnojourers arbete är alltid viktigt, men särskilt nu. Staten måste öka anslagen till våra kvinnojourer för att förbättra möjligheterna att skydda de kvinnor som nu riskerar att fara illa.

Fru talman! Jag övergår nu till att tala om dagens ärende. Sverige är ett av världens mest jämställda länder – detta tack vare att kvinnors arbetskraftsdeltagande i Sverige är ett av världens högsta. Det är viktigt, för vägen till ett mer jämställt samhälle går genom jobbet. Med ett jobb kommer inte bara kollegor, möjlighet att önska någon trevlig helg eller att få semester. Det handlar också om en egen inkomst, en lön, och med det möjlighet till självbestämmande och makt över sitt eget liv.

Kvinnor i Sverige har en hög sysselsättningsgrad. Men vi är också föräldralediga, vi vårdar sjukt barn och vi arbetar deltid i större utsträckning än män. För oss som är måna om att kvinnor ska ha samma löneutveckling, karriärmöjligheter och, i förlängningen, pension som män är det därför viktigt att fundera över hur vi kan hitta reformer för att öka kvinnors arbetade timmar och i vilken utsträckning kvinnor deltar på arbetsmarknaden.

Fru talman! Den svenska föräldraförsäkringen har tjänat oss väl. Kvinnor har tidigt kommit ut i arbete, fått möjlighet att tjäna egna pengar och därmed fått ökad kontroll och makt över sitt eget liv. Men vår nuvarande föräldraförsäkring och utformningen av den kom till i en annan tid, och vi menar att det nu är hög tid att den moderniseras och anpassas till dagens läge.

Att i det här läget i stället föreslå att utöka antalet lediga dagar med en familjevecka menar vi är helt fel väg att gå. Att betala människor för att inte arbeta, i en tid när vi behöver fler som arbetar och betalar skatt till vårt gemensamma, är inte bara slöseri; det är en kvinnofälla.

Fru talman! För den som inte har kommit in på svensk arbetsmarknad är det avgörande att det är lätt att lämna barnen på förskola och att drivkrafterna att söka arbete är starka och tydliga. För att stärka arbetslinjen för den som aldrig har fått sitt första jobb, inte minst utrikes födda kvinnor, menar vi att en växling behöver göras mellan föräldrapenning och utökad förskola. Generösare förskola och kortare tid med föräldrapenning ger drivkrafter att söka arbete.

Vi menar att föräldrapenningen för den som inte har arbetat i Sverige bör begränsas till ett år. För att ytterligare förstärka arbetslinjen föreslår Moderaterna också att vi ska införa sfi för föräldralediga kvinnor. På så sätt förstärker vi arbetslinjen tidigare. I förlängningen gynnar detta inte minst de barn vars föräldrar går till jobbet.

Med det vill jag yrka bifall till punkt 1 under reservation 1 och tacka för ordet.

Anf. 24 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande om ekonomisk familjepolitik. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 7, men vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer.

Fru talman! Familjen är samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap. Den lägger hela grunden för barnens uppväxt och deras välmående, eller så sätter den dem kanske i en utsatt situation.

Starka och trygga familjer är därför en nödvändig förutsättning för harmoniska samhällsförhållanden. Vår utgångspunkt är att skapa jämlika förutsättningar för en ekonomisk trygghet men också för valfrihet och flexibilitet för att varje familj sedan ska kunna få ihop sitt eget livspussel. Utgångspunkten är givetvis att barnets bästa alltid ska beaktas i alla situationer som berör barn. Det är naturligtvis också viktigt, framför allt nu i den här krisen, att vi kan skapa en så trygg tillvaro för familjer som möjligt.

Fru talman! Vi vill redan tidigt skapa så goda förutsättningar som möjligt för både föräldrar och barn. Vi vill därför underlätta för både mamman och barnet i slutet av graviditeten genom att införa tio dagar med graviditetsspenning för alla gravida som vill och behöver varva ned den sista tiden före förlossningen, oavsett om man har besvär eller ej. Dessa dagar ska kunna tas ut valfritt under den sista graviditetsmånaden. Det finns redan graviditetsspenning. I dag ges en del gravida denna ersättning, kanske för att det är svårt på arbetsplatsen eller hälsotillståndet hos mamman är svårt, medan andra får välja att ta ut sina föräldradagar i förtid. Besluten kan upplevas vara godtyckliga och skiljer sig åt över landet.

Vi anser att alla borde få en möjlighet att minska stressen och belastningen inför förlossningen. Forskningen tycks visa att stress kan vara skadligt för barnet, och det kan riskera att orsaka komplikationer vid en förlossning eller till och med framkalla en för tidig födsel.

Det är därför positivt att även Kristdemokraterna har liknande förslag om detta. Men det är för mig en gåta varför inte fler partier står bakom denna rättighet, och det är en gåta varför det inte införts tidigare. I en framtida konservativ regering ser jag detta som en självklar kvinnovänlig reform.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill också nå en helt flexibel föräldraförsäkring för att värna familjers valfrihet så att de kan få sitt livspussel att fungera, till skillnad från Socialdemokraterna som vill in i familjernas

vardagsrum och diktera deras livspussel. De har nu även drivit igenom att EU och Bryssel kan bestämma över vår familjepolitik och fördelning av föräldradagar. Det borde först och främst åtminstone ligga på nationell nivå. Som jag ser det borde det i det här fallet ligga på familjenivå att besluta om det. Vi vill dessutom utöka flexibiliteten genom att utreda möjligheten att kunna överlåta dagar till mor- och farföräldrar.

Det är givetvis viktigt med ett delat föräldraansvar. Men kvoterade dagar utgår inte från familjens bästa och i synnerhet inte barnets bästa utan försvårar och begränsar familjers vardagsliv. Vi ser att det slår fel ut när dagar förfaller för att föräldrar av olika anledningar inte kan ta ut sina dagar. Det gäller exempelvis egenföretagare eller i familjesituationer där det kanske råder en tvist och den ena föräldern ej vill utnyttja sina dagar. Detta drabbar framför allt barnet. Sägna vad man vill om regeringen, men meningen kan väl ändå inte vara att begränsa och göra det svårt för landets barnfamiljer. Jag tror att regeringen stirrat sig blind på att uppnå en fin statistik och glömt kompassen på vägen.

Fru talman! Givetvis vill jag och Sverigedemokraterna särskilt understryka och poängtera att det är viktigt med ett delat föräldraansvar under barnens uppväxt där man gemensamt tar ansvar för vardagspusslet och allt vad det innebär. Vi lever i en modern tid, och så ska det självklart vara.

Men regeringens retorik målar upp en bild av att det skulle vara kvinnofientligt och en kvinnofälla att investera i tid med sina egna barn. Jag menar att det snarare stressar våra mammor och pappor att tidigare än vad som kanske är barnets bästa återgå till arbete för att passa in i den mall som målas upp och förväntas.

Varför ska tid med barnen under småbarnsåren nedvärderas av regeringen? Jag förstår inte det. Utgångspunkten borde väl i stället vara att skapa förutsättningar för att föräldraledigheten ska ge så små negativa ekonomiska konsekvenser som möjligt för att uppmuntra tid med barnen oavsett om man är mamma eller pappa i stället för att uppnå något med tvång.

Vi ser givetvis att långa tider med föräldraledigt eller deltidsarbete kan ge ekonomiska konsekvenser. Men då borde man i stället utreda ett system som stärker pensionerna och bidrar till jämställdhet oavsett vem som nyttjar föräldradagarna. Det menar jag bidrar till både valfrihet och jämställdhet på riktigt.

Ett ytterligare sätt att öka den ekonomiska tryggheten för barnfamiljer är att den sjukpenninggrundande inkomsten borde vara skyddad längre än dagens orimliga gräns där det max får gå ett år och nio månader innan barnet får ett syskon eller föräldern återgår i arbete. Givetvis borde denna tid förlängas till tre år.

Fru talman! Vår grundinställning är att barnfamiljers välmående är viktigt och att investera resurser i goda förutsättningar för en trygg start för barn och minskad stress för föräldrar är något som lönar sig i längden. Jag tror den bild som målas upp av regeringen att tid med barnen är en farlig fälla man ska passa sig för inte delas av majoriteten av småbarnsföräldrar i Sverige, utan det ses som väl investerad tid där allt inte mäts i pengar. Sedan ska vi politiker givetvis skapa bästa tänkbara ekonomiska förutsättningar för tid med barnen där både föräldrar och mor- och farföräldrar kan hjälpas åt och fördela tid på det sätt som passar varje familj bäst.

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation nr 3. Jag står självklart också bakom våra andra reservationer i betänkandet.

Svenska socialförsäkringar har ett grundsyfte. Det handlar om att skapa trygghet och bra förutsättningar för personer som av olika skäl inte befinner sig i arbete. Syftet med den ekonomiska familjepolitiken handlar om att på olika sätt jämna ut inkomstklyftorna mellan olika barnfamiljer och dem som inte har barn. Det handlar också om att kunna ge barn en god omsorg i början av barnets liv. Jag kommer att beröra tre områden: bostadsbidrag, föräldraförsäkring och underhållsstöd.

När det gäller föräldraförsäkringen är det en möjlighet för föräldrar att vara hemma med sitt barn. Det har gjorts några justeringar på det området de senaste åren till det bättre. Det handlar om att vi mer koncentrerar föräldraförsäkringen till de tidiga barnåren. Man kan också på ett enklare sätt dela dagar med en sambo. Men det behövs ytterligare förbättringar för att kunna få en föräldraförsäkring som möter de olika familjekonstellationer som i dag finns.

Det handlar om att man måste kunna få dela föräldradagar med ytterligare vuxna. Vi har i dag familjer där det befinner sig många sociala föräldrar runt barnet. Även de behöver ha en möjlighet att vara hemma med sitt barn.

Jag vill också att vi tittar över den jämställdhetsbonus som funnits tidigare och justerar den så att den träffar rätt så att vi får ett större delat uttag mellan föräldrar. Vi behöver också se över att införa någon form av vabbonus så att föräldrarna delar mer på att vara hemma med sina barn vid tillfälliga sjukdomar.

Fru talman! Man behöver också se över möjligheter för företagarna. De måste också kunna ha en möjlighet att bedriva en viss verksamhet under tiden de är föräldralediga. I dag stoppas många av de företagen. Det är inte bra för vare sig barnet eller dess föräldrar.

Vi har de senaste åren gjort justeringar. Vi har en viss skillnad för den som kommer ny till Sverige när det gäller hur stor del av föräldraförsäkringen man kan få. Vi behöver titta ännu en vända på det och se hur man kan kvalificera sig in i våra välfärdssystem. Det är med syfte att få fler att arbeta tidigare. Det är bra för hela familjen.

När det gäller bostadsbidraget har också det självklart som syfte att omfördela kostnaderna så att alla familjer har möjlighet till en bra bostad. Det fungerar inte jättebra i alla lägen. Det finns delar att jobba med där.

Det som jag riktar in mig på i det här betänkandet handlar om när föräldrar väljer att inte bo ihop och väljer att separera i någon form. Det finns i dag en regel som handlar om att det inte är samma typ av bostadsbidrag om barnet bor mindre än tolv dagar hos den ena. Det är något som motarbetar växelvis boende som är väldigt viktigt för barn med separerade föräldrar.

Det innebär i praktiken att vi kan skapa en onödig konflikt mellan separerade föräldrar av ekonomiska skäl. Det kan vara viktigt att ha barnet boende hos sig i tolv och inte tio dagar i månaden, eftersom det är viktigt utifrån att få bostadsbidraget. Detta skapar onödiga konflikter. Barnet behöver fortfarande bra boendemöjligheter oavsett hur många dagar det bor hos den ena eller den andra föräldern. Det är någonting som jag anser att regeringen verkligen borde titta vidare på.

Det finns en annan del i bostadsbidraget som regeringen också måste ta tag i. Det finns en utredning som ska presenteras i mars 2021. Det är väldigt långt bort. Men jag hoppas verkligen att den utredningen kommer att ta tag i att ha månadsavstämning på bostadsbidragen så att vi inte hamnar i det läget att barnfamiljer och många ensamstående föräldrar väljer att inte söka bostadsbidrag.

Det finns en risk att de kan få betala tillbaka bostadsbidraget eftersom det i dag baseras på årsinkomsten. Får man en högre inkomst i slutet av året kanske man vips inte har rätt till sitt bostadsbidrag och helt plötsligt blir återbetalningsskyldig. Det är inte okej. Det finns lösningar. Jag hoppas verkligen att det kommer förslag snart.

I samma utredning finns det en annan del som kommer att presenteras och som hör till området underhållsstöd och underhållsbidrag. Jag tycker att det är jättebra att vi civilrättsligt hanterar vilket stöd den ena föräldern ska betala till den andra när människor har valt att inte leva ihop. I de fall det inte går att reglera detta civilrättsligt går dock Försäkringskassan in och stöttar under sex månader.

Efter sex månader försvinner Försäkringskassans inblandning, och den person som är den svagare parten i förhållandet – som är utsatt för hot och våld eller ekonomiska maktmedel – hamnar i ett läge där det hela tiden är fram och tillbaka: Kommer Försäkringskassan att finnas kvar eller inte? Jag tycker verkligen att regeringen ska se över om man kan göra detta på något annat sätt. Det handlar inte om att ta bort det civilrättsliga ansvaret, men man bör se över hur vi hanterar sexmånadersregeln. Är det så att människor ska välja att inte vara kvar i stället för att Försäkringskassan drar sig tillbaka, så att det blir de enskilda individerna som får göra detta?

Anf. 26 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 5 under punkt 1.

Fru talman! Om man tror på frihet och vill att människor ska vara fria att forma sina liv som de själva vill – få leva som de vill – måste man ha jämställdhet. Då måste man se barnens perspektiv, och man måste se till att följa med i tiden när samhället utvecklas. Frihet och ofrihet ter sig nämligen olika i olika tider, och för att få fram mer frihet, för att skapa fler valmöjligheter för människor, för att se till att barn får en bra uppväxt som gör att de kan ta sig an en fri värld på ett bra sätt när de växer upp och för att skapa jämställdhet måste man helt enkelt ha en uppdaterad politik.

Barnfamiljer kan se ut på många olika sätt. Familjer måste ha möjlighet att kombinera jobb och föräldraskap. Vi i Liberalerna vill se en föräldraförsäkring som ökar jämställdheten, ger mer valfrihet och uppmuntrar till arbete. En central del i detta är att det ska finnas en utbyggd och offentligt finansierad förskola som gör att föräldrarna kan kombinera jobb och föräldraskap under barnens uppväxt. En annan hörnsten i detta är rätten till betald föräldraledighet, alltså föräldraförsäkringen – självklart tillsammans med lagstiftningen om föräldraförsäkringen. Vi menar att familjerätten måste utvidgas och moderniseras just för att familjer kan se olika ut.

Fru talman! Liberalerna var det parti som 1994 införde den första öronmärkta månaden i föräldraförsäkringen, den så kallade pappamånaden. Vi har alltid varit ett parti som har drivit på för mer jämställdhet, och vi var med och drev igenom även den andra och den tredje öronmärkta månaden.

Det har varit jätteviktiga delar av jämställdhetsarbetet. Men, fru talman, tiderna förändras. Det är inte så att vi inte kommer att fortsätta vara för jämställdhetsarbetet; tvärtom kommer vi att fortsätta gå i bräsch. Men om man gick ut på klubb i Stockholm 1994, när vi införde den första öronmärkta månaden, fick man kanske höra Rednex nya hit *Cotton Eye Joe*. Kanske tog man sig en cocktail vars namn anspelade på sex. 1994 föddes också Justin Bieber. Det är rätt länge sedan. Nu finns det knappt några Beliebers kvar, och oavsett hur många Sex on the beach man har fått i sig låter Rednexlåten knappast särskilt bra.

Precis så är det: Världen har förändrats. Världen och samhället förändras, vi rör oss framåt och blir mer jämställda och vi ser en progression när det gäller hur familjer formas. Friheten för människor ökar, och då måste politiken hänga med. Vi kan inte ha någon *Cotton Eye Joe*-politik, någon Sex on the beach-politik eller någon Justin Bieber-politik längre; det är helt enkelt förlegat. I stället måste vi se till att modernisera föräldraförsäkringen. Vi vill se en större översyn av hela systemet, och den behöver göras nu.

Vi i Liberalerna vill införa ett system där familjen kan välja antingen en kortare föräldraförsäkring med fullt inkomstskydd, upp till taket, eller en lite längre försäkring med lägre ersättning. Ett sådant system finns i Norge, så det är prövat i ett grannland som funkar i stora drag som Sverige. Där har det lett till att jämställdheten har ökat. Fler kvinnor har gått tillbaka till jobbet tidigare och varit en större del av arbetsmarknaden, fått bättre pensioner och haft bättre karriärmöjligheter. Man har kommit åt många av de jämställdhetsproblem som finns med dagens utformning av föräldraförsäkringen.

Fru talman! Barnperspektivet måste vara vägledande. Föräldraförsäkringen bör självklart ge ett inkomstskydd för föräldrarna under den första tiden, och föräldraförsäkringen måste fortsatt stimulera till just ett jämställt föräldraskap. Den ska även vara flexibel, så att vi ökar valmöjligheterna för människor. Då kan vi faktiskt få mer valmöjligheter och större frihet för familjerna att utforma sitt eget föräldraskap och på samma gång få mer jämställdhet. Vi slår då två flugor i en smäll.

Med de utgångspunkterna och med inspiration från det norska systemet, där föräldrarna alltså kan välja mellan att få 100 procent av lönen under 49 veckor eller 80 procent av lönen under 59 veckor, bör en ny modell för föräldraförsäkringen utvärderas. Enligt den ska föräldrarna kunna välja mellan en kortare försäkring med högre ersättning och en längre försäkring med lägre ersättning. Merparten av föräldrapenningdagarna ska kunna användas fram till dess att barnet fyllt två år. Vidare bör de 90 lägstanivådagarna slopas och taket i den tillfälliga föräldrapenningen höjas till 10 prisbasbelopp. Föräldraförsäkringen bör också bättre anpassas till föräldrar som är egenföretagare.

Som alla hör är det en folktopist som står här och talar, fru talman; det är ett rätt väl uttänkt förslag med mycket detaljer.

Föräldraförsäkringen är till för barnets bästa. Alla barn har rätt att tidigt i livet få en trygg anknytning till sina föräldrar. Därför ska de flesta dagarna i föräldraförsäkringen tas ut under de första två åren, medan resten kan användas fram till att barnet börjar skolan.

Anf. 27 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Kammaren behandlar nu motionsbetänkandet om ekonomisk familjepolitik. Det är ett politikområde där vi normalt sett hittar stora motsättningar mellan våra partier, men under rådande omständigheter – under coronapandemin – blir debatten inte fullt så laddad.

Tvärtom vill jag börja med att lyfta fram de åtgärder som regeringen har vidtagit på det här området, i bred samstämmighet. Det gäller slopat sjukintyg då ett barn har varit sjukt i mer än 7 dagar, och det gäller de förberedelser för möjligheten till vård av sjukt barn som pågår utifall vi skulle hamna i ett läge där vi blir tvingade att stänga skolor. Sedan vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och därefter ägna några korta minuter åt att redovisa Socialdemokraternas syn på familjepolitiken.

Den generella familjepolitiken med en utbyggd barnomsorg, en generös föräldraförsäkring och allmänt barnbidrag har tjänat Sverige väl och ökat jämlikheten. Det har bidragit till att framför allt kvinnor, men också män, inte behöver välja mellan barn och förvärvsarbete. Vi har lyckats få en pallplats i Europa när det gäller barnafödande samtidigt som vi ligger i topp sett till kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Det har stimulerat både en högre tillväxt och mer jämställdhet.

I Sverige finns det drygt 2 miljoner barn som på ett eller annat sätt berörs av den ekonomiska familjepolitiken. För oss socialdemokrater syftar den till att skapa förutsättningar för att ge alla barn goda uppväxtvillkor, oavsett vilka föräldrar de har. Trots att Sverige är ett av världens bästa länder att växa upp i är det alltför många barn som tvingas växa upp med en klump i magen. Det är barn som ständigt bär på en oro för att en ekonomisk katastrof lurar runt hörnet, som lär sig att frukt är extra lyxigt och som vet att de inte kommer att kunna gå om klasskompisen har kalas därför att pengarna inte räcker till en present.

För barn som lever i ekonomisk utsatthet kan våra trygghetssystem spela en avgörande roll. Därför var det bra att regeringen exempelvis höjde underhållsstödet, inkomstgränsen i bostadsbidraget och grundnivån i föräldrapenningen under förra mandatperioden. Precis lika välkommet är det att man utreder flera av de delarna vidare under den här mandatperioden.

Det generella barnbidraget gör också skillnad för landets barnfamiljer – inte bara men kanske särskilt för dem med de lägsta inkomsterna. Många är experterna och utredningarna som har pekat på just barnbidragets förmåga att minska klyftor och skapa goda förutsättningar för alla barn. Därför var det både välbehövligt och välmotiverat att höja barnbidraget 2018 som då inte hade höjts på tolv år.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om hur familjepolitiken fungerar som en främjare av jämställdhet. Det finns starka belägg för att ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är den enskilt viktigaste reformen för att få ett jämställt samhälle – inte som i ett trollslag men väl som en motor som leder oss dit.

Många par lever tämligen jämställt innan de skaffar barn, men i samband med familjebildandet invänjs de ojämställda strukturerna. Kvinnor tar ut 70 procent av föräldradagarna och en ännu större andel i tid räknat. Även i familjer där kvinnan har högre inkomst än mannen är det vanligast att hon tar ut mest föräldraledighet. Vi vet alltså att det inte bara är lönen som är avgörande för fördelningen, utan även andra faktorer och normer spelar in.

Därefter fortsätter kvinnorna att ta huvudansvaret för hem och barn när de börjar arbeta igen. Det skapar stress och dubbelarbete som alldeles för ofta resulterar i sjukskrivning eller deltidarbete. Samtidigt förväntas vi män arbeta vidare precis som innan vi skaffade barn. Det här mönstret skapar naturligtvis också förväntningar på kvinnor som samhället och arbetsgivare kalkylerar med, omedvetet eller medvetet, och det får konsekvenser för lön, karriär och pension. Det var utifrån den här analysen vi reserverade en tredje månad i föräldraförsäkringen till vardera föräldern. Och det var därför vi socialdemokrater egentligen ville ta fler steg i den riktningen.

Precis som föregående talare har sagt måste välfärden hänga med när tiderna förändras. Vi gick till val på att införa en extra veckas ledighet, en familjevecka, per år. Vi ville underlätta för föräldrar som arbetar genom fem lediga dagar var som de kan ta ut när barnen inte kan vara i skolan på grund av lov, planeringsdagar och liknande. I ett första steg är vi överens med våra samarbetspartier som står bakom januariavtalet att börja reformen med tre dagar per förälder. Detta avser vi att komma tillbaka till vid ett annat tillfälle.

Fru talman! Just nu är vi inne i en brinnande pandemikris. Det finns annat som för stunden är viktigare att fokusera på. Under tiden följer vi restriktionerna och håller våra huvuden kalla, våra hjärtan varma och händerna rena.

Anf. 28 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Den ekonomiska familjepolitikens olika delar – föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, det vill säga vård av barn, alltså vab, barnbidrag och en hel del annat – har sina rötter många decennier tillbaka. De har till stor del tillkommit i en tid då jämställdhet inte var norm. Men samtidigt har de varit viktiga i det jämställdhetsarbete som har präglat Sverige under många decennier.

Familjepolitiken vilar på idén om den svenska välfärdsstaten. Det är en idé som har gynnat Sverige under många decennier. Det arvet ska vi vårda, och vi ska göra det så att dagens familjepolitik möter dagens familjekonstellationer som ju kan se lite annorlunda ut nu än förr och ha en större variation.

Det vi måste göra handlar bland annat om att skapa en mer jämställd familjepolitik där männen tar ett större ansvar och som ger incitament för kvinnor som grupp att ta ytterligare kliv på arbetsmarknaden.

Det är naturligtvis en helt orimlig situation att kvinnor tjänar mindre än män. Omsorgen om barn är en viktig nyckel för att komma till rätta med detta. Vi behöver få ett tidigare uttag av föräldraledigheten så att fler dagar tas ut när barnen är små men att systemet ändå är flexibelt att använda för barn i lite högre åldrar. Föräldraförsäkringen ska självklart utgå från barnens behov. Ett barn ska ha rätt till sina föräldrar – till alla sina föräldrar, även om de är fler än två.

Miljöpartiet vill därför se en tredelad föräldraförsäkring där vardera föräldern får varsin tredjedel. Den sista tredjedelen kan fördelas mellan föräldrarna eller till andra vuxna som står barnet nära.

Vi har en färdig utredning liggande sedan några år tillbaka. Den innehåller flera bra förslag, bland annat tredelningen i föräldraförsäkringen. Det finns tyvärr inte stöd i riksdagen för att genomföra detta, men Miljö-

partiets linje är i alla fall glasklar: Låt oss genomföra de här förslagen för att möta dagens familjekonstellationer och för ett mer jämställt samhälle!

I många familjer är det fler än två vuxna som tar föräldraansvaret. Därför bör också föräldrabalken förändras så att fler än två vuxna som tar föräldraansvar kan erkännas också juridiskt som föräldrar. Familjer ser nämligen ut på många olika sätt. Vi behöver en föräldraförsäkring som möter den verkligheten. Vi behöver flexibilitet i försäkringssystemet. Vi behöver en könsneutral föräldrabalk. Så får vi en familjepolitik i tiden.

Fru talman! Låt mig också säga något om barnbidraget.

Det allmänna barnbidraget, som infördes 1948, ges till alla utan prövning. Och det har varit och är väldigt framgångsrikt. Det förekommer i debatten en hel del förslag om begränsningar och prövningar. Alla sådana begränsningar är dåliga. Barnbidraget är starkt just genom det generella. Det generella, eller allmänna, barnbidraget har sedan starten varit en tydlig markering att samhället har ett ansvar för barn. Det ger föräldrarna möjlighet att använda pengarna som de uppfattar det bäst. Det finns ingen risk för stigma eller negativa utestängningseffekter. Bidraget är kostnadseffektivt eftersom det har väldigt låga administrativa kostnader just genom att ingen behovsprövning behöver göras. Det ska vi inte ändra på.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 29 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Familjen är samhällets viktigaste gemenskap. Trygga familjer är grunden för att skapa ett tryggt samhälle. För oss kristdemokrater är barnens bästa utgångspunkten i alla familjepolitiska frågor.

Varje familj med sina egna förutsättningar är därtill unik. Den ekonomiska familjepolitiken måste därför sätta människan i centrum och inte utgå från vad som är bäst ur ett systemperspektiv. För att kunna stödja alla familjer måste politiken tillåta ett stort mått av flexibilitet och valfrihet.

Fru talman! Vi kristdemokrater utgår ifrån att det är föräldrarna själva som hemma vid sitt köksbord bättre kan bestämma vad som är bäst för deras familj – inte vi politiker i Sveriges riksdag. Drygt tre av fyra föräldrar håller med oss. Vi vill ha en helt fri föräldraförsäkring utan kvotering. Det är viktigt bland annat eftersom inte alla föräldrar, exempelvis de som driver företag, har möjlighet att utnyttja de dagar som inte kan eller får överlåtas till den andra föräldern, hur gärna de än skulle vilja. Kvotering riskerar därför att leda till att föräldrapar tvingas lämna sina barn till barnomsorg tidigare än vad de själva hade önskat.

Vi vill dessutom att föräldrapenningdagar ska kunna överlåtas till en närstående som inte lever i samma hushåll, exempelvis far- och morföräldrar eller ett äldre syskon.

Fru talman! Vi står självklart bakom samtliga våra reservationer i det här aktuella betänkandet, men jag skulle avslutningsvis vilja yrka bifall till vår reservation 21 under punkt 7.

Från och med den 1 januari 2019 finns två nya förmåner inom socialförsäkringen: omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. De kommer successivt att ersätta de tidigare förmånerna som kallades vårdbidrag och handikappersättning.

Tack vare dessa förmåner kan en förälder gå ned i arbetstid för att ge ett barn med funktionsnedsättning omvårdnad och tillsyn eller få ersättning för merkostnader som är kopplade till denna nedsättning.

Dessvärre har Försäkringskassans långa handläggningstider i övergången till de nya förmånerna medfört att det har blivit ett långt glapp i utbetalningarna, inte sällan tio till tolv månader. Även om ett beviljat omvårdnadsbidrag kommer att betalas ut retroaktivt är de långa handläggningstiderna mycket problematiska. De drabbade familjerna har det ofta svårt ekonomiskt och saknar de buffertar som krävs för att klara en längre period utan dessa förmåner.

Fru talman! Vi kristdemokrater välkomnar att regeringen nyligen har lagt fram ett förslag på lagändringar för att motverka att enskilda som tidigare har beviljats vårdbidrag hamnar i en situation där de på grund av en utdragen handläggning inte får någon ersättning, trots att de egentligen är berättigade till detta. Det är orimligt att enskilda personer drabbas på detta sätt av myndighetens långa handläggningstider.

Vi kristdemokrater menar därför att det utöver denna akuta lagändring behöver tas fram generella riktlinjer och rutiner för att säkerställa att en enskild person inte drabbas ekonomiskt när bidrag byter utformning. Det gäller oavsett om det är på grund av att ersättningsförmåner byter utformning, som i fallet med vårdbidraget, eller om den enskilde behöver byta förmån på grund av kvalificeringsregler, exempelvis ålder.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

Prot. 2019/20:105  
15 april

*Ekonomisk  
familjepolitik*

## § 8 Pensioner

*Pensioner*

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU19  
Pensioner  
föredrogs.

Anf. 30 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Nu ska vi debattera socialförsäkringsutskottets betänkande SfU19 om pensioner. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 1.

Fru talman! Situationen för många pensionärer i Sverige i dag är alarmerande, likaså för framtida pensionärer. Hela pensionssystemet är underfinansierat och inte anpassat till den rådande demografiska utvecklingen. Enligt prognoser kommer en genomsnittlig 80-talist – kanske jag själv – som börjar arbeta vid 25 års ålder och pensionerar sig vid 67 år med en slutlön på 30 000 kronor i månaden att erhålla en inkomstpension på 13 600 kronor. Det motsvarar bara drygt 45 procent av slutlönen, vilket är långt ifrån målbilden om 80 procent.

Som vi har framfört i tidigare debatter anser vi att man bör utreda ett förslag om att växla mellan lägre allmän löneavgift och högre pensionsavsättningar inom arbetsgivaravgifterna. På så sätt skulle man, utan att företagarna drabbas av högre skatter, kunna ge personer en högre pension utan att den generella pensionsåldern behöver höjas. Vi vill att en sådan lösning utreds. Det har vi också framfört i tidigare debatter. På det sättet skulle många års arbete kunna löna sig i stället för att straffa sig.

Fru talman! Under 2018 uppbar nästan 700 000 äldre över 65 år någon form av garantipension. Och fler än 300 000 pensionärer lever i dag under

fattigdomsgränsen. Det kan inte anses som annat än skamligt och ovärdigt ett välfärdsland som Sverige. Vi har föreslagit en förstärkning av garanti-pensionen utöver regeringens, men det förslaget har behandlats i en tidigare budgetdebatt.

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna är starkt kritiska till den höjda pensionsålder som regeringen har genomfört. Vi anser att arbete efter pension måste vara frivilligt. Det ska inte vara avhängigt enbart ekonomiska faktorer. Självklart finns det en logik i att vi kan arbeta längre upp i ålderna i takt med att befolkningen blir allt äldre. Dock bör detta åstadkommas genom betydligt högre grad av flexibilitet och med riktade incitament snarare än tvång.

Regeringens förslag missar att det inte finns en gemensam pensionsålder som lämpar sig för alla individer och alla yrkesgrupper. De som är utslitna som ett resultat av ett långt och krävande yrkesliv ska inte tvingas stanna på arbetsmarknaden mot sin vilja. Men de som känner sig kapabla och vill fortsätta sitt yrkesverksamma liv ska erbjudas incitament för att stanna kvar på arbetsmarknaden, exempelvis genom rätten att gå ned till deltid samt genom införandet av ett särskilt jobbskatteavdrag för äldre som frivilligt stannar kvar på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag vill även framföra min kritik vad gäller de planer som finns på ett framtida fondtorg, som nämns i betänkandet. I november 2018 infördes hårdare krav på de fonder som finns i dagens system. Det var bra och rimliga krav. I ett andra steg lämnades i november 2019 ett utredningsförslag på regelverk för ett nytt, kontrollerat och upphandlat fondtorg för premiepensioner samt en reglering av en ansvarig myndighet. Arbetet ska slutredovisas den 31 december 2020.

Det här nya förslaget riskerar att leda till att framtidens pensionärer kommer att få mindre pengar i plånboken och drastiskt begränsad valfrihet för pensionssparande. Det framtida fondtorget kommer att drastiskt decimera utbudet av fonder och genom sin omstrukturering och styrning kraftigt påverka valbarheten. Detta leder bland annat till att större globala indexfonder premieras framför mindre småbolagsfonder.

I dagsläget är ca 290 miljarder kronor, närmare 20 procent av premiepensionskapitalet, placerat i svenska aktier. Det bör sättas i kontrast till förslaget från regeringen där endast 1 procent placeras i svenska aktier. Det är uppseendeväckande att Sveriges regering har så låg tilltro till svenska aktier och svenska företag. Vi kommer framöver att få anledning att debattera denna fråga vidare. I dagens läge där många småföretagare redan drabbas hårt skulle denna reform vara förödande.

Förslaget på ett framtida fondtorg har också fått skarp kritik från en rad olika remissinstanser som vill avslå förslaget i dess helhet. Jag hoppas att vi får anledning att återkomma till detta så att det inte genomförs på det sätt som planeras.

Anf. 31 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Vi har i Sverige ett robust pensionssystem som ska vårdas och utvecklas i takt med tiden. Ett pensionssystem ska inte vara beroende av vilket parti som styr i Sverige. Det är därför vi har den så kallade Pensiongruppen. Den består i dag av sex partier och är alltså oberoende av vilken majoritet som finns i Sveriges riksdag. Vårt pensionssystem ska nämligen vara robust och trovärdigt för framtiden.

Vårt pensionssystem ska vara fristående från och ligga utanför statskassan. Det säger jag med betoning, eftersom vi nu har fattat beslut om att göra en förändring som ökar respektavståndet mellan dem som har arbetat ett helt liv och dem som inte har gjort det. Därför har vi nu föreslagit att höja pensionen för dem som har arbetat. Men det är ett undantag, och det ska återställas så fort det är möjligt.

I början av 90-talet fick vi vårt pensionssystem. Det är stabilt, och det är viktigt. Det är långsiktigt, och det är A och O. Det betyder att det är arbete och livsinkomst som ska avgöra vilken pension vi får. Ett undantag från det är de så kallade barnaåren, som man får pensionsrätt för, och studier. Man ska alltså inte förlora på att vara hemma och ta hand om barn eller på att studera.

Det är viktigt att uppmärksamma detta med barnaår. Det betyder nämligen inte att det ska vara en i familjen som tar det största ansvaret och som under många år går ned i arbetstid och därmed får en lägre arbetsinkomst. Vi i Centerpartiet vill att man ska se över vad och hur man kan göra för att föräldrar bättre ska kunna dela på ekonomin så att inte en av dem förlorar.

Vi har som sagt en livsinkomstprincip. Det betyder att man måste vara medveten om hur pensionssystemet fungerar. Det finns ingen bestämd pensionsålder. Det är i stället fritt fram att ta ut pension och sluta arbeta när man vill. Men man måste kunna veta vad man får beroende på när man slutar sitt yrkesverksamma liv. Därför har vi fastställt att ett visst antal år gör att systemet kan ge en avkastning som är rimlig. Vi kan alltså räkna med att vi om vi arbetar i 40 år får en viss inkomst. Arbetar vi längre får vi en högre inkomst.

Nu har pensionsåldern höjts. Skälet till det är att medellivslängden har ökat. För att vi ska få en rimlig pension måste vi därför också öka vår yrkesverksamma tid. Men pensionssystemet förbjuder inte att man får sluta tidigare med lägre pension. Annars kan man jobba längre och få en högre. Detta är viktigt. Det är också viktigt att man känner till hur pensionssystemet fungerar.

Systemet är inte underfinansierat. De pengar som våra arbetsgivare avsätter från vår lön till pensionssystemet samt det vi på egen hand sätter in i premiepensionen eller som vi själva inte väljer – det som går in i våra fonder – innebär att vi har ett robust system som inte är underfinansierat. Det är ett pensionssystem som innebär att vi ska medverka till vilken summa det blir den dag då vi slutar, vilket är viktigt.

Det finns dock ett undantag från detta i dagens pensionssystem som vi i Centerpartiet vill ändra på. De personer som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flyktingar eller andra skyddsbehövande får en garantipension, det vill säga den pension som alla får som inte har arbetat. Om man har bott i Sverige i 40 år – den gräns som gäller i dag – får man en garantipension. Men om man tillhör den grupp som har fått uppehållstillstånd i Sverige som flykting eller skyddsbehövande behöver man inte ha bott i Sverige i 40 år, utan det räcker att man kom hit när man var 60 år och i dag är 65 år för att få garantipension. Detta vill vi i Centerpartiet ändra på, eftersom det är orättvist.

Vi behöver inte ett nytt pensionssystem. Vi ska förvalta det vi har och anpassa det efter samhällsutvecklingen. Detta är viktigt.

Jag yrkar bifall till reservation 5 under punkt 2.

Anf. 32 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Denna debatt förs i en exceptionell tid. Hela världen har drabbats av en pandemi som påverkar oss alla, men kanske främst den som är 70-plussare och som nu har fått ställa om hela livet. Man måste stanna hemma, får inte träffa släkt och vänner och får kanske umgås mer genom skärmen. En och annan kan känna sig ensam och utsatt när smittspridningen gör att vi inte kan umgås i samma rum som vi brukar. Jag känner själv flera som har drabbats av denna grymma sjukdom. Det sker i en tid då vi behöver hålla ihop. Tillsammans kan vi klara oss genom krisen.

Jag hoppas att några av dessa 70-plussare följer dagens debatt. Vi i Vänsterpartiet tycker att pensionerna är för låga. Anledningen är att det svenska pensionssystemet har stora brister. Trots att vi arbetar längst i EU har vi bland de lägsta pensionerna i hela unionen. I mitten av 90-talet hade Sverige ungefär lika många fattiga pensionärer som övriga nordiska länder. Men efter förändringen av pensionssystemet har vi i dag många fler än övriga länder. Det går alltså sämre för svenska pensionärer än för alla andra. Vi i Vänsterpartiet tycker att detta är pinsamt dåligt. Sverige behöver inte vara sämst.

Alldeles för lite pengar betalas in till pensionen. Till skillnad från hur det var i det tidigare systemet är vi i dag inte garanterade en viss pensionsnivå. Vid ett flertal tillfällen har till och med den så kallade bromsen slagit till och sänkt pensionerna. Vi anser att det hela inte bör fungera på detta sätt. Så fungerar inte a-kassan eller sjukpenningen. Att just pensionerna alltid ska ta smällen är en orättvis och dålig princip.

Förra året fattade riksdagen beslut om att höja pensionsåldern. Vi röstade emot detta. Det är ett dåligt beslut. Många orkar i dag inte arbeta ända till pensionsåldern. Kommunalare och byggnadsarbetare går i stället i pension vid 62–63-årsåldern. Det innebär att man som till exempel snickare eller spårvagnschaufför får ännu lägre pension i dag. Var är rättvisan i det?

Det är möjligt att man kan fortsätta att arbeta efter 65 om man jobbar på kontor eller i yrken med väldigt goda arbetsvillkor och mycket kontroll över sitt schema. Det gäller till exempel alla dem som nu utan problem kan arbeta hemifrån. Men arbetslivet ser de facto inte ut så för de allra flesta. Tvärtom har minutstyrning inom hemtjänsten och nedskärningar och privatiseringar i offentlig sektor gjort arbetslivet mycket stressigare för exempelvis undersköterskor och barnskötare. Väldigt långa leverantörskedjor gör arbetsmiljön på byggen bara sämre i dag. Utvecklingen i detta avseende går knappast åt rätt håll. Vi tycker därför att det blir ganska konstigt om man i andra ändan försämrar möjligheten att få ut sin pension efter år av slit i ett tungt yrke.

Den som kan arbeta sent i livet men inte nödvändigtvis har börjat arbeta särskilt tidigt i livet premieras i dagens pensionssystem. De som däremot började arbeta tidigt men som inte kommer att orka ända till 65 är de stora förlorarna i dagens pensionssystem, trots att de kanske har arbetat lika länge. Dessutom slår sådant som sjukskrivning och arbetslöshet orättvist hårt mot pensionsnivån.

Vissa branscher är i dag mer utsatta för arbetslöshet än andra. Struktur- omvandling i ett modernt samhälle leder till att människor kommer att bli av med jobbet. Många slitsamma, mer fysiska yrken är mer utsatta för sjukskrivning. Detta är förstas något som ligger på arbetsgivaren att lösa.

Men eftersom arbetsplatserna inte är tillräckligt hälsosamma blir många sjukskrivna.

Vi tycker inte att det är rimligt att den enskilde belastas så hårt för sådant som är svårt att själv kunna kontrollera. Därför tycker vi inte att arbetslöshet och sjukskrivning ska påverka pensionerna så pass mycket som de gör i dag.

Fru talman! I dag får en kommunalare eller en industriarbetare bara knappt 50 procent av sin lön i pension. För den som i dag är ung kommer pensionen att bli ännu lägre. Det måste vara uppenbart för var och en att det är omöjligt att försörja sig på det. Vänsterpartiet menar att man bör garanteras 80 procent av slutlönen i pension.

Pensionssystemet är i dag underfinansierat. Det är huvudorsaken till att pensionerna blir så låga. Det här är en mycket viktigare faktor än pensionsåldern. Vänsterpartiet vill att inbetalningarna till pensionssystemet höjs. Det måste gå att leva på pensionen efter ett helt arbetsliv. De höjningar som Pensionsgruppen har aviserat är för låga och otillräckliga.

Slutligen vill jag för den som har missat det tipsa om en serie som har gått på SVT och som man även kan se på SVT Play. Den heter *Allra-affären*. Den beskriver det som kallas premiepensionssystemet och som Sverige är tämligen unikt med att ha. Det innebär att vi tvingar människor att placera en del av den allmänna pensionen på börsen. Av andra länder kallas detta system för det svenska experimentet. I dokumentären kan man se hur enkelt det är att sätta ihop ett företag, lura pensionssparare att föra över sitt sparande till företaget och sedan ta ut enorma avgifter från löntagarnas pengar. I Allras fall handlade det om 40 procent från spararnas framtida pensioner. 140 miljoner kronor av pensionsspararnas pengar har gått till att bekosta ägarnas svindyra bostad och extravaganta livsstil.

Kanske trodde någon att detta var olagligt. Men det är det alltså inte. För några veckor sedan friades Allras ägare helt från anklagelser om att ha stulit pengar från premiepensionssystemet. Det är alltså med nuvarande pensionssystem fritt fram för enskilda företag att ta stora delar av löntagarnas pensionspengar från dem. Det kallas i dag av Pensionsgruppen för vanliga affärer. Jag, fru talman, kallar detta för stöld. Det är faktiskt helt orimligt att detta får fortgå. Det riskerar att göra framtidens pensionärer mycket fattiga. Premiepensionssystemet bör efter denna dom omedelbart läggas ned eller begränsas. Det får bara inte gå till på det här sättet.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 33 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater har en reservation, nr 4, som jag börjar med att yrka bifall till.

För varje besök av någon äldre släkting eller vän som vi av hänsyn måste avstå från för att skydda våra äldre och sköra under denna pandemi kan vi ju ringa två eller tre samtal. Jag har verkligen försökt spendera mer tid i telefon än någonsin tidigare i mitt liv, för ofrivillig ensamhet är någonting som inte är bra. Vi vet att det är en lika stor riskfaktor för att dö i förtid som rökning. Vi kristdemokrater har gång efter gång lyft fram detta med ofrivillig ensamhet.

Nu under pandemin är det många fler som har blivit isolerade. Som präst och församlingsherde vet jag efter mina många besök ute bland församlingens äldre medlemmar hur viktigt det är att vi inte bara fokuserar

på den ekonomiska politiken; om vi har ambitionen att skapa ett samhälle där våra äldre ska känna sig trygga och ha en värdighet är det andra delar som måste in i ekvationen.

I Storbritannien har man inrättat en intressant ministerpost – mot ensamhet. I Sverige har det, om man undantar våra kristdemokratiska försök att lyfta fram denna fråga, varit tyst. Men kanske kan frågan aktualiseras när vi väl har tagit oss igenom covid-19 och återgår till ett mer normalt liv.

Den kris som vi just nu arbetar oss igenom visar att banden mellan oss människor är viktiga. Den som saknar dessa band blir verkligen isolerad. Den där nånannanismen, det vill säga vår statsindividualism som vi har praktiserat här i Sverige och där vi har försökt lösgöra oss från band till varandra – jag tar ansvar för mig själv och någon annan får ta ansvar för dig – är den absolut bästa möjliga jordmånen för ofrivillig ensamhet. Jag vill se ett Sverige där vi förstår att uppgiften att sträcka fram en hjälpende och/eller välkomnande hand är din och min, inte någon annans.

Någon kanske invänder att politiken inte kan skapa relationer, gemenskaper eller medmänsklighet för att på det viset motverka ensamhet. Nej, men politiken spelar en stor roll för förutsättningarna. Ett första och helt avgörande steg för att vi ska kunna rätta till problemet är naturligtvis att vi erkänner att ofrivillig ensamhet *är* ett problem. Sedan tror jag att det finns en rad olika saker vi kan göra inom politiken. Framför allt menar jag att vi ska stödja civilsamhället. Vi gör ett enormt misstag om vi tror att vi kan ersätta civilsamhället med det offentliga. Det är i civilsamhället vi möts. Det är där vi delar värderingar. Det är där kärlek, omtanke och ansvar föds. Det är där framtidsstron skapas.

Det är därför vi kristdemokrater vill stötta föreningar, kyrkor och samfund som skapar besöksgrupper för kontakter med våra ensamma äldre. Vi vill att alla kommuner, precis som i Danmark, ska åläggas att erbjuda äldre över 80 år ett samtal där de äldre får möjlighet att berätta om sin situation. Det ger dessutom kommunerna chansen att upptäcka behov i tid och informera om vad kommunen men också frivilligorganisationer kan göra.

I vår reservation visar vi hur vi vill utforma ett seniorvänligt pensionsystem. Vi kristdemokrater har länge varit drivande för att skapa bättre ekonomi för våra pensionärer. Under alliansregeringen mellan 2006 och 2014 var vi med och sänkte skatten på pensioner fem gånger. Därutöver höjde vi bostadstillägget för pensionärer tre gånger.

Vi har i Pensionsgruppen nyligen fattat beslut om höjd garantipension och höjt tak i bostadstillägget. Tillsammans med Moderaterna avvecklade vi kristdemokrater den särskilda löneskatten för äldre, som infördes av regeringen. Det var en extraskatt som man hade för att anställa seniorer som både kan och vill arbeta längre, exempelvis som sjuksköterskor, barnskötare, hantverkare och så vidare.

Vårt arbete för ett bättre pensionssystem kommer oförtrutet att gå vidare. Pensionsgruppen måste ta ansvar för att leverera ett hållbart och långsiktigt pensionssystem. Därför instämmer jag med det som Solveig Zander från Centerpartiet sa om pensionstillägget. Det har vi varit med och fattat beslut om, men det är en parentes. Det ska sedermera bort. Vi ska finansiera hållbara och bra pensioner inom pensionssystemet. De ska inte vara en del av statens budget. Vi ska prioritera de äldres situation, och inte bara när det börjar bli dags för valrörelse.

Fru talman! I dessa dagar är vi många som känner med landets äldre. På grund av coronavirusets framfart tvingas nu många föräldrar och mor- och farföräldrar till isolering och ibland även ofrivillig ensamhet. Jag vet att det är påfrestande, men genom att följa de här rekommendationerna gör ni en otroligt viktig insats.

I dag står vi här, också av omsorg om landets pensionärer, med anledning av motionsbetänkandet om pensioner och den ekonomiska tryggheten för äldre. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Utgångspunkten är att du som har arbetat och slitit och byggt landet Sverige till det fantastiska land det är ska kunna gå i pension och känna trygghet med en rimlig inkomst. Det handlar i grund och botten om rättvisa och anständighet. Därför gick vi socialdemokrater till val på att höja pensionerna. Det genomför vi nu på flera olika sätt. Men vi är inte nöjda. Vårt mål är att pensionen på sikt ska motsvara 70 procent av slutlönen, och vi kommer inte att ge oss förrän vi har genomfört det.

De förbättringar vi hittills har drivit igenom har främst handlat om att höja inkomsterna för dem med allra lägst pension, för dem som får ta del av det skattefinansierade grundskyddet. Många gånger handlar det om ensamstående kvinnor som har tagit ett stort ansvar för obetalt hemarbete och jobbat deltid. Så sent som för några månader sedan höjde vi, i enlighet med överenskommelsen i Pensionsgruppen, garantipensionen och taket i bostadstillägget för 675 000 pensionärer. För många innebär det en bra bit över 1 000 kronor mer i plånboken varje månad.

Nästa år införs också ett pensionstillägg för dem som arbetat ett helt arbetsliv men ändå har låg pension – kanske inte så låg att de får garantipension men precis över. Många gånger skiljer det sig inte så mycket i inkomst mellan en pensionär som har jobbat hela livet och en som inte har gjort det. Vi socialdemokrater vägrar acceptera fattigdom. Samtidigt måste ett långt och slitsamt arbetsliv löna sig. Det var nödvändigt och viktigt att höja inkomsterna för de allra sämst ställda pensionärerna. Det ska också löna sig att arbeta. Det är en fråga om rättvisa. Vi värnar livsinkomstprincipen i vårt pensionssystem.

Pensionstillägget var ett av våra viktigaste vallöften. Vi har nu precis nått en överenskommelse med flera riksdagspartier för att detta ska bli verklighet 2021. Vi gör det genom en riktad höjning till de pensionärer som har byggt vårt land – till er som har jobbat på förskola, till undersköterskor som slitit i vården och tagit hand om våra nära och kära, till busschaufförer som sett till att kommunikationerna kommit fram i tid och fått allt att fungera och till många andra som har arbetat och kämpat dag efter dag trots tuffa arbetsvillkor, deltidsarbete och låga löner, vilket är omständigheter som påverkar pensionen. För just den här gruppen, som har byggt vårt land men som har en relativt låg inkomstpension i spannet mellan 9 000 och 17 000 kronor, kommer pensionen att höjas med upp till 600 kronor per månad genom det riktade tillägget.

Höjt grundskydd och tillägg för dem som har arbetat ett helt yrkesliv men ändå får en låg pension är viktiga steg för oss socialdemokrater och på vår agenda för att höja pensionerna. Vårt mål är att pensionerna ska höjas ännu mer och att man ska få ut 70 procent av slutlönen. Vi vill öka inbetalningarna till pensionssystemen. Vi ser att det är en förutsättning för att få till en rejäl pensionshöjning.

Samtidigt måste arbetsförhållandena bli bättre för att alla ska orka arbeta ett helt yrkesliv. Möjligheterna att byta yrkesbana måste bli fler. Vi får inte glömma bort att pensionerna är en avspeglning av yrkeslivet. Pensionssystemet kan tyvärr inte kompensera för ett ojämnt arbetsliv eller dåliga villkor och löner. Därför går vi, som vi har talat om tidigare här i dag, fram med olika insatser för att förstärka socialförsäkringarna, jämställdheten och tryggheten i hela samhällslivet.

Men vi ser nu hur pensionerna gröps ur och nivåerna blir för låga. Detta beror dels på att vi inte betalat in tillräckligt till pensionssystemet, dels på något som i grunden är mycket glädjande: Vi lever allt längre. Medellivslängden ökar snabbt, och den förväntade tiden som pensionär är i dag flera år längre än man kunde förutspå när det nya pensionssystemet konstruerades.

Detta innebär i sin tur att pensionen vi tjänat in genom arbete nu ska räcka i fler år som pensionär. Om vi inte gör något innebär det med enkel matematik att pensionerna sjunker. Därför måste vi öka inbetalningarna till pensionssystemen. Vi kanske måste arbeta lite längre, och vi behöver öka avgifterna.

Fru talman! Pensionen ska vara något vi alla kan se fram emot. Vi ska ha ett tryggt och starkt samhälle som ger tillbaka när det är dags att gå i pension. Därför fortsätter vi vårt arbete med att höja pensionerna, både på kort och på längre sikt.

Ta hand om er där ute! Fortsätt hjälpa varandra genom krisen – särskilt våra äldre som format vårt samhälle och som nu behöver oss andra extra mycket. Tillsammans är vi starka.

Anf. 35 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Det måste löna sig att arbeta, men det måste också löna sig att ha arbetat. Det innebär att det måste finnas en tydlig skillnad i pension mellan den som har arbetat ett helt yrkesliv och den som inte har jobbat en dag. Därför enades Pensionsgruppen om ett extra pensionstillägg nästa år för dem med ett långt yrkesliv men relativt låg pension.

Det ska löna sig att arbeta men också att ha arbetat. Det innebär också att den som lever i Sverige under 40 års tid har kvalificerat sig för garantipension. Här har nyanlända i dag ett undantag. Vi vill ta bort det undantaget så att även nyanlända behöver kvalificera sig in i systemet. Arbete måste löna sig för alla.

Pensionsgruppen har också varit enig om att höja pensionsåldern, dels för att vi lever längre, dels för att vi behöver stärka pensionssystemet. Vi behöver förbättra pensionerna för enskilda medborgare. Enda sättet att få högre pension är genom arbete. Varje arbetad timme har betydelse för pensionen.

För att detta ska vara möjligt måste vi också underlätta omställning på arbetsmarknaden – möjligheten att ställa om mitt i yrkeslivet. För en kvinna som har slitit i vården tills kroppen är slut och hon inte orkar mer måste det finnas möjlighet att i 50-årsåldern byta bana och arbeta med något annat de sista åren före pensionen. I dag är den möjligheten alltför dålig. Här har vi en lång rad förslag. Vi föreslår att man bygger ut vuxenutbildningen och inför avdrag för möjlighet att själv investera i sin egen utbildning, för att bara nämna två exempel.

Men, fru talman, pensionerna behöver också bli mer jämställda. I dag är kvinnors pensioner 69 procent av mäns. Detta är fullständigt oacceptabelt. Att kvinnor har haft lägre lön och arbetat i lägre utsträckning och färre timmar påverkar i förlängningen pensionen.

Det långsiktiga svaret är helt enkelt arbetslinjen. Vi måste långsiktigt säkerställa att fler kvinnor arbetar mer och får möjlighet att delta på arbetsmarknaden på jämställda och likvärdiga villkor. Men kortsiktigt, i när-tid, har Pensionsgruppen kommit överens om en höjd garantipension och höjt bostadstillägg för dem som har de allra lägsta inkomsterna; det är ofta kvinnor det handlar om.

Fru talman! Regering och riksdag måste se till att statens kärnuppgifter verkligen fungerar. En viktig del är att våra äldre har ett gott ekonomiskt skydd när de behöver det. Men det handlar också om att kommunerna har möjlighet att leverera välfärd och att sjukvården kan ge vård i tid.

I dessa svåra tider, när hela världen genomgår en djup kris på grund av coronasmittan, är det extra viktigt att vi värnar det svenska pensionssystemet så att Sveriges pensionärer, som arbetat hårt ett helt yrkesliv, kan lita på att de kan klara sig på ålderns höst. Därför behöver också kommunerna få det stöd de behöver för att kunna erbjuda våra äldre en god välfärd. Här har Moderaterna gått i bräschen för att förstärka välfärden och skjutit regeringen framför oss när det gäller extra miljardtillskott till såväl kommuner som regioner. Vi tänker fortsätta att värna pensionärerna på varje sätt och vis som vi har möjlighet till.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

#### Anf. 36 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Sverige har ett av världens mest stabila pensionssystem. Enkelt uttryckt finansieras dagens pensioner av dem som jobbar i dag, bortsett från premiepensionen som var och en sparar till själv. Ju mer man betalar in desto mer får man sedan när man går i pension – inte så konstigt.

Det är viktigt att vi har ett stabilt pensionssystem som det finns en bred politisk enighet om och som håller över tid. Vi får inte hamna i en överbudsdebatt kring pensionerna, där generationer ställs mot generationer och vi skapar sprickor i samhället och tävlar i att på olika sätt urholka statsbudgeten och på ett ansvarslost och ohållbart sätt ägna oss åt pensionspolitik. Pensionssystemet måste vara robust och se till att människor har en pension som de klarar sig på efter att ha jobbat ett helt liv. Det måste vara generöst, men det behöver vara hållbart över tid och får inte ställa människor mot människor.

En rad viktiga förändringar är gjorda och är på väg. Liberalerna stöder dessa förändringar fullt ut och kommer att yrka bifall till utskottets förslag i detta betänkande. Men jag vill ändå säga några saker till.

Fru talman! För oss i Liberalerna är det självklart att den som är äldre och vill fortsätta förvärvsarbete ska få göra det. Det är orimligt att man i dag inte alltid kan fortsätta arbeta även om man vill det. Att man har levt lite längre än andra får inte vara ett hinder. Att man har lite mer erfarenhet och kunskap som man har fått genom sitt arbetsliv får inte anses vara en belastning. Vi har inte råd att slösa bort den kunskap och den erfarenhet som äldre i arbetslivet har genom att tvinga folk att sluta jobba vid en viss ålder.

Fler måste kunna fortsätta att bidra i takt med att vi blir allt äldre. På sikt bör pensionsåldern och rätten att stanna kvar i arbetslivet knytas till medellivslängdens utveckling. Vi ser hur människor blir äldre och äldre och är friska längre upp i åldrarna. Så har det varit under lång tid, och det ser ut att fortsätta vara på det viset. Då säger det sig självt att det är orimligt att pensionssystemet inte följer med.

Fru talman! Jag vill drista mig till att vara lite visionär här i dag. Detta är i mångt och mycket en teknisk debatt och en debatt som vi har haft många gånger i den här salen. Jag läste några nyheter på vägen hit i dag. En nyhet var att man nu med mänskliga stamceller har lyckats bota diabetes hos möss. Detta är första steget mot att helt bota diabetes, en av våra farligaste och vanligaste sjukdomar.

Det finns också ny AI, artificiell intelligens, som kan förutspå hjärtinfarkter. Sedan 2002 har antalet som dör i hjärtinfarkter halverats, och nu finns det AI som kan förutspå hjärtinfarkter. Jag tror inte att vi kommer att dö av hjärtinfarkter i framtiden. Vi kommer inte att dö av diabetes. Vi kommer inte att dö av hjärtinfarkter. Jag läste också om en ny handprotes, som känns och fungerar precis som en vanlig hand.

Vi har ingen aning om hur länge vi kommer att leva. Vi har ingen aning om vad vi kommer att vara, vi som lever, om ett antal år – i framtiden. Det sägs att den första människa som kommer att bli 250 år redan är född. Det är en hisnande tanke. För 250 år sedan, 1770, gav sig James Cook ut på sin första resa. Tänk om någon hade sagt till James Cook: Du kommer att leva tills det finns artificiell intelligens, bilar och elflyg. Det är fullständigt makalöst. Vi kan också tänka på hur det är om 250 år och på den person som redan i dag lever bland oss och som kommer att bli 250 år. Vi vet inte vilka medicinska framsteg som kommer att ha gjorts. Vi har ingen aning om hur livet kommer att se ut. Vi har ingen aning om hur länge till den personen kan tänkas leva, som redan har hunnit bli 250 år och som lever i en tid då framtidens motsvarighet till AI slår igenom.

I ljuset av denna hisnande tanke är det såklart orimligt att inte ha ett pensionssystem som är hållbart för förändring.

I dag är man äldre när man är 80. För inte särskilt länge sedan var man äldre när man var 50. I vissa länder är man äldre när man är 40. Om det pensionssystem vi har ska hålla över tid måste man se till att knyta det till medellivslängdens utveckling. Det är sant att det i dag finns en massa problem med människor som har slitit ut sig i tunga yrken och som inte kan jobba ens till dagens pensionsålder, men då måste politiken se till att skapa en flexiblare arbetsmarknad och bättre utbildningssystem så att man kan ställa om.

Kanske kommer vi i min generation – jag är född på 90-talet – att jobba tills vi är 100 eller 150. Vi kanske behöver gå en ny universitetsutbildning när vi fyller 97. Vad vet jag? Pensionssystemet måste vara robust och hålla över tid. Någonting annat vore inte hållbart och seriöst.

Om vi blir 250 år och samlar på oss mer kunskap, mer kompetens och mer erfarenhet vore det en enorm brist att inte ta vara på det. Redan i dag finns det människor som är äldre än den ålder som man anses kunna jobba till men som vill fortsätta jobba. Vi tar inte vara på deras kompetens. Det har vi inte råd med.

Fru talman! Vi från Liberalerna tycker att man ska ha valfrihet hela arbetslivet och hela livet. Man ska få leva som man vill hela livet. Man ska

få arbeta som man vill hela livet. Man ska få arbeta hur länge man vill, och då måste vi ha ett bättre pensionssystem.

Fru talman! Jag vill bara säga något kort om att vi tycker att det är väldigt viktigt med det höjda bostadstillägget och den höjda garantipensionen. Det är klart att det finns människor som har en alldeles för låg pension. Ofta är det kvinnor som har drabbats hårdast av ett ojämnt arbetsliv. Vi måste se till att stärka ekonomin för personer med låga pensioner. Det handlar både om ersättningsnivån och om taket för den högsta hyran när det gäller bostadstillägget. Vi måste se till att pensionärer som har jobbat under ett helt liv får mer i plånboken och helt enkelt får större frihet att leva livet hela livet.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 37 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! I det 250-årsperspektiv som föregående talare nämnde är tre månader en väldigt kort period. Det har gått ungefär tre månader sedan jag blev tillfrågad om jag ville representera Miljöpartiet i Pensionsgruppen. Jag tackade ja, och det är med stor ödmjukhet som jag tar mig an det uppdraget. Det är ett stort, viktigt och ansvarsfullt uppdrag. Pensionsgruppen, pensionsöverenskommelsen och hela pensionssystemet, som gruppen har ett stort ansvar att vårda, värna och förvalta, utgör en viktig kugge i hela samhällsbygget.

Att vi har en bred överenskommelse som har många år på nacken, inte 250 år men i alla fall 25 år, och en grupp – Pensionsgruppen – som har en bred representation bland riksdagens partier borgar för stabilitet i pensionssystemet. Miljöpartiet har inte varit med från början, men jag är glad att vi finns representerade i dag.

Pensionssystemet är autonomt. Det påverkas inte av budgetförhandlingar och budgetpropositioner. Det finansieras utanför statsbudgeten, och förändringar förankras i Pensionsgruppen. Det ger oss ett stabilt system som är robust, som står på egna ben, som klarar sig genom kriser och som är långsiktigt hållbart.

Just de två orden – långsiktigt hållbart – är två av de kanske viktigaste bärande värdeorden i den gröna ideologin.

Vi är just nu mitt inne i en kris. Det är en hälsokris där framför allt de äldre drabbas hårt. Vi får lita till vården och omsorgen och de hjältar i personalen som arbetar dag och natt för att mildra farsotens effekter.

Det är också en finansiell kris, en ekonomisk kris. Där kommer politiken in, men vi har sett i tidigare kriser och i länder med mindre robusta pensionssystem att det finns en rädsla för att den egna försörjningen på ålderns höst ska tas ifrån en när samhällets ekonomi sviker. Den rädslan och oron har stor förmåga att driva kriser vidare och göra dem djupare och längre. I Sverige ska vi inte vara där. Vi har ett pensionssystem som står pall för ekonomiska kriser, och just det är långsiktigt och hållbart.

För egen del har det varit en spännande inledande tid i Pensionsgruppen. Det har hänt rätt mycket, inte bara under de tre senaste månaderna utan även under det dryga år som har gått sedan jag blev ledamot i Sveriges riksdag, vilket jag blev i samband med regeringsbildningen i januari förra året.

Vi har höjt pensionsåldern, både åldern för tidigast uttag i den inkomstbaserade ålderspensionen och den LAS-reglerade åldern för hur länge man

har rätt att arbeta som anställd. Vi har stärkt grundskyddet i garantipensionen och höjt taket i bostadstillägget. Vi har slopat pensionärsskatten i flera steg. Det arbetet inleddes under den förra mandatperioden och har nu fortsatt. Vi har höjt pensionerna genom att införa ett pensionstillägg om upp till 600 kronor i månaden för vanliga pensionärer. Vi ser nu över premiepensionssystemet. Vi har infört tydligare krav för fonderna i fondtorget och gör nu en större översyn inför ett nytt upphandlat fondtorg som bland annat ska vara enklare att begripa.

Fru talman! Detta är viktiga reformer, men Miljöpartiet vill naturligtvis mer. Vi driver alltid frågor om ökad jämställdhet. Jämställdhet är tyvärr inte något som kommer av sig självt. Jämställdhet kommer bara om någon sätter fart. Sveriges pensionärer har inte jämställda förutsättningar. Det skiljer tusentals kronor varje månad i pensionskuverten mellan kvinnor och män. En viktig åtgärd för mer jämställda pensioner är höjningen av garantipensionen, som genomfördes den 1 januari i år. Den gynnar kvinnor i högre utsträckning än män, eftersom det är kvinnor som är mest utsatta. Men målet om mer jämställda pensioner är något som Pensionsgruppen behöver ta med sig och arbeta vidare med framöver.

Men det är inte pensionssystemet i sig som är ojämställt. Vi lever i ett patriarkat. Det är ett ojämställt samhälle med en kraftigt ojämställd arbetsmarknad. Vi kan inte bara lappa och laga i slutändan av systemet. Vi måste använda politisk styrka för att åstadkomma ett mer jämställt samhälle. En helt central faktor i detta är småbarnsåren. Pappor måste komma loss och ta ett större ansvar. Vi behöver ett mer individualiserat system för hur föräldraledigheten tas ut. Miljöpartiet driver en tredelad föräldraförsäkring där varje förälder får var sin del. Blir en tredjedel över – så behöver det inte vara i alla familjer – kan den överlåtas mellan föräldrarna eller till exempel till någon annan som tar ett stort föräldraansvar.

Andra nödvändiga reformer för ökad jämställdhet på arbetsmarknaden är jämställda löner och jämställda och trygga arbetsplatser. Vi behöver minska sjukfrånvaron. Inte minst måste vi arbeta mer med den psykiska hälsan. Kortare arbetstider skulle förmodligen också på flera sätt leda till ett mer jämställt samhälle och arbetsliv och i slutändan mer jämställda förutsättningar för pensionärerna.

Fru talman! Jag nämnde tidigare långsiktig hållbarhet. Miljöpartiet vill inte bara ha ekonomiskt hållbara pensioner. Vi vill också att våra pensionspengar placeras på ett sätt som bidrar till långsiktig hållbar utveckling för miljön och för planeten. Miljöpartiet vill successivt genom hållbarhetskrav skärpa reglerna för hur pengarna placeras så att AP-fonderna följer Parisavtalet och tvågradersmålet. Klimatet kan inte vänta!

Vi har kommit en bit på väg. Det ägande som är kopplat till fossil energi har minskat kraftigt de senaste åren. Detta har Miljöpartiet varit drivande i att åstadkomma inom ramen för vår representation i Pensionsgruppen. Utan oss hade det sett annorlunda ut.

Vi ska nu fortsätta att arbeta för starka pensioner, ett jämställt samhälle och en levande planet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut skulle fattas den 16 april.)

Kammaren beslutade kl. 12.51 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.00, då debatten med anledning av vårpropositionens avlämnande skulle äga rum.

### Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.00.

### § 9 Debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande

*Debatt med anledning  
av vårpropositionens  
avlämnande*

Proposition

2019/20:100 2020 års ekonomiska vårproposition anmälades.

Finansministern överlämnade 2020 års ekonomiska vårproposition 2019/20:100.

Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Sverige och hela världen befinner sig i en unik situation. Den globala pandemin är en kris för människors liv och hälsa, och samtidigt som vi ska debattera här i kammaren i dag kämpar covid-19-patienter för sina liv.

I vården jobbar personalen många och långa arbetspass samtidigt som de tyngs av tanken på hur det ska gå om patienterna fortsätter bli fler. På äldreboenden och i hemtjänsten sliter personalen, ständigt med oron över att någon ska bli smittad. Och i helgen fick Sveriges äldre fira påsk utan att barn och barnbarn kunde komma på besök. Jag vet att många tog chansen att i stället ringa och önska glad påsk till nära och kära eller skicka ett uppskattande sms till dem i bekantskapskretsen som jobbade extrapass i vården och omsorgen. Jag hoppas att alla fortsätter att höra av sig, för även om vi inte vet hur utdraget virusutbrottet blir vet vi att det inte är över än.

Hela det svenska samhället sluter nu upp i kampen mot viruset. Mäniskor erbjuder sig att handla åt grannar som inte har möjlighet att gå ut. Företag ställer om sin produktion till sjukvårdsmaterial, och restauranger som kämpar för att klara hyran lagar samtidigt matlådor åt personalen i sjukvården. Sverige visar sig från sin allra bästa sida.

Herr talman! Alla förutsägelser om den kommande ekonomiska utvecklingen är i dagsläget mycket osäkra. Pandemin och de åtgärder som vidtas mot den har skapat en nedgång i ekonomin vars dimensioner inte kan beskrivas som annat än historiska.

På andra sidan Atlanten ansöker amerikaner om arbetslöshetsersättning i en takt som aldrig tidigare skådats.

I Tyskland, vår viktigaste handelspartner, har redan drygt 1 miljon arbetare permitterats. Det är fler än under den globala finanskrisen, och antalet permitteringar väntas växa till det dubbla.

I går meddelade den svenska Arbetsförmedlingen att drygt 56 000 löntagare har varslats om uppsägning under mars och april och att antalet ny-

inskrivna arbetslösa är över 82 000. Regeringen räknar med en arbetslöshet på 9 procent, den högsta nivån på över 20 år.

Sveriges offentliga finanser försvagas av såväl fallande skatteintäkter som de vidtagna finanspolitiska åtgärderna. Underskotten i år bedöms uppgå till närmare 200 miljarder kronor eller motsvarande 3,8 procent av bnp. Men tack vare de senaste årens överskott har Sverige den lägsta statskulden sedan 1977, och det ger oss stort manöverutrymme att vidta åtgärder.

Vid sidan av årets vårändringsbudget har regeringen de senaste veckorna lagt fram fem förslag till extra ändringsbudget. För att ge en tydlig bild av regeringens politik med anledning av coronaviruset kommer jag att redogöra för samtliga dessa propositioner i ett sammanhang.

Innan jag gör det vill jag ta tillfället i akt att tacka Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna för ett mycket gott och konstruktivt samarbete. Detsamma gäller oppositionspartierna. Tack vare ert konstruktiva arbete och stora ansvarstagande har många av de åtgärder som lagts fram redan kunnat träda i kraft. Svenska folket ska veta att partierna i Sveriges riksdag tar situationen på största allvar, förstår vikten av ett snabbt och handlingskraftigt agerande och förmår samla sig i en för Sverige kritisk tid. Även svensk demokrati har visat sig från sin bästa sida i en svår tid.

Herr talman! Först och främst ska viruset bekämpas. Den 1 januari beslutade regeringen att klassificera det nya coronaviruset som en samhällsfarlig sjukdom. Sedan dess har det pågått ett oavbrutet arbete från regeringens sida för att ge sjukvård, myndigheter och andra som bekämpar viruset både resurser och verktyg.

För att minska smittspridningen har karensavdraget och kravet på läkarintyg tillfälligt slopats. Socialstyrelsen köper nu in utrustning för provtagning, skydd och intensivvård. Pengar skjuts till för att skyndsamt öka antalet tester och för att finansiera forskning som syftar till att bekämpa viruset. Och den 11 mars meddelade regeringen att staten kommer att ta alla extraordinära sjukvårdskostnader som regionerna och kommunerna kommer att ha med anledning av coronaviruset. Samtidigt tas prestationskraven i kömiljarderna tillfälligt bort.

Risken att det uppstår brist på material och medicin kan tyvärr inte uteslutas när i princip hela världen efterfrågar samma varor. Men när det gäller ekonomiska resurser är mitt besked till alla som arbetar med sjukvård och smittskyddsarbete glasklart: Brist på pengar får inte, ska inte och kommer inte att stå i vägen för ert viktiga arbete.

Herr talman! Pandemin slår också stenhårt mot stora delar av svenskt näringsliv. Många svenska företagare vet nu inte om deras verksamhet kommer att klara krisen eller hur det ska gå för deras anställda.

För att stötta livskraftiga företag och minska antalet förlorade arbetstillfällen har regeringen presenterat flera krispaket med åtgärder som både lyfter av kostnader direkt och stärker likviditeten.

För att fler företag ska klara sig genom krisen och färre anställda ska bli av med jobben har ett system med korttidspermittering införts. Sedan det infördes för några veckor sedan har över 24 000 ansökningar inkommit. Det motsvarar 9 miljarder kronor. Av dem har redan 16 000 ansökningar beslutats.

Ett hyresstöd har införts för företag i särskilt utsatta branscher, och 1 miljard anslås därutöver för att stödja kulturen och idrotten. Därutöver

har arbetsgivaravgiften sänkts, och staten tar tillfälligt över hela sjuklöne-kostnaden.

För att stärka likviditeten medges också anstånd med betalning av skatter, och egenföretagares möjlighet att lägga vinster i periodiseringsfond utökas. Båda dessa åtgärder gäller retroaktivt, vilket för många innebär en direkt utbetalning till skattekontot. Över 8 600 företag har beviljats anstånd med skattebetalningar. Sammanlagt uppgår det till över 13 miljarder kronor.

Vi har också inrättat en statlig företagsakut för att små och medelstora företag ska kunna få banklån. Ett femtiotal banker har redan tecknat avtal med Riksgälden.

Almi, som har en omfattande regional närvaro i hela landet, får kapitaltillskott för att öka sin utlåning till små och medelstora företag runt om i Sverige.

Svensk Exportkredits låneram och Exportkreditnämndens garantiram har utökats för att stötta svenska exportbolag.

Sammantaget underlättar krispaketen för många hårt pressade företag.

Herr talman! De åtgärder jag hittills redogjort för kommer att kosta skattebetalarna oerhörda summor. Men de kommer också att rädda många svenska företag. Många löntagare slipper på så sätt gå ut i arbetslöshet. Jag vill samtidigt vara tydlig på en punkt: Företag kommer att gå i konkurs, och människor kommer att bli arbetslösa. Arbetsmarknadspolitiken har därför förstärkts så att den som blir arbetslös får både ekonomisk trygghet och goda möjligheter att komma tillbaka i arbete.

För att stärka den ekonomiska tryggheten höjs både grundbeloppet och takbeloppet i a-kassan samtidigt som kraven för att kvalificera sig sänks.

För att kunna möta en ökad tillströmning av arbetslösa och säkerställa likvärdig service i hela landet får Arbetsförmedlingen mer medel.

Därutöver ökar vi de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Det handlar till exempel om arbetsmarknadsutbildning, som även ska ges på distans, om extratjänster samt om stöd och matchningstjänster. Samtidigt förlängs tiden för dem som i dag har extratjänster, introduktionsanställningar eller nystartsjobb.

Den som blir av med jobbet ska kunna fylla på sina kunskaper. Fler utbildningsplatser skapas på universitet och högskolor, yrkeshögskolan, yrkesvux och folkhögskolan. Så ökar vi tryggheten, och så stärker vi möjligheterna till omställning.

Herr talman! Bortom den pågående pandemin kvarstår de samhällsproblem som regeringen och samarbetspartierna gemensamt har åtagit sig att ta itu med. Utöver den hårda press som coronaviruset lägger på personalen inom vård och omsorg kämpade såväl kommuner som regioner redan tidigare med en ansträngd ekonomisk situation. Regioner och kommuner tillförs därför generella resursförstärkningar på 20 miljarder kronor under 2020, varav 12,5 miljarder utgör ett permanent tillskott. Detta bidrar inte bara till att säkra välfärden när de kommunala skatteintäkterna sjunker utan är också en effektiv ekonomisk politik för att möta nedgången i ekonomin.

Därutöver är kampen mot brottsligheten på intet sätt över. Varken brotten eller brottens orsaker tar hänsyn till pandemin utan måste mötas med rättsstatens fulla kraft. Det paket för att stärka rättsväsendet som presenterades i januari fullföljs nu i vårändringsbudgeten.

Vi måste också öka takten i klimatomställningen, inte bara för att lämna över en hållbar värld åt våra barn och barnbarn utan också för att säkra framtidens jobb och välbefinnande. För att ta Sverige närmare målet om att bli världens första fossilfria välfärdsland föreslår regeringen en satsning på gröna jobb och att stödet till solceller och biogas förstärks.

Herr talman! De krisåtgärder som hittills presenterats bedöms kosta skattebetalarna omkring 100 miljarder kronor. Det är siffror som saknar motstycke i modern svensk historia. Mycket talar också för att beloppen kan komma att växa innan detta har vänt, inte minst som det är fler som använder korttidspermittering.

Samtidigt kommer vi att behöva resurser för att återstarta ekonomin när den värsta krisen är över.

Sverige har ett mycket gott utgångsläge för att klara båda uppgifterna tack vare att vi har sparat i ladorna och sett till att minska statsskulden. Men inget land – inte ens Sverige – har obegränsat med resurser till sitt förfogande. Vi måste göra en avvägning mellan krisåtgärder här och nu, uthållighet om krisförloppet blir långt och bränsle för att kunna kickstarta ekonomin när viruset så tillåter.

Med all respekt för alla de röster som nu hörs i debatten har vi olika roller, och en krisdebatt sätter fingret på just detta.

Det är ytterst regeringen och dess samarbetspartier som har ett ansvar för att säkerställa inte bara en välavvägd politik här och nu utan också en politik som säkerställer att det finns resurser även om krisen blir mer långvarig och för att kunna återstarta ekonomin när den värsta krisen är över. Men inte bara det – det ska också finnas pengar kvar till alla de undersköterskor, sjuksköterskor och läkare som nu kämpar med viruset så att de kan få sin lön utbetald också i november och så att vi kan betala ut barnbidraget i december. Detta är ett ansvar som vi har, och det är ett ansvar som vi kommer att ta.

Hur svårt läget än är kommer Sverige att ta sig igenom detta, och när vi gjort det kommer regeringen att fortsätta att arbeta med att bygga samhället starkare och tryggare för hela svenska folket runt om i vårt avlånga land.

Anf. 39 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är, precis som finansministern beskriver det, många bra reformer som har presenterats under denna kris. Det handlar till exempel om förslag om korttidspermitteringsstöd – förslag som vi har bidragit till att göra bättre så att inte aktieutdelningar ska tillåtas när staten går in med tillskott från skattebetalarna. Det är inte rimligt att staten går in med pengar och att aktieägarna tar ut dem med den andra näven.

Det har presenterats bra satsningar på en förstärkt a-kassa och på ett karensavdrag, där nivån kanske blev lite väl låg, må jag säga. Det rör sig också om bra utbildningsinsatser och omfattande krispaket för att rädda jobb och företag.

Samtidigt som vi står här och debatterar vet vi att det är väldigt många som kämpar där ute för att förhindra smittspridningen och för att ta hand om dem som har drabbats av corona. De sliter och kämpar i vård och omsorg. De hyllas och applåderas, och det är väldigt välförtjänt.

Det de behöver höra i denna kris är att de inte blir lämnade i sticket – inte nu under pandemin och inte efteråt. De behöver höra att det finns hopp

och framtidstro och att de kommer att få fler arbetskamrater, bättre arbetsvillkor, bättre arbetsmiljö och till och med bättre löner. Det behöver de höra.

Men när vi tittar i den budget som vi nu debatterar ser vi att regeringen – Socialdemokraterna – planerar för nedskärningar i välfärden. Det handlar om en minskad kommunal konsumtion motsvarande 15 miljarder för att klara demografin och för att klara minskade skatteintäkter. Detta är oerhört mycket pengar – det motsvarar löner för ungefär 25 000 undersköterskor. Än värre ser det ut framöver.

Min fråga till finansministern är: Varför planerar Socialdemokraterna för dessa nedskärningar i krisen, och varför inte skjuta till de resurser som faktiskt behövs?

Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! I den budget som jag presenterar i dag görs det största tillskott till kommuner och regioner som någonsin har gjorts i Sverige. Det är det största krispaketet till kommuner och regioner. Detta är naturligtvis ett viktigt besked till alla dem som jobbar där ute.

Därutöver har vi lyft av sjuklönekostnaderna för kommunerna och regionerna. Vi har också varit tydliga med att vi tar alla extraordinära kostnader med anledning av detta virus.

Detta har naturligtvis varit ett viktigt besked, inte minst till alla dem som jobbar och nu gör fantastiska insatser i sjukvården och i omsorgen om våra äldre. Många gör detta samtidigt som de är oroade för sin egen hälsa.

Den kris som nu har kommit har också satt fingret på de ofta otrygga anställningsförhållanden som råder, inte minst i hemtjänsten. Det är oerhört viktigt att de som är arbetsgivare, nämligen kommunerna och de privata bolagen, ser till att det råder rimliga villkor för dem som jobbar i dessa verksamheter.

Vi har tillfört de största resurser som någonsin har tillförts. Vi har också varit tydliga med att vi kommer med ytterligare resurser. En del av detta kommer att ligga kvar under nästa år, men sedan kommer vi naturligtvis att följa utvecklingen väldigt noggrant. Vi är också tydliga med att vi kommer att återkomma i samband med höstens budget, när vi har lite mer kunskap om hur denna kris utvecklar sig, för att kunna göra en bedömning av vilket resursbehov som finns i kommuner och regioner framöver. Vilka skatteintäkter kommunerna och regionerna kommer att ha framöver handlar ju väldigt mycket om hur djup krisen blir och hur långvarig den blir.

Anf. 41 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Vi vet ju att Socialdemokraterna redan i höstas planerade för nedskärningarna i vård, skola och omsorg i år – det kunde vi läsa i den budgeten. I den budget vi nu har på bordet kan vi läsa att dessa nedskärningar tyvärr fortsätter.

Vi vet också att de som nu kämpar där ute och ger allt de kan för att hantera denna pandemi så bra som möjligt har levt under nedskärningar under väldigt lång tid, inte minst i den underfinansierade äldreomsorgen. De behöver inte höra att regeringen skjuter till det största tillskott som har skjutits till i modern tid. De kanske kan behöva höra det, men det hjälper ju inte om nedskärningarna ändå fortsätter och motsvarar löner för 25 000

undersköterskor. De behöver fler arbetskamrater, inte färre. De behöver bättre arbetsvillkor, inte sämre.

Varför ska vi inte satsa på välfärden när vi vet att detta verkligen behövs och att det faktiskt lönar sig på många sätt? Inte minst får vi ett starkare samhälle som håller ihop.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det är precis det vi gör. Det är därför vi gör den största satsning som någonsin har gjorts, som mer än väl kompenserar för de skatteintäktsförluster som kommuner och regioner har. Detta kan man också läsa i budgeten.

Jag är beredd att diskutera och att lyssna på idéer om att man ska satsa ännu mer på välfärden; det har jag varit tydlig med under hela denna period. Jag är beredd att lyssna på alla förslag som finns. Det gäller naturligtvis också behov av ökade resurser i välfärden.

Jag vill påminna om att det är 100 000 fler som jobbar i välfärden nu jämfört med när Stefan Löfven blev statsminister. Detta tycker jag är viktigt att ha med sig när Ulla Andersson bara pratar om nedskärningar. Det har skett en väldigt kraftig utbyggnad av välfärden sedan Stefan Löfven blev statsminister. Det är inte minst tack var det goda samarbete som vi också haft med Vänsterpartiet som vi både har kunnat förbättra arbetsvillkoren och sett till att det blivit fler anställda i de här viktiga verksamheterna.

Anf. 43 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Det finns mycket som regeringen har gjort som har varit bra i den här krisen. Regeringen har lyft av sjuklön, förstärkt a-kassan, och i går förstärktes permitteringsmöjligheterna ytterligare, som vi länge efterlyst.

Men oavsett om det är min roll eller inte är jag rädd för att åtgärderna inte fullt ut står i proportion till krisens djup och hastighet. Magdalena Andersson har ju själv jämfört krisen med ett vasalopp och sagt att det är viktigt att det finns resurser till energipåfyllnad sista milen, och det är ju självklart. Men när åkaren står vid första backen och skidorna har frusit ihop med underlaget och staven är bruten är det ju stöttning där och då som behövs för att undvika att loppet helt bryts. Då spelar det ju mindre roll om det finns energi sju mil längre fram om åkaren inte når över krönet.

Därför är det min uppfattning att regeringen måste göra mer just för att klara vården och omsorgen också i framtiden och exempelvis inse att systemet för hyresreduktion är för litet och riskerar att bli för krångligt. Man behöver införa ett större, mer rejält system för att kortsiktigt lyfta av företagens fasta kostnader, för att hindra att arbetsplatser slås sönder i krisen, för att undvika konkurser och undvika hög arbetslöshet, som ju medför stora kostnader.

Regeringen måste vidga permitteringssystemet och förstärka och höja lönetaket, men framför allt snabbt ändra reglerna så att fler kan haka fast i sina jobb. Jag menar att det inte är rimligt i denna djupa ekonomiska kris att det finns krav på företagen att säga upp sina tillfälligt anställda för att få del av permitteringsstödet för sina fast anställda. Det är inte en åtgärd som är motiverad i en djup, djup lågkonjunktur. Till och med Samhall

säger nu upp sina medarbetare från deras arbetsplatser för att klara det här kravet.

Varför är det viktigt att tvinga företag att säga upp tillfälligt anställda för att de ska få del av andra statliga stöd?

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed hänvisar till systemet för korttidspermittering. En del av förslagen i utredningen var att företag ska göra vad de kan för att minska sina kostnader innan de kan ta del av korttidspermitteringssystemet. Där ingår också att göra sig av med personal som inte är fast anställd.

Syftet med hela korttidspermitteringen är att skydda livskraftiga företag så att de kan ta sig igenom krisen. Det var inte i huvudsak tänkt som ett alternativ till a-kassa. Det som Jakob Forssmed resonerar kring och skissar på skulle mer bli en form av korttidspermittering som en utvidgad, utökad och mer generös a-kassa. Det är ett annat sätt att se på korttidspermitteringar, och det kan jag själv tycka är ett intressant sätt att se på korttidspermitteringar. Det är jag naturligtvis också beredd att diskutera med Jakob Forssmed. Jag är beredd att lyssna på många olika åsikter.

Det är ett nytt angreppssätt att ha korttidspermittering i stället för a-kassa. Det är klart att det rejält skulle höja både ersättningsgraden och nivåerna i a-kassan jämfört med i dag.

Anf. 45 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Med all respekt är det inte ett nytt angreppssätt. Detta finns i den lagstiftning som är vilande från 2014, och som regeringen har valt att inte aktivera, för händelser i djup lågkonjunktur och som Konjunkturinstitutet har bett regeringen att aktivera.

Både i den utredning och i den proposition som lades på riksdagens bord, och som har beslutats, står det att tillfälligt anställda ska omfattas. Regeringen har i stället valt att arbeta med ett system som ska fungera i ett normalt konjunkturläge. Jag har respekt för att det är svårt att välja rätt system att jobba i. Men man måste ju se till att det fungerar och gör det som det faktiskt är tänkt att göra.

I Europa i övrigt såg man efter finanskrisen hur illa det gick för tillfälligt anställda. Då utökade Tyskland, Frankrike, Belgien och Österrike sina permitteringssystem till att omfatta också tillfälligt anställda. Sverige gör tvärtom. Jag tycker att det är förvånande och har inte hört något hållbart argument för att det ska vara på det sättet.

Anf. 46 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi lyfte på det system som var det som var möjligt att lyfta på när vi gjorde det. Det var innan krisen var så djup som den är nu som vi väldigt snabbt kom fram med korttidspermitteringssystemet.

Det system som man kan använda vid en djupare och mer långvarig kris är inte alls lika generöst som det system som vi har skruvat på här och nu. Att använda det systemet skulle ge en lägre ersättning till företagen än det system som vi har skruvat i i dagsläget, så det är inte uppenbart att det är den bästa vägen att gå framåt.

I går kom vi med en ytterligare utvidgning av korttidspermitteringssystemet. Det system som vi har nu riktar sig verkligen till de företag som

har stora behov här och nu. Det är också så att delar av näringslivet går väldigt bra, till exempel de som tillverkar toapapper. Men även handeln går väldigt bra och behöver ju inte alls korttidspermitteringssystemet. Det är ett argument för att det här systemet, som riktar sig mer mot delar av näringslivet, är det som är mest avpassat här och nu.

Anf. 47 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Ingenting är längre som vanligt. För dem som tvingats uppleva coronavirusets allra mest brutala konsekvenser blir det heller aldrig mer precis som vanligt.

Jag tänker på paret som för ett par månader sedan satt tillsammans i tv-soffan och följde hur ett nytt virus spred sig på andra sidan jordklotet. Man såg en båt som var satt i karantän. I dag sitter bara en av dem kvar i tv-soffan och har fått hela tillvaron krossad efter att ha förlorat sin livskamrat av samma virus fast här i Sverige. Jag tänker också på dottern som inte hann säga farväl till sin mamma och på föräldrarna som sett viruset på bara några veckor bryta ned deras vuxna barn.

Herr talman! Även om de allra flesta som drabbas av covid-19 blir friska tänker jag ändå i dag på alla de familjer som nu slagits sönder.

Herr talman! Allt är inte som vanligt. Sverige befinner sig i ett krig. Fienden är inget annat land utan ett virus som vi inte kan se med blotta ögat. Vård- och omsorgspersonalen är våra modiga soldater i frontlinjen. De går plikttroget varje dag till jobbet för att hjälpa andra, med risk för sin egen hälsa.

Genom att göra allt vi kan för att minska smittspridningen hjälper vi alla till. Du som slarvar och inte riktigt lyssnar på alla de råd och riktlinjer som nu ges riskerar inte bara din egen hälsa; du riskerar att också smitta andra. Och du riskerar att bli sjuk och ta upp en plats som någon annan hade behövt bättre. Utsätt inte andra för fara genom att agera egoistiskt! Nu är det tid för ansvar. Hjälp till! Tillsammans kommer vi att ta oss igenom den här krisen.

Herr talman! Coronaviruset prövar Sverige, i första hand på ett mänskligt plan. Men det slår också rakt in i svensk ekonomi. Alla vi som på olika sätt har ansvar för just svensk ekonomi måste göra vårt yttersta för att hjälpa åt att ta Sverige igenom den ekonomiska kris som vi just nu befinner oss i.

Vi moderater fortsätter att lägga fram förslag som kan rädda jobb och företag. Vi menar att staten måste kasta ut en livlina som är tillräckligt lång för att nå fram till företag och på det sättet rädda jobb.

Riksdagens partier, alla åtta, har varit konstruktiva under de här veckorna, och jag instämmer i det som finansministern sagt. Det är bra, och jag är glad åt att vi just har varit konstruktiva.

Vi moderater försöker också göra allt vi kan för att vara konstruktiva så att regeringen skyndsamt ska få igenom sina krispaket här i riksdagen. Samtidigt är vi oroade över att regeringen inte har agerat tillräckligt kraftfullt givet det mycket allvarliga läge som vi befinner oss i.

Vi har varnat för att en del av stödinsatserna inte räcker till för att hjälpa många av de företag som just nu är som mest hotade. Vi är helt enkelt oroade för att livlinan inte når fram.

Herr talman! Allt går just nu i ett rasande tempo. Företagens intäkter försvinner på bara några dagar. Så här ser det ut överallt där viruset drar fram.

I USA har inte mindre än 17 miljoner människor blivit arbetslösa inom loppet av några veckor. Här i Sverige har 82 000 skrivit in sig som arbetslösa bara sedan den 1 mars. Jag tror att vi alla här i kammaren för samtal med små och stora företag. Det kan vara med någon som driver en taxi-firma, en frisersalong, ett bageri eller en restaurang. Men det är också många inom industrin som ger oss en tydlig bild av att ingenting är sig likt.

En företagare i Lindesberg som jag pratade med häromdagen har AB Volvo och Scania som sina största kunder. Från den ena dagen till den andra tappade han all efterfrågan eftersom fabrikerna just då stängde ned. Detta gör att han inte har någon produktion, och han har inga utleveranser. Hans skulder riskerar nu att växa, precis som många andra företags, och bli svåra att hantera när krisen är över.

Herr talman! Detta är ingen vanlig kris. Det är en kris där välskötta företag, i vilka många har sitt arbete och sin försörjning, nu riskerar att slås ut. Företag som mådde bra före krisen står nu under en begränsad tid till stora delar mer eller mindre helt utan intäkter. De har på inget sätt förtjänat detta. De slås inte ut av konkurrenter, och de har inte gjort dåliga investeringar. Det är heller inte en generell strukturomvandling som nu behövs, och det är ingen finanskris. Nej, det är ett virus som nu slår sönder normalt sett starka och livskraftiga företag och som gör att många förlorar jobbet och ännu fler riskerar att göra det.

Herr talman! Vi moderater kommer inte att ge oss när det gäller detta. Sverige behöver genomföra kraftfulla åtgärder för att rädda jobb och förhindra massarbetslöshet och för att vi inte ska gå in i en djup recession. Jag vet att en del vill hålla tillbaka, och jag vet att vi har gjort mycket här inne tillsammans. Men vilken ekonomi är det som vi ska starta om?

Vi menar att vi nu behöver göra stora insatser för att rädda jobb och branscher och för att omstarten inte ska bli så svår när den väl ska göras. Vi vill inte starta om en ekonomi där massarbetslöshet har slagit rot. Jag vet att det behöver finnas pengar kvar till barnbidrag och till undersköterskan i december, men då krävs att inte alldeles för många tappar jobbet och att vi därmed tappar skatteintäkter.

Herr talman! Jag tror att vi alla vill göra allt vi kan för att rädda så många jobb som det bara är möjligt. Detta förväntar sig svenska folket av oss som är här inne just nu. Det vi gör dessa dagar och veckor är förmodligen den kanske viktigaste uppgiften i hela vår politiska gärning, oavsett vilken roll vi har. Jag tror att vi alla känner likadant. Jag säger det igen: De beslut som vi fattar under de närmaste dagarna och veckorna kommer att påverka hela 20-talet. Och de beslut som vi inte fattar kommer vi att få leva med mycket längre än så.

Herr talman! Flera viktiga beslut har fattats här i riksdagen. Många har varit konstruktiva och snabbfotade, och många har vi varit med om att driva fram – allt från att slopa karensdagen och låta staten ta hela sjuklöneansvaret till att ta bort fribeloppet och, som nu, sänka räntan. Det är viktiga beslut.

Men det finns också beslut där regeringen har gått oss delvis till mötes men där jag menar att man inte har agerat tillräckligt kraftfullt. Att införa en företagsakut med lånegarantier för små och medelstora företag är bra,

men varför låter man inte staten ta en större del av risken så att livlinan når ända fram? Att se till att staten går in och tar delar av hyreskostnaden är bra, men varför tar staten inte hälften av kostnaden så att livlinan når ända fram? Att man nu delvis sänker arbetsgivaravgifterna, speciellt för de mindre företagen, är bra, men varför inte ta bort hela arbetsgivaravgiften när vi vet att både små och stora företag har problem? Livlinan skulle kunna nå längre.

Herr talman! Som jag sa tidigare är detta ingen vanlig ekonomisk kris, utan det är en pandemi. Det är en extrem situation som kräver extraordinära insatser, och jag menar att vi behöver byta strategi.

Det är två delar. Den första handlar om det som jag just sa: att se till att så många jobb som möjligt räddas. Vi menar därför att staten under en kort period behöver gå in med 100 miljarder per månad, först och främst i april och maj, för att stötta företag och överbrygga den akuta krisen. Den andra handlar om att förbereda Sverige för en omstart av ekonomin, bland annat genom att möjliggöra omfattande tester så att fler kan börja leva som vanligt igen, gå till jobbet, handla i butiker och äta på restaurang. Detta kostar pengar, och jag skulle ha velat se mer av det i denna budget.

Jag har en kort kommentar om pengar till välfärden. Jag vet att 20 miljarder är en historiskt stor satsning, men dessa 20 miljarder är precis vad som nu förutspås försvinna i minskade skatteintäkter när krisen drabbar kommuner och regioner. Det är just 20 miljarder. Lägg därutöver till alla andra intäkter som man nu tappar ute i kommunerna och regionerna och alla merkostnader som uppstår. Det kommer att behövas mer.

Sammanfattningsvis och avslutningsvis, herr talman, behöver Sverige en ny strategi för att rädda så många jobb som möjligt. Vi riskerar massarbetslöshet och recession om vi inte gör tillräckligt nu. Det är nu vi måste kasta ut en tillräckligt lång livlina som når ända fram.

Om regeringen inte är beredd att gå oss till mötes kommer vi alltid att vara beredda att diskutera med partier i Sveriges riksdag för att göra ännu mer för att rädda jobben. För även om vi har olika roller har vi ett gemensamt ansvar: att rädda svenska jobb och svenska företag.  
(Applåder)

Anf. 48 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Ingenting är längre som vanligt, inledde Elisabeth Svan-  
tesson med, och det kan vi nog alla instämma i.

I tider av kris, chock och hot – vi känner nog alla ett hot från pandemin – brukar nya insikter och kunskaper infinna sig. Egentligen undrar jag om Moderaterna också har fått nya insikter och kunskaper.

Läget inom äldreomsorgen är mycket allvarligt. Smittspridningen är omfattande, framför allt här i Stockholms äldreomsorg. Äldreomsorgen har länge varit underfinansierad. Skattesänkningar har varit prioriterade nationellt och lokalt, inte minst under Moderaternas styre. Det har varit omfattande nedskärningar, vilket har lett till påtaglig stress, många deltid och visstider och många anställda som inte har någon utbildning eller enbart en kort sådan.

I den privatiserade äldreomsorgen är kontinuiteten ännu sämre, och de visstidsanställda är fler liksom deltiderna. Antalet anställda är mindre, och utbildningsnivån är lägre. Vinstjakten har sitt pris. Här i Stockholm, där smittan är väldigt spridd i äldreomsorgen, är dessutom privatiseringarna

och vinstjakten omfattande. Ett nittiotial bolag verkar här inom äldreomsorgen, vilket gör den svår att styra och ha kontroll över.

En gammal person med stora omsorgsbehov kan ha besök av så många som 25 olika personer under en 14-dagarsperiod. Vi har sett att privata bolag inte ens rapporterar in coronasmittade, och bristen på skyddskläder är omfattande.

Privatiseringar och skattesänkningar gör samhället skörare och sämre rustat att möta en kris. Min fråga till Elisabeth Svantesson är därför: Har dessa insikter infunnit sig också hos Moderaterna?

Anf. 49 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det jag har lärt mig av krisen är att allt kan ställas på ända på bara ett par dagar. Det jag har lärt mig av krisen är att det då är bra att åtta partier kan samlas omkring det som är viktigt för att rädda liv och hindra smittspridning. Jag uppskattar att åtta partier har satt detta i fokus.

Debatter om skattenivåer och om äldreboenden ska drivas i kommunal regi eller annan regi tror jag att vi ska ta efter krisen. Men jag kan påminna Ulla Andersson om att det bara var ett par månader sedan vi tillsammans såg till att kommuner och regioner, det vill säga välfärden, får mer resurser. Det behövs.

Jag är helt övertygad om att de 20 miljarder som regeringen och stödpartierna nu har kommit fram med är för lite. Det kommer att behövas mer, både för att se till att hindra smittspridningen och vårda sjuka och för att se till att välfärden har de resurser som behövs.

Mitt svar till Ulla Andersson är: Ja, vi har lärt oss många saker under denna kris, men det viktigaste här och nu är att se till att vi räddar liv och sedan att vi räddar jobb, så att vi kan omstarta ekonomin.

Anf. 50 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Självklart ska vi rädda liv, förhindra smittspridning och värna dem som är väldigt utsatta för smittan, de så kallade riskgrupperna, bland annat väldigt många äldre.

Även Moderaterna borde ha funderat över varför det är så svårt att förhindra smittspridningen i äldreomsorgen. Det är ändå därför som vi har gjort alla dessa insatser, för att värna just de äldre så att inte de ska få smittan.

Jag har åtminstone funderat över vad vi kan göra annorlunda inför framtiden för att bygga ett starkare samhälle som gör att vi kan möta kriser bättre. Då tänker jag att även Moderaterna borde ha funderat över det och hunnit med det.

Även om vi har tillskjutit mer pengar till välfärden – det har varit ett jättebra samarbete för att göra det – måste man också fundera över varför samhället har blivit så skört. Jag skulle vilja svara att skattesänkningar har sitt pris, och en uppstyckad äldreomsorg gör det mycket svårt att agera för att förhindra smittspridningen. Jag undrar om Elisabeth Svantesson också ser det.

Anf. 51 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Jag är ändå förvånad över att Ulla Andersson väljer denna dag för att försöka få en debatt om privatiseringar och skattesänkningar. Tror Ulla Andersson på allvar att det beror på vilken färg de som styr har

hur det nu ser ut på Sveriges äldreboenden? Det finns mycket att lära efter denna kris. Det kommer vi alla att se till att följa upp. Det behövs en kommission och annat för att följa upp hur vi bättre kan skydda och borde ha skyddat äldre. Men att göra det till en skattesänkardebatt är ingenting som jag tänker ägna mig åt.

Anf. 52 OSCAR SJÖSTEDT (SD):

Herr talman! Det är helt klart mycket svåra tider för vårt samhälle. Jag vill börja med att säga att jag tycker att regeringen och Finansdepartementet har gjort en hel del bra saker. De har på det stora hela jobbat effektivt och skyndsamt, och vi har från finansutskottets sida gjort detsamma med enorm stöttning och backning från utskottets kanslipersonal. Sedan är det såklart så att de riktiga hjältarna kanske inte sitter i denna församling eller i Rosenbad, utan de finns ute i vården och i omsorgen och tar hand om våra sjuka och våra gamla.

Herr talman! Vi vet helt enkelt för lite. Vi vet inte omfattningen av antalet smittade och, dessvärre, antalet döda. Vi vet inte heller skadeverkingarna på ekonomin. Men vi måste ändå ha modet att fatta beslut, trots bristfällig information. Där är vi eniga kring en hel del, men vi är också oeniga kring annat. Jag är av uppfattningen att vi skulle ha behövt mer omfattande åtgärder.

Kostnaden för att öka vår statsskuld med 10 procentenheter, kanske till och med 20 procentenheter, är faktiskt i det stora hela ganska låg. Det kan låta monumentalt när man talar i termer av hundratals miljarder kronor. Men den faktiska påverkan på svensk ekonomi av 10 procentenheter högre statsskuld, mätt som andel av bnp, är faktiskt ganska låg och definitivt fullt hanterbar.

Jag vet inte vem som först myntade uttrycket: Det kan bli dyrt att vara snål. Men jag har använt det vid lite olika tillfällen. Det låter lite grann som en oxymoron, en självmotsägelse. Det borde vara billigt att vara snål. Men det finns ändå en viss logik bakom det.

Om man ska renovera sitt hem tar man in ett antal offerter från olika hantverkare. Då är det inte uppenbart att man ska välja den billigaste. Gör man ett jobb med lägre kvalitet nu kan det uppstå merkostnader längre fram.

Lite grann på det sättet kan man tänka när det gäller denna ekonomiska kris också. Gör vi inte tillräckligt mycket nu riskerar det att bli betydligt dyrare längre fram. Jag tycker att det länge varit läge att ta fram det riktigt tunga artilleriet som vi har i vår arsenal.

Finansministern har å sin sida argumenterat för att vi inte ska göra för mycket nu, så att vi har kvar några tunnor torrt krut längre fram. Jag kan förstå det rationella bakom detta synsätt. Det finns en viss bäring i denna argumentation, men jag är av en annan uppfattning.

I nuläget kan vi egentligen inte veta, åtminstone inte med något slags säkerhet, vem som har rätt eller vem som har fel, av det enkla skälet att vi vet för lite.

Herr talman! Vi har under detta förlopp pläderat för ett antal konkreta saker. Vi tycker att hela arbetsgivaravgiften, inklusive egenavgiften, ska slopas under denna period. Vi tycker att staten borde ha tagit ett betydligt större kostnadsansvar för dessa korttidspermitteringar som vi har beslutat om, i likhet med exempelvis vårt grannland Norge. Det kan mycket väl

visa sig vara skillnaden mellan ett mycket stort antal företagskonkurser och ganska få företagskonkurser. Med de senaste förändringarna börjar man nu närma sig, men man är inte riktigt i mål.

Jag vill tillägga att vi i flera år, långt före denna kris, argumenterat för att arbetslöshetsförsäkringen borde ha ett högre tak men också vara obligatorisk, centraliserad och statligt finansierad och administrerad. Det är bra att regeringen, och nu också riksdagen, har vidtagit åtgärder så att taket höjs och fler kan omfattas. Mindre bra är dock att denna anakronism – att det är politiskt orienterade fackförbund som tar sina medlemmars pengar och ger dem primärt till det socialdemokratiska arbetarepartiet – ska administrera våra a-kassor, trots att det är alla andra skattebetalare som måste finansiera dem. När vi har återkommit till ett läge med någorlunda arbetsro bör riksdagen ta sig en seriös fundering på hur man kan utveckla och stärka arbetslöshetsförsäkringen, inte minst som ett skydd vid framtida kriser, och gärna med utgångspunkt i Sverigedemokraternas förslag.

Herr talman! Vi har under hela denna process försökt vara konstruktiva. Vi har lotsat igenom de åtgärder som regeringen har lagt förslag om på riksdagens bord så skyndsamt som det över huvud taget har varit möjligt. Och jag vill återigen vara noga med att poängtera att det inte har varit fel på dessa åtgärder i sig. Tvärtom har regeringen gjort en del rätt bra saker. Men med detta sagt tycker jag att man borde våga ta både ett och två och kanske till och med tre och fyra steg till.

Herr talman! Vi kommer att ställa oss bakom även en hel del av det som regeringen föreslår i denna ekonomiska vårproposition, inte minst vad gäller förstärkningar av kommuner och regioner. Vi kommer också att presentera ett eget förslag. Framför allt kommer vi att fokusera på kommunernas och regionernas mer långsiktiga ekonomi. Självklart har de drabbats av direkta kostnader i samband med denna kris, inte minst vad gäller sjukvården. Men framgent kommer de att drabbas även av indirekta effekter i form av ökad arbetslöshet, lägre skatteintäkter och högre utgifter för försörjningsstöd.

Vi behöver från statens sida hjälpa kommunerna och regionerna genom denna kris och dess följdverkningar. Men även helt bortsett från detta behöver vi hitta sätt att stärka deras ekonomi också långsiktigt och varaktigt. Självklart är regionernas förmåga att hålla en hög beredskap, exempelvis vad gäller skyddsutrustning eller sjukvårdsutrustning i största allmänhet, ytterst en resursfråga och därmed en prioriteringsfråga som så ofta i politiken. Regioner med stark ekonomi kommer – allt annat lika – att ha bättre förutsättningar att hålla en hög beredskap än de som har en svag ekonomi. Detta kommer vi att återkomma med förslag om.

När jag säger långsiktigt och varaktigt menar jag just det. Det är nämligen inte i kristider som man bygger en god beredskap. Det gör man tvärtom i goda tider när allt är frid och fröjd. Detta handlar inte om att stå och vara efterklok på något sätt; det kan egentligen vem som helst vara. Näst intill ingen hade kunnat förutspå exakt detta scenario med exakt detta förlopp. Men det måste komma någonting positivt ut ur allt detta – alla människor som har blivit av med jobbet, insjuknat och till och med dött, alla företagare som har kämpat som djur och kanske ändå gått omkull. Kan då vi – riksdag och regering – gärna i total enighet, få en mer nykter och kanske till och med bister syn på vad det innebär att hålla en hög beredskap

Prot. 2019/20:105  
15 april

*Debatt med anledning  
av vårpropositionens  
avlämnande*

har allt detta inte skett förgäves, därför då har det fört någonting gott med sig.

Sjukvårdsutrustning, livsmedelsförsörjning, energiförsörjning, oljedepåer, brandbekämpningsförmåga, skyddsrum, hemvärn, fältsjukhus och krigsplaceringar – här har både blå och röda regeringar lämnat en hel del i övrigt att önska. Vi kommer med nästan hundra procents säkerhet att genomleva fler kriser, och nästa kris kommer högst sannolikt att vara av en helt annan art och karaktär än den vi nu genomlever. Låt oss därför göra allt som står i vår makt, tillsammans, för att vara så beredda som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 53 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! När vi samlas till denna debatt härjar en global pandemi i landets alla delar. Vår ekonomi befinner sig till del i fritt fall, och hela vårt samhälle präglas av en osäkerhet vi aldrig tidigare har varit med om.

Trots allt detta står Sverige starkt. Trots påfrestningar vi inte har upplevt i mannaminne står Sverige enat. Just nu visar så många vad svensk beslutsamhet innebär i praktiken. Det är undersköterskor, sjuksköterskor och läkare i vårdens frontlinje och småföretagare som arbetar dag och natt för att rädda sina företag från konkurs och rädda personal från uppsägningar.

Vi är många som drar vårt strå till stacken genom att göra vårt jobb, följa råd från myndigheter, följa riktlinjer och på andra sätt nu ta vårt samhällsansvar när det behövs som allra mest.

Det politiska arbetet de senaste veckorna har primärt handlat om tre saker. Det handlar om att säkra centrala samhällsfunktioner, om att stötta upp välfärden och de verksamheter som måste fungera – coronakris eller ej – och om att rädda svenska jobb och företag i den utsträckning det går.

När det handlar om centrala samhällsfunktioner är det en bred palett av åtgärder. Det handlar om det sjukvårdslöfte som tidigt gavs till kommuner och regioner om att alla extraordinära kostnader för att säkra upp sjukvården i landet tas av staten. Ingen kommun och ingen region ska behöva säga nej till motiverade åtgärder för att hindra eller avhjälpa smittspridning av ekonomiska skäl. Den prislappen är enligt den senaste prognosen uppe i 3 miljarder, och det finns ingenting som tyder på att denna siffra inte kommer att vara betydligt högre innan detta är klart.

Det har handlat om att säkra upp det svenska inrikesflyget på de orter där man behöver den typen av infrastruktur, inte minst för vårdens behov av snabba transporter av såväl personal som materiel.

Det finns flera olika ytterligare saker som har gjorts för att centrala samhällsfunktioner – det som måste fungera – ska kunna fortsätta trots coronakrisens alla olika aspekter.

Mått och steg har tagits för att säkra den svenska välfärden. Skolor, äldreomsorg och sjukvård ska fortsätta att fungera trots de mycket tuffa tiderna och trots att våra kommuner ser mycket skarpa fall i de senaste prognoserna för skatteintäkter. Där har vi nu gått fram med ett flertal miljarder i förstärkningar. I den budget vi debatterar och kommer att fatta beslut om i dag är siffran totalt på drygt 20 miljarder.

Det här är ett område som vi hela tiden måste följa, inte minst för att vi vet att det i ett antal kommuner var mycket tuffa tider redan när vi gick in i coronakrisens mer akuta skede. Det handlar om att på ett godtagbart

sätt kunna leverera den samhällsservice som vi alla ska utgå från ska finnas i landets alla delar.

Mått och steg har tagits för att säkra välfärden i hela landet, och detta område kommer även fortsatt att vara i största möjliga fokus.

Flertalet av de åtgärder som vi nu har gått fram med finns i ett antal extra ändringsbudgetar, och ett flertal av dem finns dessutom med i det dokument som kommer att klubbas av riksdagen lite senare som en del av denna budgetprodukt. De flesta åtgärder handlar om att säkra upp svenska jobb och företag. Det handlar om nya möjligheter till krediter för att kunna säkerställa likviditet ute i våra företag trots tuffa tider.

Men det handlar också till väldigt stor del om lättnader i form av att kostnader lyfts från företagens axlar för att skapa rimligare förutsättningar att hantera dessa tuffa tider. Det är slopat sjuklöneansvar för företagen och sänkta arbetsgivaravgifter, där denna kammare och de åtta partier som här röstar fram de extra ändringsbudgetarna i strid ström har slagit svenskt rekord i skattesänkningar under kort tid.

Så sent som i går gick januaripartierna fram med förstärkning av systemet för korttidspermittering för att kunna lyfta av ytterligare av de personalkostnader som utsatta företag har mycket svårt att säkra upp i ett läge där omsättningen faller.

Den totala omfattningen av dessa åtgärder är redan i dag historisk. Men det är också uppenbart att vi måste ha beredskap att göra mer när vi följer förloppet ytterligare.

Vi opererar just nu, såväl politiskt som ute i företagen, med en total osäkerhet. Det är ingen som vet hur länge coronakrisens mer akuta skede kommer att pågå. Är det två veckor, två månader eller tolv månader framåt i tiden som vi måste hantera den mer extraordinära fasen i detta? Det är ingen som vet. Vi lär oss mer varje dag, men vi måste ha möjlighet att operera såväl här och nu som på medellång och på lång sikt.

Centerpartiet tillhör de partier som har varit ute och signalerat en beredskap att ta ytterligare steg på kort sikt. Ett sådant steg togs i går, men vi har också med intresse sett vad som görs inte minst i Danmark och Norge när det gäller inriktade stöd som går just till de företag som på kort sikt har tappat en väldigt stor del av sin omsättning.

Vi behöver fortsätta detta arbete, och vi behöver fortsätta att se vad vi kan göra ytterligare för att säkra svenska jobb och företag på kort, medellång och lång sikt. Beredskapen för att göra ytterligare saker finns. Men vi måste också bibehålla en beredskap för att det akuta skedet blir mer långvarigt och se hur vi då kan arbeta om de nu temporära åtgärderna till att fungera också på lite längre sikt.

Vi måste ha en beredskap för att om olyckan är framme och krisen letar sig in i andra sektorer som hittills inte har varit så drabbade kunna hantera också detta. Då tänker jag givetvis inte minst på fastighets- och banksektorn, om det skulle gå så pass illa.

Vi måste ha resurser kvar för att göra den lite mer långsiktiga kickstarten av den svenska ekonomin när det akuta skedet är bakom oss och när vi måste bestämma oss för hur vi bygger ett nytt och starkare Sverige baserat på de lärdomar som vi har dragit av coronakrisen.

Där måste vi återkomma och ha fokus på de offentliga finanserna. Vi måste se till att vi efter de åtgärder som vi nu vidtar återkommer till den låga statsskuldsnivå som vi gick in i coronakrisen med. Det är uppenbart

att de goda statsfinanser som vi har har tjänat oss mycket väl. Man vill knappt tänka på hur det skulle ha varit att hantera de svårigheter vi nu har om Sverige hade haft den statsskuldslinjen som gäller i länder i södra Europa, som har samma problem men inte alls samma möjligheter att agera.

Vi måste också dra slutsatser när det gäller civil beredskap och civilförsvar och hur vi bygger ett hållbart Sverige som kan hantera påfrestningar eller chocker oavsett hur de ser ut. De senaste åren har vi fått ett antal påminnelser om att Sverige inte är så väl berett som vi skulle behöva vara. Det har handlat om beredskap för att kunna hantera skogsbränder, och det har handlat om de svagheter som vi nu ser och som vi måste lappa och laga i i den svenska beredskapen i coronakrisens spår.

Här behöver vi dra lärdomar. Det kommer att kosta pengar att lösa de problem som 90-talets och det tidiga 2000-talets förtroendevalda skapade när man drog ned den svenska beredskapen alltför långt.

Vi måste också, likväl som vi här och nu måste vara beredda att göra stora insatser för att säkra svenska jobb och företag, i en svensk nystart se hur vi får igång de privata investeringarna. Hur bibehåller vi Sverige som ett industriland i världsklass? Hur ser vi till att vi gör de gröna investeringar som måste till för att skapa såväl en levande landsbygd som ett Sverige som fortsatt är i första rummet när det gäller att skapa en hållbar framtid också i klimat- och miljöperspektivet?

Det är väldigt mycket arbete framför oss. Det har varit ett antal hektiska veckor. Jag har inga illusioner om att de kommande veckorna kommer att vara någonting annat än just hektiska.

Det är ytterligare mått och steg som måste tas. Det är ytterligare av reformer som krävs för att upprätthålla centrala samhällsfunktioner, upprätthålla den svenska välfärden och rädda det som räddas kan. Vi ska göra det vi kan för att säkra svenska jobb och företag. Vi har gjort mycket. Men vi har en stor del av den resan framför oss.

Anf. 54 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Det blev uppenbart av Emil Källströms anförande att januaripartierna har gjort en hel del i den här krisen. Jag sa det redan till finansministern att mycket av det som sker är bra. Det gäller borttaget sjuklöneansvar, förstärkt a-kassa och tillskott till regioner och kommunsektorn. Det är mycket angeläget i det här läget. Det handlar om insatser för persontrafik i Sverige. Det är naturligtvis också viktigt. Där jag ser att det brister handlar det kanske framför allt om företagens fasta kostnader i ett läge där de kanske har tappat 90 procent av intäkterna men fortsatt står med höga kostnader.

Låt mig ta ett exempel från en liten familjeägd detaljhandelsbutik i Umeå med tre anställda. De har fått se en kraftig nedgång i efterfrågan. De har tack vare förändringar som vi gemensamt har röstat igenom och förbättrat här i riksdagen kunnat permittera. Det gäller både dottern – som inte hade kunnat permitteras enligt ursprungsförslaget men nu kan det tack vare samarbetet oss emellan – och den andra anställda. Det kommer att underlätta för dem. Men de står fortfarande med 53 000 kronor i fasta kostnader. Det säger sig självt att den butiken har små förutsättningar att överleva om inte någonting görs.

Januaripartierna har gått fram med ett förslag om kostnader. Om hyresvärden sätter ned hyran ska staten gå in med ett delbelopp. Men det har

tyvärr visat sig, och också i fallet från Umeå, att hyresvärdarna inte är beredda att göra det de ska i det här systemet. Det är ett väldigt litet system.

Regeringen budgeterar för 5 miljarder. När våra grannländer Danmark och Norge gör motsvarande är det 85 miljarder för att lyfta av fasta kostnader för företag. Gör vi inte någonting snart är jag rädd att det kommer att leda till masskonkurser och en onödigt hög arbetslöshet.

Frågan till Emil Källström är: När kommer ett förslag som på riktigt och på allvar lyfter av företags fasta kostnader i det korta perspektivet?

Anf. 55 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Tack, Jakob Forssmed, för frågorna!

För att förstå det system som nu finns och är genomfört när det gäller hyressänkningarna handlade det om att se och understödja någonting som redan skedde i stor utsträckning. Väldigt många fastighetsägare tog redan innan det här kom på plats sådana initiativ. Man fixade rabatter och ned-sättningar temporärt. Man ville ha kvar sina hyresgäster.

Jag har noterat att det är väldigt olika bland olika fastighetsägare. Vissa helt eller delvis statliga har varit ganska njugga här. Det är totalt oacceptabelt. Det har vi påtalat i olika kanaler. Jag tror dessutom att det är oerhört kortsiktigt från fastighetsägarens sida. Om det är så att den här utvecklingen fortsätter kommer det att vara hyrestagarens marknad när det gäller förhandlingar om hyresnivåer.

Jakob Forssmed kom med ett exempel. Låt mig komma med ett annat. Det är sant att vi skulle behöva titta på hur man kan bredda detta. Många företag äger själva sina lokaler. De har ingen hyra men däremot kostnader för uppvärmning, leasingkostnader och liknande. Vi tittar nu på om man kan ta ytterligare steg inspirerade inte minst av Danmark och Norge.

Sedan undrar Forssmed: När kommer detta? I den position som jag har i den här debatten måste det vara klart när vi väl säger en siffra, ett datum eller omfattningen på en satsning. Då måste det vara berett för att kunna genomföras på en gång. Vi är inte där. Hade vi varit där hade vi stått på en presskonferens och gett det beskedet.

Centerpartiet har varit tydligt med att vi inspireras av vad som görs i de andra länderna. Vi ser det behovet, och vi följer detta framgent. Jag har inga närmare besked än så att ge i den här debatten annat än att vi verkar var helt överens om problembilden.

Anf. 56 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga till ledamoten att det inte finns något förbud att lämna besked i Sveriges riksdag. Man måste inte lämna dem på en pressträff. Det går bra att lämna dem här i kammaren till ledamöterna, som så småningom ska besluta om de åtgärder som man presenterar.

Det är bra. Med ”vi” tolkar jag det som att det är regeringen, Liberalerna och Centerpartiet som jobbar med frågan, eftersom Emil Källström sa vi. Det är i sådana fall väldigt glädjande att man jobbar med den här typen av förslag. Jag tror att det är extremt angeläget att få fram detta.

Det är här som det stora kvarvarande hävet finns att göra för just företagens kostnader i det korta perspektivet. Det är i sådana fall väldigt välkommet om detta ”vi” är regeringen och samarbetspartierna.

Anf. 57 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! I just det här fallet när jag säger vi hänvisar jag till det faktum att min chef i Dagens Nyheter och Dagens industri sagt att detta är något som Centerpartiet driver på för och som vi inte bara inspireras av utan vill se komma på plats.

Jag har noterat att andra partier också har gjort det. Jakob Forssmed var en av de personer som talade om det i *Ekot* i går och även Liberalernas Nyamko Sabuni. Flera har varit ute i den frågan. Det är uppenbart att det håller på att formeras någon form av konsensus i svensk politik. Låt oss se vart det tar vägen.

Jag har inte möjlighet att utsträcka vi:et bredare än så. Ett bredare vi än så brukar kommuniceras gemensamt. Det brukar vara presskonferenser. Men vem vet, någon dag kanske det är i riksdagens kammare som vi presenterar de idéerna.

Jag hoppas också att vi kan föra bra diskussioner med såväl Moderaterna som Kristdemokraterna. Vi har haft många goda samtal hittills. Jag hoppas att vi kan fortsätta med det. Den konsensus som just nu finns i svensk politik är mycket välkommen.

Anf. 58 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Alla oroar vi oss nu för nära och kära. Vi tänker på dem vi älskar som är i riskgrupperna, vi hoppas innerligt att de inte ska smittas. Vi undrar när vi ska få träffa dem igen, och vi tänker på dem som redan har förlorat sitt liv i sjukdomen. Vi funderar på hur många som ska förlora jobbet i krisen och hur många företag som ska gå under.

Så tänker, känner, sörjer och hoppas vi. Vi gör det tillsammans med miljarder andra människor runt om i vår värld. Här finns oron, rädslan och frustrationen över det som inte fungerar som det ska. Men här finns också känslan av samhörighet och solidaritet. Vi hjälper varandra, och vi blir då mycket starkare. Det är värdefullt med ett välfungerande välfärdssamhälle.

Det här är en tid som ställer saker och ting på ända. Det är en tid som får många att tänka om och få nya erfarenheter och insikter. Jag tror att krisen leder till många nya politiska insikter.

Det gäller till exempel insikten att marknaden inte på egen hand trollar fram beredskapslager av medicin. Det är insikten om vad det innebär att ha en uppsplittrad sjukvård och äldreomsorg som inte håller ihop på grund av privatiseringar och underfinansieringar. Det gör samhället skört och ineffektivt, med sämre förmåga att möta en kris.

Men det handlar också om insikter om att de skattesänkningar som har prioriterats före välfärden i decennier, nu senast borttagandet av värnskatten, har fått konsekvenser.

Herr talman! Jag och många med mig känner en stor oro för smittspridningen i äldreomsorgen. Skattesänkningar har lett till en skör äldreomsorg med underbemanning, stress, deltider, många visstidsanställda och många utan eller med kort utbildning. Allt det har toppats med en vinstjakt.

Det gäller inte minst här i Stockholm där ett nittiototal bolag är aktiva i äldreomsorgen. Det gör det hela svårstyrt och behovet av insatser mot smittspridning stort. Det finns exempel där man har haft så många som 25 olika personer som har kommit hem till en under två veckors tid när man har haft stort omsorgsbehov.

Personalen kämpar och gör fantastiska insatser, men förutsättningarna är inte de bästa. Vi i Vänsterpartiet har föreslagit stora permanenta resurstillskott för att förhindra nedskärningar och göra satsningar. Vi har föreslagit att alla kommuner ska få i uppdrag att få ned antalet besök per brukare i hemtjänsten, för att förhindra smittspridningen. Om det kräver överbemanning ska det få vara så, och kommunerna ska få kompensation för det.

Vi har även föreslagit att det ska göras smittskyddsinspektioner i hela äldreomsorgen och snabba utbildningsinsatser i smittskydd samt att det ska inrättas coronateam där specialutbildade ska ta hand om smittade äldre. Personal ska inte gå mellan smittade och friska. Genom att skydda personalen skyddar vi de äldre, och alla ska självklart ha den skyddsutrustning som behövs. Det är lätt att säga men svårare att åstadkomma, och vi har föreslagit ett statligt investeringsstöd till företag som ställer om sin produktion för att tillverka skyddsutrustning. Vi måste göra allt i vår makt för att få ned smittspridningen i äldreomsorgen. Här menar vi att det saknas insatser och åtgärder.

Det klassamhälle vi lever i blir väldigt tydligt i coronakrisens spår. Vi ser det då smittan sprids mest i områden med låga inkomster, där trångboddheten är stor och den underliggande hälsan är sämre. Människor med klassrelaterade sjukdomar utgör riskgrupper. Vi ser det på vilka som kan jobba hemma och inte och på vilka som finns där för att köra oss till jobbet, som vårdar de gamla och sjuka och som ser till att vi kan handla i affären och hämta ut våra mediciner. Vi ser det på vilka som tar hand om våra barn i förskola och skola. Vi ser det i den underfinansierade välfärden. Vi ser hur privatiseringarna har gjort att vi inte har de lager som behövs eller de skyddskläder vi efterfrågar, liksom att vi har en otillräcklig personalstyrka och för få intensivvårdsplatser.

I ett sådant här läge är det nödvändigt att staten agerar kraftfullt med nödvändiga reformer för att rädda jobb och livskraftiga företag. Det råder det bred samstämmighet kring, och det är bra i sig. Det är bra med en förstärkt a-kassa, som självklart borde ligga kvar även efter krisen. Slopande av karensavdraget är också en bra och nödvändig insats, för smittspridningen måste förhindras. Det är svårt att vara hemma om man har en månadslön på 20 000 kronor; det blir liksom en stark press att gå till jobbet trots att man kanske smittas. I Norge har karensdagen slopats permanent, för där tycker de att det är rimligt att folk är hemma från jobbet om de är sjuka – oavsett corona eller inte.

Herr talman! Självklart ska det inte göras några aktieutdelningar när företag tar del av statligt stöd. Vi i Vänsterpartiet drev detta i finansutskottet, gällande korttidspermittering, och vi fick igenom det. Det är inte rimligt att skattebetalarna – undersköterskan, svetsaren, fastighetsskötaren – går in med pengar till företagen, och sedan plockar ägarna ut pengarna med andra handen. Att det fanns bolag som hade planerat det visar hur fel de har hamnat.

Även om det gjorts många bra och nödvändiga insatser lyser en del krisåtgärder fortfarande med sin frånvaro. Ungdomar går hungriga därför att gymnasieskolan har gått över till distansundervisning och skolmatsalen är stängd. Det för många unga enda målet lagad mat per dag är borta. Ett extra studiebidrag borde kunna införas för att se till att alla får mat på bordet.

Möjligheten att få försörjningsstöd måste lättas upp under krisen, så att människor inte tvingas sälja sitt hem eller sin bil när de måste gå till socialtjänsten och be om hjälp. Alla som inte har råd med hyran – de barnfamiljer som riskerar att vräkas – ska inte tillåtas bli vräkt. Precis som de drabbade företagen borde hyresgästerna kunna få hjälp från staten, och ett vräkningsstopp borde införas. Att intellektuellt funktionsnedsatta med sin otroligt dåliga ekonomi inte får behålla ersättningen när den dagliga verksamheten stänger ned är liksom lite obegripligt.

Att just de här insatserna saknas säger en del om vilka som blir lyssnade på och vilka som inte blir det, och det visar även hur klassamhället slår. Det behövs ett krisstöd för vanligt folk i mycket större utsträckning än vi hittills har sett.

Herr talman! Jag inledde med att tala om betydelsen av, och insikten om betydelsen av, en stark och sammanhållen välfärd. Det talas nu om hur mycket regeringen vill skjuta till när det gäller kommunsektorn, det vill säga välfärden. Men låt oss konstatera att med de summor som nu nämns kommer nedskärningarna i vård, skola och omsorg att fortsätta. I år kommer det att saknas ungefär 15 miljarder och nästa år ca 30 miljarder. Det innebär fortsatt stress, fortsatta sjukskrivningar och uteblivna kvalitetsförbättringar.

Vad de som sliter inom dessa verksamheter behöver höra nu är inte att nedskärningarna kommer att fortsätta. Vad de behöver höra är att de får bästa möjliga stöd under krisen – men också att de inte kommer att lämnas i sticket när krisen är över. De behöver höra att de efter detta kommer att möta fler arbetskamrater, mindre stress, bättre arbetsvillkor, bättre löner och bättre arbetsmiljö. Jag menar att det finns ett stort folkligt stöd för detta; det är bara att lyssna på alla dem som nu lovordar de insatser som görs och den personal som kämpar inom vård och omsorg men också inom förskola och skola.

Skjut alltså till de resurser som behövs! Det behövs verkligen. Låt oss alltså göra vad vi kan för att rädda jobb och livskraftiga företag, men framför allt för att förhindra smittspridning och skydda de mest utsatta, till exempel de äldre! Låt oss använda de insikter som krisen gett, och låt oss därför bygga ett starkare välfärdssamhälle! Det är nämligen bra även för att möta eventuella kommande kriser.

I detta anförande instämde Ali Esbati (V).

Anf. 59 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Vi står mitt uppe i en allvarlig kris. Den slår mot liv och hälsa, och vi har personal som gör allt de kan, dygnet runt, för att värna sjuka och sköra människors liv. Vi känner en djup respekt för och tacksamhet mot alla som bidrar i det arbetet just nu, och jag tror att vi alla i den här kammaren känner en stor ödmjukhet inför att vi ska försöka göra vad vi kan för att bidra till att det arbetet ska gå så bra som det över huvud taget är möjligt.

I coronakrisen ser vi också en ensamhet och isolering som det ankommer på oss alla att göra vad vi kan för att bryta. Den finns i vårt samhälle även i vanliga fall, men den finns på ett påtagligt sätt i den här tiden. Det är en tid som över huvud taget stämmer till eftertanke om vad vi bör göra bättre i framtiden, men eftertanken finns också här och nu – inte minst när

det gäller den ekonomiska krisen, som har en hastighet och ett djup som vi aldrig tidigare skådat.

Människor ser sina livsverk formligen smälta ihop framför deras ögon, och arbetsplatser som människor älskar riskerar att slås sönder. Människor tvingas lämna gemenskaper och blir inte längre efterfrågade och sedda på samma sätt som tidigare. De riskerar också långvariga negativa hälsoeffekter av en ökad arbetslöshet. Vi vet att finanskrisen och de spår den förde med sig i termer av arbetslöshet och utanförskap fortfarande påverkar människors hälsa negativt. Det vi gör och ser i dag har långsiktig påverkan.

Vi riskerar nu också att det entreprenörskap som har burit och bär Sverige slås sönder. Det är samma entreprenörskap som vi nu ser i aktion när företag ställer om sin produktion från bilar eller lastbilar till skyddsutrustning. Man smider kanske inte om svärd till plogbillar, men däremot gör man om sprit till handsprit ute i våra verksamheter. Det är det entreprenörskapet som riskerar att förstöras om vi inte klarar så många företag, jobb och arbetsplatser som möjligt.

Därför vill jag börja med att säga att mycket av det som regeringen har gjort har varit bra. Det har varit viktiga åtgärder att lyfta bort sjuklöneansvaret och att förstärka a-kassan och bredda den så att inte minst fler personer ska kunna få ett skydd under den här tiden. Det har varit viktigt att införa systemet med korttidspermitteringar, och i går kom beskedet att detta förstärks. Det har vi efterlyst länge, så det är ett väldigt välkommet besked. Det kommer att innebära en hel del.

Vi har också kunnat agera konstruktivt tillsammans och i finansutskottet kunnat både föreslå sådant som regeringen sedan har genomfört och ändra i en del förslag så att de har blivit bättre. Inte minst gäller det ett bra förslag från regeringen om att företag ska kunna få retroaktivt anstånd med skattebetalningarna; vi i finansutskottet har kunnat både tidigarelägga förslaget, för att säkra likviditet tidigare i processen, och få ned den ränta på uppskovsbeloppet som man ska betala. Det är bra och värdefullt att vi har kunnat ha det samarbetet.

Med det sagt är jag rädd för att de åtgärder som hittills har presenterats inte står i proportion till den magnitud som den här krisen innebär, vare sig vad gäller dess hastighet eller dess djup. I vår omvärld ser vi varsel-siffror och en handelsnedgång som vi aldrig tidigare har skådat. Vi ser också en mycket snabb inbromsning i Sverige. Vi ser det i de varseltal som Arbetsförmedlingen presenterar och också på hur många som söker sig dit.

Det är framför allt ett kostnadsstöd som nu behövs för att lyfta av fasta kostnader från företag så att man inte tvingas in i konkurs eller tvingas säga upp mer personal än vad man kanske redan har gjort. Det är viktigt att det snabbt kommer på plats och att det hyresstödssystem som regeringen har föreslagit, och som har visat sig vara för litet och inte riktigt fungera, ersätts av eller kompletteras med ett system som mer liknar det som våra grannländer har. Då kan vi få ett bättre stöd på plats för att klara detta kortsiktigt så att inte företag, arbetsplatser och jobb slås sönder.

Jag menar också att vi kan göra mer i permitteringssystemet. Vi kan ytterligare stärka permitteringsgraden upp till 90 procent och höja lönetaket så att fler anställda omfattas. Framför allt har jag gång på gång i denna kammare och i finansutskottet påtalat det problematiska i att använda ett regelverk, och framför allt en regel, som innebär att företag måste säga upp

visstidsanställda, konsulter, provanställda och till och med personer från Samhall för att de ska få permitteringsstöd för sina tillsvidareanställda.

Jag har försökt lyssna på argumenten, och hittills har det inte presenterats ett enda hållbart argument för varför den här regeln är viktig i den djupa lågkonjunktur som vi nu är inne i. Det är lätt att förstå varför den regeln ska finnas i ett ekonomiskt normalläge. Då är det *ett* företag eller kanske *en* bransch som drabbas, och då finns det helt andra möjligheter på arbetsmarknaden än vad det gör just nu. Därför är det fullt rimligt, och regeringen och riksdagen borde ha gjort det för länge sedan, att pausa den bestämmelsen under 2020.

Man säger att det skulle få överblickbara konsekvenser och att det inte är konsekvensutrett. Men faktum är att det är det. I den lagstiftning som togs fram 2014 – det första korttidsarbetessystemet, som faktiskt ligger vilande och är färdigt att användas – påpekades det både i utredning och proposition att tillfälligt anställda ska omfattas i den typ av lågkonjunktur som systemet är anpassat för. Och det är precis den situationen vi befinner oss i nu.

Vi ser att de som framför allt nu sägs upp är tillfälligt anställda. Det är de som i första hand har sökt sig till Arbetsförmedlingen. Det är för dem som regeringen särskilt motiverar att man förstärker a-kassan. Den typ av kris som vi är i nu är inte en strukturkris eller en kris som är baserad i ekonomiska obalanser, och i en sådan kris borde det vara prio ett att försöka ha kvar så många arbetsplatser och arbetstillfällen som möjligt för att personer ska kunna haka fast i sina anställningar och senare kunna gå tillbaka till dem.

Vi vet att hamnar man i arbetslöshet, hur bra omställningsmöjligheterna än är och hur många utbildningsplatser det än finns, tar det tid att ta sig tillbaka. För en del blir vägen lång. Nu blir den onödigt lång på grund av att staten tvingar företag att göra detta. De gör det med direkt hänvisning till den här regeln. Det är bara att gå in på Tillväxtverkets hemsida och titta för att förstå att den här regeln tvingar fram detta.

Sätra Brunn har gjort det av det här skälet. Spaljisten har gjort det av det här skälet. Voi har gjort det av det här skälet. Det är precis så här det ser ut på företag efter företag. Man säger upp alla tillfälligt anställda för att man uppfattar att det är kravet från lagstiftarens sida, och sedan korttidspermitterar man övrig personal.

Vad gör andra länder? Efter finanskrisen förändrade man sina permitteringssystem till att också inkludera tillfälligt anställda. Man gjorde det i Tyskland, Frankrike, Belgien, Luxemburg och Österrike för att man såg att de visstidsanställda, de tillfälligt anställda, redan är utsatta och att det behöver göras förändringar. Sverige väljer att göra tvärtom.

Vi behöver också få andra reformer på plats nu. Jag tror att vi behöver göra någonting ytterligare för att säkra att vårdpersonalen både får skyddsutrustning och också kan klara sina scheman genom hela det här krisförloppet.

Vi har sagt: Låt oss se till att de arbetsgivare som är beredda att till vården låna ut personal som är vårdutbildad men som i dag arbetar i andra branscher får en kostnadstäckning på 120 procent. Låt den anställda få 80 procent av sin vanliga lön och även sin nya lön från vården så att det blir lönsamt att göra detta skifte. Då tror vi att vi snabbt kan få mer vårdpersonal på plats.

Vi behöver också se att civilsamhället kanske har sina största uppgifter på länge just nu i att hjälpa utsatta personer samtidigt som deras intäkter viker. Här måste vi göra mer. Här behöver regeringen göra mer och se till att vi får igång ett arbete där man går igenom samtliga åtgärder som hittills har vidtagits så att de också fungerar för civilsamhället. Vi ser att det inte är så nu. Till exempel kräver kreditgarantierna att verksamheten är ett företag och inte en stiftelse eller organisation även om man bedriver näringsverksamhet. Här måste vi göra väsentligt mycket mer.

Herr talman! Vi måste göra mer i det här läget. Annars är risken stor att det finns långt mindre än vi skulle önska att återstarta så småningom.

Anf. 60 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Varje dag kämpar nu sjuksköterskor, läkare, undersköterskor och vårdbiträden i vården och äldreomsorgen för att hantera coronaviruset.

När det nu var påskledigt var det många av oss som i normala fall åker hem till släkten och barnens mormor och morfar eller farmor och farfar som fick vara hemma och sköta kontakten på annat sätt. Många människor upplever sig isolerade, håller social distans och kan inte leva ett normalt liv.

Det här är en hälsokris och en sjukvårdskris som också får stora ekonomiska konsekvenser. Det handlar om människor som blir av med jobbet och kastas ut i arbetslöshet. Det handlar om företagare som ser sin livsdröm, sitt livsverk, slås i spillror för att inga kunder längre kommer till affären eller ringer och efterfrågar en tjänst.

Herr talman! Många av oss minns 90-talskrisen väl. Självt gick jag i skolan, så jag minns inte krisen direkt på nära håll, men där jag är uppvuxen i södra Småland var den påtagligt närvarande. Många av de företag som har funnits länge upplevde extrema svårigheter, och människor drabbades av arbetslöshet. I min egen familj blev min mor arbetslös under 90-talskrisen.

Det vi ser nu riskerar att bli precis så allvarligt som 90-talskrisen blev, nämligen att människor som i normala fall inte har några som helst svårigheter att få jobb inte längre kommer att ha något jobb att gå till. De som i normala fall har svårt att få jobb får en ännu lägre väg in på arbetsmarknaden och till arbetsplatsens gemenskap, och de får det väldigt svårt att över huvud taget få någonting att göra.

Massarbetslöshet och hundratusentals konkurser handlar om krossade drömmar, om människor som har startat företag och ser sitt livsverk försvinna, om människor som drömmer om ett jobb, om människor som inte längre har ett jobb att komma till och om människor som redan har ett jobb men blir av med det och inte kommer att komma tillbaka. De slås ut i förtidspension och slås ut från arbetsmarknaden och kommer aldrig att komma tillbaka.

Arbetslöshet är farligt. Arbetslöshet gör ett samhälle svagare, gör människor svagare och gör oss gemensamt svagare.

Herr talman! Det är därför vi de senaste veckorna har presenterat krispaket efter krispaket. I går presenterades det sjätte, om jag har räknat rätt.

Vi gör det inte i politisk konflikt. Vi gör det i bred politisk enighet. Nu är tid för politisk samling. Det är inte tid för politiskt käbbel. Och vi gör det för att vi vill säkra jobben, undvika massarbetslöshet och undvika

hundratusentals konkurser. Vi vet nämligen att arbetslöshet gör ett samhälle svagare och fattigare.

Vi sänker nu arbetsgivaravgifterna, ser till att staten tar sjuklöneansvaret och inför ett ännu mer generöst system med korttidspermittering. Därigenom kan människor gå ned i arbetstid men ändå behålla sina jobb då staten står för en stor del av lönekostnaden.

Vi skjuter till pengar till kommuner och regioner, så att inte läkare, sjuksköterskor och undersköterskor ska behöva lämna sina jobb när en coronakris pågår runt hörnet.

Vi stärker a-kassan. Människor som har tillfällig anställning och som tidigare inte har kunnat kvalificera sig för att få a-kassa ska nu kunna få samhällets stöd och känna trygghet, i en tid av kris, i en tid av oro.

Herr talman! Den budget som vi nu hanterar, som kommer att hamna på riksdagens bord och som vi nu debatterar, är en väldigt bra budget. Det är en budget som ser till att vi säkrar jobben, som ser till att vi kan mota arbetslösheten och som ser till att vi kan undvika konkurser. Den är bra. Men vi kommer att behöva göra mer. Ett antal branscher har extremt stora problem. Ett antal branscher upplever ett tapp i efterfrågan och ett tapp i kunder som de aldrig tidigare har skådat. Det innebär att vi kommer att behöva göra mer.

Länder i vår omvärld som vi är beroende av – USA, Tyskland och hela Europa – har problem och riskerar att få stora problem, inte bara nu utan också i nästa skede. Då kommer en liten och öppen ekonomi som den svenska att drabbas hårt. När amerikaner inte längre vill köpa svenska produkter och när tyskar inte längre vill köpa från den svenska industrin riskerar det att slå direkt in i människors vardag och innebär arbetslöshet.

Politiken måste ha beredskap för detta. Jag hoppas att det jag beskriver inte blir sanning. Jag hoppas att omvärlden repar sig och att omvärlden kommer att vilja köpa svenska produkter och ha förmåga att göra det. Men vi måste förbereda oss för ett scenario där så inte sker. Vi måste förbereda oss för att krisen blir långvarig, djup och bestående.

Därför är det bra att politiker, oavsett färg, under många år har sparat i ladorna så att vi nu kan använda de pengar som finns i ladorna för att möta krisen. Det är precis därför vi har sparat. Många av oss har fått bemöta kritik. Man har sagt: Varför sparar ni? Det handlar just om att vi ska kunna använda de pengarna nu, för att säkra svenska jobb, för att undvika hundratusentals konkurser och för att se till att människor kan känna trygghet i en väldigt orolig tid.

Herr talman! Det handlar också om att se de många små och växande bolag och företagare som fram till corona drömde om och tänkte att de skulle bli 2020-talets Spotify men som nu ser att pengarna inte finns där. Framtidstron har förvandlats till pessimism. Man känner inte längre att det bolag man har drömt om och de framtidsplaner man hade kan bli verklighet. Vi måste se också dem och göra insatser för dem, så att de som kan bli framtidens företag också kan bli de företag som framöver kommer att bygga Sverige och vår välfärd.

Herr talman! Jag tycker att svensk politik visar sig från sin allra bästa sida i dessa tider. Det är en arena där vi lyssnar på varandra, där olika partier kommer med olika förslag på vad vi kan göra och driver olika typer av förslag och agendor och där vi gemensamt och tillsammans försöker göra förslagen bättre. Vi har i riksdagens finansutskott vid flera tillfällen

gjort förslagen bättre och mer anpassade till den kris som vi just nu möter. Så agerar svensk politik när den är som allra bäst.

Vi har respekt för varandra. Vi ser inte ned på andra partier för att de lägger fram förslag som vi inte själva tycker om eller tror på, utan vi lyssnar respektfullt på varandra och ser möjligheter i de förslag som läggs fram.

Jag välkomnar de förslag som lyfts fram och som vitaliserar diskussionen om vad Sverige kan göra i det här läget för att säkra jobben. Det är bra för den svenska politiken. Eftersom det finns många olika förslag på bordet blir också de förslag som blir verklighet bättre.

Herr talman! Det som är viktigt för Liberalerna är att vi gör det som krävs för att säkra jobb, för att undvika konkurser och för att undvika massarbetslöshet.

Anf. 61 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman och Mats Persson! Jag har noterat att vi båda de senaste dagarna har identifierat att det behövs ökade stöd till företagen. Det behövs stöd för att lyfta av företagen fasta kostnader på ett mycket tydligare sätt än regeringens förslag och januariparternas förslag om hyrorna. De bygger i grunden på en välvillig hyresvärd. Även om man har en sådan är det relativt begränsat.

Min första fråga till Mats Persson är alltså om han kan säga något ytterligare om processer för att få ett sådant förslag på plats. Det är tyvärr så med den här krisen att det brådskar. Varje dag och varje vecka spelar roll för konkurser och för arbetslösheten framåt.

Jag ser, precis som Mats Persson, att vi tillsammans har kunnat göra saker. Vi har lyssnat på varandra och har kunnat förbättra förslag i finansutskottet. Jag tänker inte minst på en del av de bolag som Mats Persson lyfte fram, techbolag, högkvalificerade konsultbolag och andra bolag, som i en del fall faktiskt inte har kollektivavtal. Det beror inte alltid på att de inte har velat ha det – jag tror att Mats Persson och jag är överens om att det är bra med kollektivavtal. Men de har helt enkelt inte hunnit, eller så har det inte funnits kollektivavtal som är anpassade till deras situation.

De har nu kraftigt begränsade permitteringsmöjligheter jämfört med dem som har kollektivavtal. De måste till exempel permittera 70 procent av de anställa och måste förkorta arbetstiden lika mycket för alla anställda. Men om de anställda jobbar i olika byggnader kan man ha mycket mer flexibla regler.

Jag undrar om Mats Persson är beredd att i finansutskottet, tillsammans med mig och andra, ändra de reglerna så att vi får mycket större flexibilitet också för företag som inte har kollektivavtal. De ska inte behöva säga upp personal som är viktig för deras framtid utan i stället kunna behålla dem och permittera dem. Dagens regler motverkar tyvärr det.

Anf. 62 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed och jag är helt överens om vikten av korttidspermittering och att också företag utan kollektivavtal ska kunna använda sig av det. I debatten har det ibland förts fram krav på kollektivavtal för att få ta del av korttidspermittering. Jag är glad för att det inte är det som vi nu går fram med. Alla företag, oavsett om de har kollektivavtal eller inte, omfattas av detta.

Prot. 2019/20:105  
15 april

*Debatt med anledning  
av vårpropositionens  
avlämnande*

Jag är beredd att diskutera allt i riksdagens finansutskott. Som jag sa tidigare har vi respekt för varandra och lyssnar på goda argument.

Man bör bära med sig att hela lagstiftningen om korttidspermittering egentligen är en del av den svenska modellen. Det är egentligen en trepartsöverenskommelse mellan politiken, arbetstagarna och arbetsgivarna. Det bygger i nästa skede på avtal mellan arbetstagarna och arbetsgivarna. Annars har vi inget fungerande korttidspermitteringssystem. Det måste man ha respekt för i detta läge. Det har också varit en fördel. Vi ser nu i vilken otrolig hastighet det tecknas avtal om korttidspermittering och hur många som nu omfattas av det.

När man pratar med företag i en massa olika branscher slås man av – jag är nästan förvånad – hur väldigt många det är som nu använder sig av korttidspermittering som ett sätt att minska sina kostnader och möta den här krisen. Det visar fördelen med den svenska modellen. När tre parter är överens går det fort, och då sker det med kraft. I de här diskussionerna måste man bära med sig att det bygger på att det finns avtal i botten. Det är det som gör det här möjligt.

Vi sköter detta i ett konstruktivt samtalsklimat. Det är klart att vi kan diskutera det.

Anf. 63 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Mats Persson för svaret och för inbjudan att försöka göra någonting åt detta.

Jag noterar dock att regeringen och januaripartierna nu ska ta fram en ny proposition, och än så länge har ni inte aviserat att ni tänker göra några regelförändringar över huvud taget utöver höjd permitteringsgrad. Det är djupt olyckligt i det här läget. Det riskerar att leda till fler uppsägningar än nödvändigt.

När det gäller systemet för dem som inte har kollektivavtal tycker jag att man ska ha det, men en kris är inte tiden för att hamra in den spiken ordentligt. Det här handlar om att försöka rädda jobb och att inte förstöra de företagens framtidsmöjligheter. Kan Mats Persson säga något ytterligare om vad han eller regeringen är beredda att göra? Jag tror att det vore välkommet för företagen.

Situationen är märklig. Om de hade suttit i två olika byggnader hade flexibiliteten varit enormt mycket större än om de sitter tillsammans i ett kontorslandskap. Det här är en konstighet som finns i lagstiftningen.

Anf. 64 MATS PERSSON (L) replik:

Herr talman! Detta system är väldigt bra och används av väldigt många. Systemet används av fler än vad vi hade trott och kunnat drömma om. Det är väldigt bra eftersom det visar att det fungerar.

Nu gör vi det ännu mer generöst och sänker därmed kostnaderna för företagen ännu mer. För ett normalföretag i Sverige med anställda med medellön handlar det om en halverad kostnad mot i dag. Jag tror att det kommer att innebära att ännu fler företag kommer att använda sig av detta. Det vore väldigt bra.

Detta bygger som sagt på en trepartsöverenskommelse mellan politiken och arbetsmarknadens parter. Det måste man respektera. Men vi måste vara beredda att diskutera alla förändringar man kan göra som gör att det hela anpassas mer efter hur dagens situation ser ut. Vi får se var det landar.

Herr talman! Coronakrisen har slagit till i hela världen. Människors liv, hälsa och ekonomi står på spel. Vi står inför en situation som ingen av oss någonsin har upplevt. I Sverige är de ekonomiska konsekvenserna mycket stora. Varslen har ökat i rekordtakt, och många företag har snabbt i stort sett mist hela sin intäkt. Människor har över en natt blivit av med sin försörjning, och småföretag har sett sina livsverk gå förlorade.

Herr talman! Drastiska tider kräver drastiska åtgärder. Regeringen har inte stått handfallen. Från dag ett har vi varit glasklara. I arbetet med att säkra sjukvården och begränsa smittspridningen får pengar aldrig vara en begränsande faktor. Kommuner och regioner kommer att ersättas för de vårdkostnader som viruset för med sig. Stora räddningspaket har tagits fram. De ger företag förutsättningar att ta sig igenom krisen. Fler människor får sin ekonomi säkrad genom en utvidgad och utökad a-kassa. Korttidspermitteringar, sänkta arbetsgivaravgifter, stöd till småföretagare, fler utbildningsplatser och satsningar på gröna jobb är några av alla de åtgärder som har vidtagits för att lindra krisens effekter för den enskilda människan.

Herr talman! Den trygghet som en stark välfärd innebär har sällan varit lika tydlig som i dessa dagar. Vår sjukvård och omsorg är ingenting utan alla de människor som arbetar där. Med rätta hyllar vi nu dem som sliter dag och natt för att rädda liv och lindra smärta. Men när krisen är över är det inte med applåder som vi ska visa vår tacksamhet. Det gör vi i stället genom att målmedvetet och långsiktigt arbeta för att ge dem bättre arbetsvillkor och fler kollegor. Vi har länge känt till att kvinnor sliter ut sig i vården och omsorgen. Det är yrken med låga löner och dåliga arbetsvillkor. Vi har vetat att en hög personalomsättning innebär brister i kvaliteten. När vi blickar framåt måste vi dra lärdom av de sprickor som pandemin har blottat.

De pengar som nu kommer landets kommuner och regioner till del ska säkra välfärden så att den finns på plats för oss alla, inte bara för att vi ska klara oss genom krisen utan för en lång tid framöver. Denna långsiktighet är viktig, och det är bra att vi nu kan ge besked att kommuner och regioner får pengar både här och nu och kommande år.

Förutom välfärden finns det ännu en sektor som får långsiktiga besked, nämligen medierna. Vi höjer mediestödet för en framtid där lokaltidningar även i fortsättningen ska ställa makthavare till svars.

Herr talman! Det kommer en tid efter detta. Det blir en tid då ekonomin ska byggas upp, då nya jobb ska säkras och då beredskapen för framtida kriser ska byggas upp. Världen efter corona kommer inte att vara densamma. Det är upp till oss att se till att den blir bättre. När vi hjälps åt kan vi förändra samhället i grunden. Den ekonomiska krisen behöver mötas med politik för hopp och framtidstro. Med gröna investeringar ska vi minska utsläppen, skapa nya arbetstillfällen och ge alla en möjlighet att vara med i den nödvändiga omställningen. Detta görs med en politik som utjämnar klyftor och ger varje barn rätt förutsättningar att växa upp till trygga vuxna.

Det kommer att komma en tid efter krisen. Men vi vet att det kommer att ta tid och kräva mycket av var och en. Mitt i det svåra är solidariteten i vårt land hoppingivande. Det gäller barnbarnet som ringer till mormor en extra gång, vårdstudenterna som direkt anmälde sig för att gå in i vården

och de som handlar åt det äldre paret i våningen under. När det väl gäller visar sig Sverige från sin allra bästa sida.

Anf. 66 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Karolina Skog! Det är alltid intressant att lyssna på dig, tycker jag. Du målade upp en fin vision på slutet. Jag tror att många kan dela den och känna att vi tillsammans kan arbeta för den. Jag tycker också att vi har gjort det i många avseenden. Regeringen har gjort en hel del. Mycket har varit bra, viktigt och nödvändigt i krisen. Det gäller inte minst att man har tillfört resurser till vård och omsorg, så att man där känner att det finns resurser att plocka fram för att göra det som just nu är nödvändigt.

Jag har en specifik fråga. Det handlar om att regeringen framhärdar i att företag för att kunna få korttidspermitteringsstöd av det offentliga ska säga upp sina tillfälligt anställda personer, såsom konsulter, provanställda och visstidsanställda. På så vis ställs anställda mot anställda.

Jag har försökt få argument för varför detta är en rimlig ordning. Jag har fått lite olika. Ett har varit att det bara är Kristdemokraterna som tycker detta. Detta sas dock inte av Karolina Skog utan av någon annan. Jag har då svarat att även Konjunkturinstitutet, i stort sett alla europeiska länder och OECD tycker så här. I dag fick jag höra argumentet att jag förespråkar ett nytt förhållningssätt i fråga om korttidspermitteringar där även tillfälligt anställda ska inkluderas eller i varje fall inte tvingas att sägas upp.

Detta förhållningssätt fanns redan i utredningen från 2012 och senare även i den proposition som lades fram 2014. Man hade kunnat välja att utgå från den och skruva upp permitteringsgraden i den lagstiftning som är vilande och som är tänkt att användas i en djup lågkonjunktur. Nu valde regeringen att arbeta med en annan lagstiftning som är mer anpassad för ett normalt konjunkturläge och har gjort vissa justeringar i denna lagstiftning för att anpassa den efter krisen.

Min fråga kvarstår. Varför är det så viktigt att i en djup lågkonjunktur tvinga företag att säga upp personal för att de ska kunna få del av offentligt stöd?

Anf. 67 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Jakob Forssmed och de andra kollegorna i finansutskottet för det otroligt konstruktiva arbete som vi gör där. Jag vill specifikt tacka Jakob Forssmed för att han med en sådan skärpa granskar de förslag som vi lägger fram.

Sanningen att säga har förslagen till stora delar tagits fram i mycket högre takt än den vi brukar ha. Det har inte remitterats som brukligt är. Det har heller inte beretts och guggats som brukligt är. Det blir därför ett stort ansvar för utskottets ledamöter att läsa noga, ställa kritiska frågor och ställa oss mot väggen. Det har Jakob Forssmed gjort. Denna fråga är viktig. Det är en brist som är värd att titta på och diskutera vidare framöver.

När krisen började och när vi började förstå att det gick illa för svenska företag var det viktigt att vara snabb. Regeringen valde då att gå fram med ett regelverk för korttidspermitteringar som just var anpassat för en hög ersättningsnivå för en snabbare kris och få ut detta snabbt. Nu behöver vi titta framåt och försöka förstå hur krisen kommer att se ut. Kommer den att pågå under lång tid? Det kan ge anledning att omvärdera saker. Jag

hoppas att vi kan fortsätta att diskutera detta i utskottet i samma konstruktiva anda som vi hittills har gjort.

Prot. 2019/20:105  
15 april

Anf. 68 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr talman! Det är bra att Karolina Skog är beredd att diskutera detta. Jag har påtalat detta i veckor. I går stod januaripartierna på en pressträff och sa att de skulle ta fram ny lagstiftning. Beskedet kom: De här reglerna blir kvar. När jag pratade med statsministern om detta stod han här och sa: Vi är beredda att se över alla regler.

Uppenbarligen finns det skäl till att den här regeln inte kan pausas under 2020, skäl som ingen har lyckats presentera i den här kammaren. Någon gång måste man göra det om man väljer att ha kvar en regel som faktiskt driver människor ut i arbetslöshet. Jag har pekat på företagsexempel efter företagsexempel där man nu säger upp tillfälligt anställda. Regeringen har själv motiverat förändringarna i a-kassan med att det just är de tillfälligt anställda som drivs ut först i arbetslöshet.

Skadan är delvis redan skedd, men ni kan delvis reparera den, eller i varje fall prestera ett argument för varför den här regeln är viktig att ha kvar.

Anf. 69 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! Jakob Forssmed har rätt i att vi har presenterat förändringar av korttidspermittering. Det är många som granskar det här regelverket och föreslår förbättringar. Vad jag har hört har det varit oerhört tydligt från företrädare för mindre företag runt om i Sverige att de har sagt att det viktigaste för dem är att få upp permitteringsgraden. De har angett det som prio ett, och det har varit styrande för arbetet som har gjorts. Man har gjort den förändringen. Det handlar om att ha örat mot marken. Det betyder inte att vi stänger dörren till alla andra förändringar. Men jag tycker att det var en klok sak att genomföra den förändringen, eftersom så många mindre företag säger att det är detta de behöver här och nu. Vi kunde presentera det i veckan. Jag tycker att det var en bra prioritering.

Debatten med anledning av vårpropositionens avlämnande var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

## § 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2019/20:99 Vårändringsbudget för 2020

2019/20:148 Anpassade regler för understödsföreningar som inte är tjänstepensionskassor

Skrivelser

2019/20:98 Redovisning av skatteutgifter 2020

2019/20:101 Årsredovisning för staten 2019

*Debatt med anledning  
av vårpropositionens  
avlämnande*

Motion  
med anledning av skr. 2019/20:121 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg  
2019/20:3582 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)

Socialutskottets betänkanden  
2019/20:SoU20 Tillfälliga bemyndiganden i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19  
2019/20:SoU21 Ersättning till särskilt sårbara grupper i arbetsför ålder

## § 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 14 april*

### **2019/20:1175 Stöd till tågtrafiken**

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

### **2019/20:1176 Dispens för YKB-utbildningar**

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

### **2019/20:1177 Paketreselagen och coronakrisen**

av *Maria Stockhaus* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

### **2019/20:1178 Säsongsarbetskraft i jord- och skogsbruk**

av *John Widegren* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

## § 12 Kammaren åtskildes kl. 14.52.

Sammanträdet leddes  
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 19 (delvis),  
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.51 och  
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

*/Olof Pilo*

|                                                            |           |
|------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1 Justering av protokoll.....</b>                     | <b>1</b>  |
| <b>§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott .....</b>       | <b>1</b>  |
| <b>§ 3 Ärenden för bordläggning.....</b>                   | <b>2</b>  |
| <b>§ 4 Socialförsäkringsfrågor.....</b>                    | <b>2</b>  |
| Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU17 ..... | 2         |
| Anf. 1 JOSEFIN MALMQVIST (M) .....                         | 2         |
| Anf. 2 JULIA KRONLID (SD) .....                            | 4         |
| Anf. 3 SOLVEIG ZANDER (C) .....                            | 6         |
| Anf. 4 NOOSHI DADGOSTAR (V).....                           | 7         |
| Anf. 5 HANS EKLIND (KD).....                               | 9         |
| Anf. 6 MATTIAS VEPSÄ (S).....                              | 10        |
| Anf. 7 MATS BERGLUND (MP).....                             | 11        |
| Anf. 8 REBECKA LE MOINE (MP).....                          | 14        |
| (Beslut skulle fattas den 16 april.) .....                 | 15        |
| <b>§ 5 Reglering av vapenmagasin .....</b>                 | <b>15</b> |
| Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU17 .....          | 15        |
| Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M).....                             | 15        |
| Anf. 10 KATJA NYBERG (SD) .....                            | 18        |
| Anf. 11 JOHAN HEDIN (C) .....                              | 20        |
| Anf. 12 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....                  | 21        |
| Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....                       | 22        |
| Anf. 14 JOAR FORSSELL (L) .....                            | 23        |
| Anf. 15 LAWEN REDAR (S) .....                              | 25        |
| (Beslut skulle fattas den 16 april.) .....                 | 26        |
| <b>§ 6 Kriminalvårdsfrågor .....</b>                       | <b>27</b> |
| Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU28 .....          | 27        |
| Anf. 16 LAWEN REDAR (S) .....                              | 27        |
| Anf. 17 MIKAEL DAMSGAARD (M).....                          | 28        |
| Anf. 18 KATJA NYBERG (SD) .....                            | 30        |
| Anf. 19 JOHAN HEDIN (C) .....                              | 32        |
| Anf. 20 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....                  | 33        |
| Anf. 21 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....                       | 34        |
| Anf. 22 JOHAN PEHRSON (L).....                             | 36        |
| (Beslut skulle fattas den 16 april.) .....                 | 37        |
| <b>§ 7 Ekonomisk familjepolitik .....</b>                  | <b>38</b> |
| Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU18 ..... | 38        |
| Anf. 23 JOSEFIN MALMQVIST (M) .....                        | 38        |
| Anf. 24 JULIA KRONLID (SD) .....                           | 39        |
| Anf. 25 MARTINA JOHANSSON (C).....                         | 41        |
| Anf. 26 JOAR FORSSELL (L) .....                            | 42        |
| Anf. 27 MATTIAS VEPSÄ (S).....                             | 44        |
| Anf. 28 MATS BERGLUND (MP).....                            | 45        |
| Anf. 29 HANS EKLIND (KD).....                              | 46        |
| (Beslut skulle fattas den 16 april.) .....                 | 47        |
| <b>§ 8 Pensioner .....</b>                                 | <b>47</b> |
| Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU19 ..... | 47        |

|                                                                 |                                               |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------|
| Anf. 30                                                         | JULIA KRONLID (SD)                            | 47        |
| Anf. 31                                                         | SOLVEIG ZANDER (C)                            | 48        |
| Anf. 32                                                         | NOOSHI DADGOSTAR (V)                          | 50        |
| Anf. 33                                                         | HANS EKLIND (KD)                              | 51        |
| Anf. 34                                                         | MATTIAS VEPSÄ (S)                             | 53        |
| Anf. 35                                                         | JOSEFIN MALMQVIST (M)                         | 54        |
| Anf. 36                                                         | JOAR FORSSELL (L)                             | 55        |
| Anf. 37                                                         | MATS BERGLUND (MP)                            | 57        |
|                                                                 | (Beslut skulle fattas den 16 april.)          | 58        |
| <b>Ajournering</b>                                              |                                               | <b>59</b> |
| <b>Återupptaget sammanträde</b>                                 |                                               | <b>59</b> |
| <b>§ 9 Debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande</b> |                                               | <b>59</b> |
| Anf. 38                                                         | Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)        | 59        |
| Anf. 39                                                         | ULLA ANDERSSON (V) replik                     | 62        |
| Anf. 40                                                         | Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik | 63        |
| Anf. 41                                                         | ULLA ANDERSSON (V) replik                     | 63        |
| Anf. 42                                                         | Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik | 64        |
| Anf. 43                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 64        |
| Anf. 44                                                         | Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik | 65        |
| Anf. 45                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 65        |
| Anf. 46                                                         | Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S) replik | 65        |
| Anf. 47                                                         | ELISABETH SVANTESSON (M)                      | 66        |
| Anf. 48                                                         | ULLA ANDERSSON (V) replik                     | 68        |
| Anf. 49                                                         | ELISABETH SVANTESSON (M) replik               | 69        |
| Anf. 50                                                         | ULLA ANDERSSON (V) replik                     | 69        |
| Anf. 51                                                         | ELISABETH SVANTESSON (M) replik               | 69        |
| Anf. 52                                                         | OSCAR SJÖSTEDT (SD)                           | 70        |
| Anf. 53                                                         | EMIL KÄLLSTRÖM (C)                            | 72        |
| Anf. 54                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 74        |
| Anf. 55                                                         | EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik                     | 75        |
| Anf. 56                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 75        |
| Anf. 57                                                         | EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik                     | 76        |
| Anf. 58                                                         | ULLA ANDERSSON (V)                            | 76        |
| Anf. 59                                                         | JAKOB FORSSMED (KD)                           | 78        |
| Anf. 60                                                         | MATS PERSSON (L)                              | 81        |
| Anf. 61                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 83        |
| Anf. 62                                                         | MATS PERSSON (L) replik                       | 83        |
| Anf. 63                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 84        |
| Anf. 64                                                         | MATS PERSSON (L) replik                       | 84        |
| Anf. 65                                                         | KAROLINA SKOG (MP)                            | 85        |
| Anf. 66                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 86        |
| Anf. 67                                                         | KAROLINA SKOG (MP) replik                     | 86        |
| Anf. 68                                                         | JAKOB FORSSMED (KD) replik                    | 87        |
| Anf. 69                                                         | KAROLINA SKOG (MP) replik                     | 87        |
| <b>§ 10 Bordläggning</b>                                        |                                               | <b>87</b> |

|                                                 |    |                   |
|-------------------------------------------------|----|-------------------|
| § 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar..... | 88 | Prot. 2019/20:105 |
| § 12 Kammaren åtskildes kl. 14.52.....          | 88 | 15 april          |

---